

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KPSS - AGS

Ortaöğretim - Ön Lisans - Lisans

► Hızlı ve Nokta Atışı Tekrar Yapmak İsteyenler İçin

Tarih

Genel Tekrar

Föyü

*Bu çalışma Aydın Yüce olarak
benim sizlere hediyedir.
Ücret karşılığında satılamaz,
izinsiz kullanılamaz.*

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ

Türk Adının Anlamları;

- Hukuk, Nizam Sahibi (Ziya GÖKALP) (2026- TÜRKSOY)
- Olgunluk, Olgunluk Çağı (K. Mahmut)

Orta Asya'da İlk Uygarlık Merkezleri;

- Anav (At ilk kez – En eski)
- Afanesyevo (Türklerin en eski)
- Andronova (Geniş alana yayılan)
- Tagar (En gelişmiş)
- Karasuk (Demir)
- Kelteminar

İSKİTLER

- Amazonlar, ilk Balballar
- TOMRİS
- Orta Asya'nın kuyumcuları
- Bozkırların Hayalet Okçuları
- Alper Tunga ve Şu Destanları
- Üzengi

ASYA (BÜYÜK) HUN İMPARATORLUĞU

- Bilinen İlk Hükümdarı; TEOMAN(TUMAN), Merkezi; ÖTÜKEN
Tanhu – Şanyü unvanları
- En parlak dönem METE HAN dönemi
 - Onlu ordu sistemi M.Ö 209 KKK.
 - İpek Yolu üzerinde denetim
 - Orta Asya'da Türk Siyasi birliği
 - I.Göktürk Mukan, II.Göktürk Kapgan,
 - Uygur Moyen Çur (DİKKAT!!!)
 - Islıklı Ok
 - Çin'i vergiye bağlama

KAVİMLER GÖÇÜ (375)

- Balamir

Sonuçları

- Ortaçağ başladı.
- Roma imp. 2'ye ayrıldı. 476'da Batı Roma yıkıldı.
- Avrupanın etnik yapısı değişti
- Avrupa Hun Devleti kuruldu.
- Katolik Kilisesi ve Skolostik düşünce güç kazandı.
- Derebeylik (feodalite) ortaya çıktı.
- Almanların NİBELUNGEN destanında Kavimler göçü işlendi.

AVRUPA HUN DEVLETİ

- Kurucu: Balamir Merkez: Budapeşte
- Yıldız döneminde Anadolu'ya ilk akınlar.
- En parlak dönem; ATİLLA dönemi
- (Tanrının Kırbağı – Etzel – **ARES'İN KILICI**)
 - ↳ Batı Roma üzerine İTALYA ve GALYA seferi
Vatikan Seferinden vazgeçti.
 - ↳ Doğu Roma üzerine I. ve II. Balkan Seferi
Margus ve Anatolius Ant. vergiye bağlandı.
- Bizans'ı ilk vergiye bağlayan

I. GÖKTÜRK (KÖKTÜRK) DEVLETİ

- Kurucu: Bumin Kağan, Merkezi: Ötüken
- Töles İsyanı – Avarları yıkmak
- Bumin Kağan
 - **DİKKAT** – İlk İkili Yönetim Asya Hunları
- İstemi Yabgu'nun Batı Politikası
İpek Yolu'na hakim olmak için
GÖKTÜRK + SASANİLER = Akhun devletini yıktılar.
GÖKTÜRK + BİZANS = Sasaniler yaprattı.
Hz. Ömer'in İran'ı fethine ve burada islamiyetin yayılmasına ortam hazırladı.
- En parlak dönem MUKAN KAĞAN dönemi.
- ESARET DEVRİ → 50 yıl Çin esareti altında
Kürşat Ayaklanması → Başarısız
Kutluk Ayaklanması → Başarılı

II. KÖKTÜRK (KUTLUK) DEVLETİ

- Bağımsızlık mücadelesi vererek kuruldu. (T.C.'ye benzer)
- Kurucu; KUTLUK KAĞAN Merkez: Ötüken

Vezir Tonyukuk yardım etti.

İLTERİŞ = DEVLET KURAN

Kapgan

- En parlak dönem → Bilge Kağan Dönemi
Kültigin
Vezir Tonyukuk

Adlarına Orhun Abideleri dikildi.

Moğolistan'da – TİKA (Orhun Müzesi)

Siyasetname-sosyal devlet anlayışı Gençliğe hitabeye benzer (öğüt).

Wilhelm Thomsen okudu.

Yuluğ Tigin yazdı.

CÜVEYNİ – TARİHİ CİHANGÜŞA

Göktürk alfabesi oluşturuldu. (38 harf - ilk milli alfabe)

- İlk takvim → 12 Hayvanlı Takvim
- KARLUK + BASMİL + UYGURLAR YIKTI.

Vezir TONYUKUK İlk Türk tarihçi ve yazar

UYGUR DEVLETİ

- Kurucu: Kutluk Bilge Kül Kağan
MANİHEİZM – BUDİZM
(IŞIK DİNİ) (Temeli eşitliği dayalı)
- Et yemek yasak
- Tapınaklarda ibadet şart
- Yerleşik hayat - tarım - ilk köyler, kasabalar,
tapınaklar, saraylar

Uygurlarda İlkler;

- Matbaada hareketli harf sistemi
- Hakaniye lehçesiyle ilk kitaplar
- Kütüphane-arşivcilik - Minyatür
- Ciltcilik – Örgün Eğitim
- Fresk, Çinicilik
- Ortaoyunu
- Töreyi yazılı hale getirme
- İpotek Senedi, Faiz, Bankacılık
- Turfanda sebzecilik
- Moğolların
- Türkleşmesinde etkili.
- En Parlak Dönem – Moyen Çur
- Kırgızlar yıktı.
- Kansu ve Turfan Uygurları

DİĞER TÜRK DEVLETLERİ VE BOYLARI

1. KIRGIZLAR

- Moğollara ilk itaat eden Türk boyu
- Manas Destanı / Yenisey Yazıtları

2. AKHUNLAR (EFTALİTLER)

- Afganistan dolaylarında.
- Göktürk + Sasani ittifakıyla yıkıldılar.

3. HAZARLAR

- Musevilik / Yahudilik (Semavi din)
- Hız. Osman döneminde Kafkasya'da İslam ordularıyla mücadele. (Belencer Savaşı)
- Hazar Barış Çağı – Adil ve hoşgörülü yönetim.

4. TÜRGİŞLER

- İlk para bastıran – Baga Tarkan
- Emeviler döneminde Orta Asya'da İslam ordularıyla mücadele. (Sulu Kağan)

5. AVARLAR (JUAN-JUAN)

- İstanbul'u ilk kuşatan (Sasanilerle)
- Slav toplumları askerlik ve teşkilatlanmada etkileme
- Bayan Han / Üzengiyi öğretme

6. KARLUKLAR

- İslamiyeti benimseyen ilk Türk boyu
- Karahanlıların kurucu unsuru
- Moğol hakimiyetine giren ilk Müslüman boy

7. SİBİRLER (SABARLAR)

- Sibirya'ya adını veren Türk boyu
- Anadolu'ya akınlar (VI. yy. – Kapadokya – Kastamonu)

8. MACARLAR / BUGAC

- Liderleri Arpad
- Hristiyan Katolik / İlk Türkoloji enstitüsü (Budapeşte)

9. BULGARLAR (OGURLAR)

Kubrat döneminde Büyük Bulgar Krallığı

Tuna Bulgarları: Hristiyan Ortodoks oldular.

(İstanbul'u kuşatma) / ÇAR

İdil (Volga) Bulgarları: İslamiyeti benimsediler.

(Abbasilerle ticaret sayesinde)

Almış Han döneminde

10. OĞUZLAR (UZLAR) (CİHANŞÜMUL)

Oğuz Yabgu Devleti – B. Selçuklu D. ,Osm.'yı kurdu.

11. PEÇENEKLER

- Devlet kuramadı / İstanbul'u kuşattı
- Oğuzlar ve Peçenekler Bizans ordusunda ücretli askerlik – Malazgirt S.'da saf değiştirme.

12. KIPÇAKLAR (KUMANLAR)

- Bizans tarafından Oğuz ve Peçenekleri ortadan kaldırmakla görevlendirildiler.
- Eyyübi ve Memlük ordularının temeli / Deşt-i Kıpçak
- "Codex Cumanicus" / En güzel boy
- Dede korkut ve Rus Igor Destanı

İSLAMİYET ÖNCESİ KÜLTÜR VE UYGARLIK

VERASET YASASI → Tahta geçmeyi düzenleyen kanun veya kural.

Eski Türklerde düzenli bir veraset yasası yok.

- Nedeni; KUT ANLAYIŞI (Egemenliğin Tanrısal kaynaklı olması)
- Ülke hanedanının ortak malı
- Bu durumlar taht kavgalarına, ikili yönetim ve devletler için kısa ömürlü olmasına neden oldu.

Hunlarda **TU-KU**

Göktürklerde **AŞİNA**

Uygurlarda **YAĞLAKAR**

KURULTAY / TOY / TERNEK / KENEŞ → Devlet işlerinin görüldüğü meclis.

- Törenin değiştirilmesinde etkili.
- Para bastırma – vergi toplama yetkisi var.
- Yeri geldiğinde kağanı belirleme.
- **TOYGUN** → Kurultay Üyeleri: Kağan, Yabgu, Tigin, Şad, Buyruk, Ayguci, Hatun.
- Orun – Ülüş

HUKUK

- **TÖRE** (Sözlü Hukuk) geçerli

Törenin oluşumunda;

- Kağanın kararları
- Kurultayın kararları
- Toplumsal kurallar

TÜZ (DİKKATİ)

- Herkes uymak zorunda
- Kağan ve Kurultay değişiklik yapabilir.
- Şartlara göre kendini yenileyebilir.
- Değişmeyen Kurallar → İYİLİK – EŞİTLİK – ADALET – İNSANLIK
- Yazılı hale getiren UYGURLAR

ORDU

- Ordu-Millet anlayışı (herkes asker)
- Sü, Buğ, Böri, Yelme
- Pantolon, Deri Kuşak, Potin (Türklerin icadı)

EKONOMİ

- TÖTÜ Kanalı
- İpek ve Kürk Yolu denetimi
- Dokumacılık, Dericilik, Demircilik
 - İlk parayı kullanan → HUNLAR
 - İlk para bastıran → TÜRGİŞLER
 - İlk madeni para → YARMAK
 - KAMDU / KUANOPOYU / BÖZ → UYGURLAR
 - ÇAV (Kâğıt para)

SATİR (DİKKAT!)

İlk konserve – İlk serbest ticaret pazarı (Asya Hun - Çin) – Değiş tokuş (En çok AT)

SANAT

Uygurlara kadar taşınabilir sanat eserleri (hayvan uslubu)
Uygurlarla birlikte kalıcı mimari eserler: Tapınak ve Saraylar
STUPA / BURKAN
Bedizci
Türk Üçgeni – Kubbe Geleneği
YURT (KEREGÜ) – KOPUZ (KOBZY) - UNESCO

SOSYAL HAYAT

- OGUŞ → URUG → BOD → BODUN → İL / EL
Aile Sülale Boy Millet Devlet
- Kün (halk) ≠ Bodun (millet)
- Toy (Şölenler), Yengi-Kün

DİN

- En eski inanç TOTEMCİLİK (ONGUN)
- Atalar Kültü
- Yer-Su inancı
- Şamanizm (Şaman – Kam – Baksı)
- Gök Tanrı
 - Maniheizm ve Budizm → Uygurlar
 - Musevilik/Yahudilik → Hazarlar
 - Hristiyanlık → Avrupa'ya göç edenler

- **Balbal:** Mezar taşı
- **Kurgan:** Mezar
- **Uçmağ:** Cennet
- **Tamu:** Cehennem

→ ÖLÜMDEN SONRAKİ
YAŞAMIN KANITLARI

- Yuğ: Cenaze töreni
- Umay: Tanrıça

DESTANLAR

- Oğuz Kağan → Asya Hunları
- Bozkurt ve Ergenekon → Göktürkler
- Türeyiş ve Göç → Uygurlar
- Manas → Kırgızlar
- Alp Er Tunga ve Şu → İskitler (Sakalar)
 - Şehname: İskit – Pers (Alp Er Tunga- Afrasyab)
 - İgor: Rus – Kıpçak
 - Nibelungen: Alman – Avrupa Hun (Etzel)
 - Dede Korkut Hikâyeleri: Oğuz – Kıpçak

Yazılı Edebiyat

- Orhun Abideleri → II. Göktürk
- Yenisey Yazıtları → Kırgızlar
- Sine Uşi (Moyen Çor Yazıtı) → Uygurlar
- Karabalasagun (Mani dininin özellikleri) → Uygurlar
- Tariat (Terhin) Yazıtı → Uygurlar

TÜRK-İSLAM TARİHİ

- İlk komşuluk; Hz. Ömer (Nihavend Savaşı sonunda.)
- İlk savaşlar; Hz. Osman (Hazarlar) – Belencer
- İlk şiddetli çarpışmalar; Emeviler (Türgişler)
- İlk iyi ilişkiler; Abbasiler

751 TALAS SAVAŞI

Abbasiler X Çin → İpek Yolu ve Orta Asya hakimiyeti için.

Karluk, Yağma, Çiğil, Tuhsi

- Türk-İslam tarihi başladı.
- Çinlilerin buluşlarını Müslümanlar öğrendi.
- Semerkant'ta (Şehirlerin Şahı) kağıt üretimi başladı.

KARAHANLILAR (840 - 1212)

İlk Türk-İslam yazılı eserleri;

Kutadgu Bilig → Yusuf Has Hacip

İlk Türk İslam yazılı eseri

* Tamgaç Buğra Han'a sunuldu.

Siyasetname

Uygur alfabesiyle

Mutluluk veren bilgi

Divan-ı Lügat-it Türk → Kaşgarlı Mahmut

Türkçe - Arapça karşılaştırmalı sözlük

Türk dünyası haritası (**El Muktedi Billah**)

ALİ EMİRİ EFENDİ

Divan-ı Hikmet → Ahmet Yesevi (Peygamberin hayatı ve mucizelerinden)

İlk tasavvuf eseri

İlk mutasavvuf

Hakaniye lehçesiyle (**Piri Türkistan - CİNSİYET EŞİT-LİĞİ**)

Atabet'ül Hakayık → Edip Ahmet Yükeki

Hakikatlerin Eşiği

Dini Öğütler

(**Emir-i Dad Sipehsalar Bey**)

Uygur alfabesi

GAZNELİLER (963 – 1187)

1. Kurucu: Alp Tigin
Merkezi: Gazne (kurulduğu yerden adını aldı)
2. Hindistan, Pakistan, Afganistan, Horasan → hakimiyet alanları
3. En parlak dönem: Gazneli Mahmut
Hindistan'a 17 sefer – İslamiyet'i yayma
Şii Büveyhoğullarına karşı Abbasi halifesini koruma
SULTAN UNVANI → ilk kez
4. 1035 NESA, 1038 SERAHS, 1040 DANDANAKAN = B. Selçukluya yenildiler. (Mesut Döneminde)
✓ **BSD kuruluş dönemi tamamlandı.**
✓ **Gazneliler yıkılma sürecine girdi.**
5. Afgan yerlileri olan GURLULAR yıktı. (Son Hükümdar Hürev MELİK)

NOT:

Firdevsi → "Şehname"yi Gazneli Mahmut'a sundu.

El Biruni → Matematik, astronomi, coğrafya uzmanı = "ASAR" Gazneli Mahmut'un sarayının en kıymetli hazinesi

UTBİ → Tarihi Yemin.

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ (1038 – 1157)

- Temellerini Atan: Selçuk Bey
Merkez: Cend
- Kuran Boy: Oğuzların Kınık kolu
- Asıl kurucuları: Tuğrul ve Çağrı Beyler

Nişabur – Rey – İsfahan – Merv (İran'da)

Tuğrul Bey adına hutbe okuttu.

- **Tuğrul Bey (Es Sultanül Muazzam) Döneminde;** 1040 Dandanakanda Gazneliler, 1048 Pasinlerde Bizans + Gürcüleri yendi.
- Abbasi halifesini Şii Büveyhoğullarına karşı korudu.

Bağdat'a girerek yıktı.

Rüknid-din ve Rüknid-devlet

(dinin ve devletin direği)

Doğu'nun ve Batı'nın Sultan

Böylece BSD İslam

dünyasının siyasi

koruyuculuğunu üstlendi.

Alparslan Dönemi:

- 1071 Malazgirt (İslam Ülkelerinin Sultanı)
- Kars ve Ani Kalesinin fethi (Ebul Feth)
- NİZAMÜLMÜLK Selçuklu hizmetine girdi.
İlk programlı eğitim

Melikşah Dönemi:

Nizamülmülk devlet yönetiminde etkili.

- Nizamiye medreseleri (Batınilige ve cahillige karşı)
- Siyasetname

Ömer Hayyam Celali Takvim / Rubai / Binom Açılımı /

Paskal Üçgeni / XEY

Yıkılma Nedenleri

- Taht kavgaları → Mehmet Tapar, Berkıyruk, Sencer (Son hükümdar), Mahmut (BSD'nin fetret devri)
- Oğuz (Türkmen) isyanı
- Siyasi gücünü kaybeden Abbasi halifesinin yıkıcı faaliyetleri.
- Batınilik hareketleri (Liderleri Hasan Sabbah)
- Atabeylerin bağımsızlıklarını ilan etmesi.
Zengiler (Musul), Salgurlular (Fars-İran), Begtekinoğulları (Erbil), İldenizoğulları (Azerbaycan), Börililer (Şam)
- 1141 Katvan Savaşı
BSD (yıkılma süreci) X Moğol Karahitaylar
BSD topraklarında İran (Kirman), Irak, Suriye, Anadolu Selçuklu devletleri kuruldu.

MISIR'DA KURULAN TÜRK DEVLETLERİ (TİEM)

TOLUNOĞULLARI

- Kurucu: Tolunoğlu Ahmet - Merkez: Fustat
- Maristan - Abbasiler yıktı

İHŞİDLER / AKŞİTLER

- Kurucu: Muhammed Bin Togaç (El İhşid unvanı)
- Hicaz'da ilk hakimiyet kuran.
- Şii FATİMLER yıktı.

EYYÜBİLER

- Kurucu: Selahaddin Eyyubi
- 1187 HİTTİN Savaşıyla Kudüs'ü Haçlılardan aldı.
- Kudüs'ü alması III. Haçlı Seferine neden oldu.

MEMLÜKLER / KÖLEMENLER

- Kurucu: Aybek
- Devlet-i Türkiye adını kullandılar.
- Laik devlet anlayışı.
- Her emir, komutan sultan olabilir.
- Moğolları Ön Asya'da yenen tek devlettir.
(1260 Ayn-ı Calut – 1277 Elbistan S.)
- Yavuz, Mısır Seferiyle yıktı.

MOĞOLLAR

- Kurucu: Timur (Cengizhan), Merkez: Karakorum
- Yasaname-i Büzürg

a) Altınorda Devleti

Günümüzdeki Rusya'da – Yıkılınca Moskova Knezliği güçlenerek Rusya'yı oluşturdu. Hanlıklar ortaya çıktı. (Kırım, Kazan, Küçüm, Noyan, Özbek, Sibir)

b) Kubilay Hanlığı (YÜAN DEVLETİ)

Çin ve Moğolstanda – İslamiyeti BENİMSEMEYEN tek Moğol devleti - Marco Polo

c) İlhanlı Devleti

İran'da – Kurucu Hülagu

Abbasiler, ASD, Harzemşahların yıkılmasında etkili - Erzurum

Yakutiye Medresesi – Batınilige son

d) Çağatay Hanlığı

Türkistan'da – Hakaniye lehçesi resmi dil

TİMUR DEVLETİ

- Kurucu: Timur, Merkez: Semerkant
- EMİR unvanı
- Timur, Altınorda ve Çağataylıları yıktı.
- 1402 Ankara S. ile Osm.'yı Fetret devrine soktu.
- Ali Şir Nevai – Muhakemetül Ligateyn (Türkçe – Farsça sözlük)
- Uluğ Bey – Timur'un torunu, astronom, Semerkant Rasathanesini kurdu. ZİC (Yıldız Cetvelleri)
- Ali Kuşçu → önce Timur → sonra Akkoyunlu → daha sonra Osmanlı himayesine girdi.
- Hüseyin BAYKARA → Devlet adamı, şair

BABÜRLER

- Kurucu: Babürşah
- Merkez: AGRA (Hindistan)
- Babürname – otobiyografi
- Şah Cihan, ölen eşi için TAC MAHAL'i yaptırdı (7 harikadan biri)

KARAKOYUNLULAR

- Kurucu: Bayram Hoca
- Merkez: Erciş
- Kara Yusuf
- Azerbaycan'ın temeli
- Akkoyunlular yıktı.

AKKOYUNLULAR

- Kurucu: Kara Yülük Osman Bey
- Merkez: Diyarbakır
- Uzun Hasan - 1473 Otlukbeli
- Kur'an'ı Kerim
- Dede Korkut Hikayeleri
- Safeviler yıktı
- Akkoyun – Karakoyun – BALBAL GELENEĞİ

SAFEVİLER

- Kurucu: Şah İsmail (Hatai mahlası)
- Şii karakterli devlet
- İran'da kuruldu

HARZEMŞAHLAR

- Kurucu İl Arslan
- Merkez: Gürgenç (Kafkasya)
- BSD'nin varisi
- 1230 Yassıçemen S.
- Otrar olayı

KÜLTÜR VE UYGARLIK

MERKEZ TEŞKİLATI

Divan-ı Saltanat → Devlet işlerinin görüşüldüğü ana meclis (Başında VEZİR)

Divan-ı İstifa → Mali İşler (MÜSTEVFİ)

Divan-ı Tuğra ve İnşa → Yazışma işleri (TUĞRAİ - MÜNŞİ)

Divan-ı Arz → Askeri işler (EMİR-İ ARIZ)

Divan-ı İşraf → İdari ve mali işlerde denetleme (MÜŞRİF)

Divan-ı Mezalim → Üst mahkeme – padişah başkanlığında (halkın şikayetleri dinlenir.)

Divan-ı Meşveret → Fikir alışverişinin yapıldığı kimi dönemlerde hükümdarında belirlendiği divan

Divan-ı Berid → Posta ve haberleşme

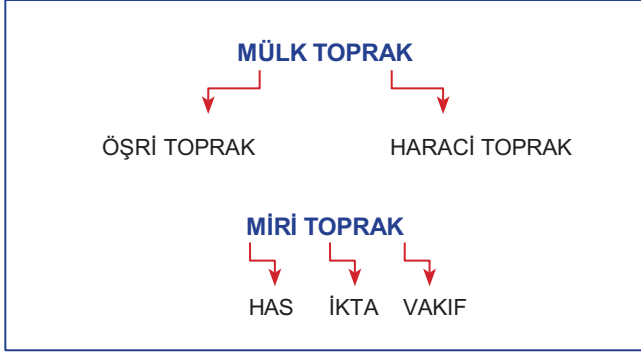
DİĞER GÖREVLİLER

- **HACİP** (Ulu Hacıp – Has Hacıp – TAYANGU): Hükümdar – halk saray arasındaki bağlantıları sağlayan görevli
- **EMİR-İ ŞİMŞİR**: Divanın güvenliğinden sorumlu
- **EMİR-İ CANDAR**: Saray muhafız komutanı
- **EMİR-İ AHUR**: Atların bakımından sorumlu
- **EMİR-İ ŞİKAR**: Padişahın avlarını tertip eden
- **EMİR-İ MECLİS**: Ziyafetlerden sorumlu
- **ALEMDAR**: Bayrak – sancak taşıyan
- **ÇAŞNİĞİR**: Yemeklerin tadına bakan
- **SERHENK**: Törenlerde padişaha yol açan
- **CAMEDAR**: Hükümdarın elbiselerinden sorumlu
- **HACİBÜLHÜCCAB**: Saray çalışanlarının başında olan ve onları denetleyen

EYALET TEŞKİLATI

- Eyaletlerin başında ŞİHNE (Askeri vali) veya MELİK
- Sivil idareden AMİD: Vergilerin toplanmasından AMİL
- Din işlerinden HATİP: Adaletten KADI
- İÇDİŞBAŞI: Belediye işleri (İ.M.G)
- MUHTESİP: çarşı – pazar denetimi
- ULAK: Posta, haberleşme

TOPRAK SİSTEMİ

İKTA SİSTEMİNİN YARARLARI

1. Üretimde süreklilik sağlandı.
 2. Savaşa hazır asker yetiştirildi.
 3. Hazine giderleri ve askeri masraflar azaldı.
 4. Giderler yerinde karşılandı. Bürokrasi azaldı.
 5. Taşrada devlet otoritesi arttı, iç güvenlik sağlandı.
- Devlet üretimde sürekliliği sağlamak için ÇİFTBOZAN sistemini uyguladı.

BİLİM İNSANLARI

HAREZMİ

- Mat - Cebir "0"ı buldu.
- Hint rakamları üzerine çalıştı.
- Kitabü'l Cebr Vel Mukabele

FARABİ (ABUNAZAR)

- Matematik - Fizik - Felsefe - Mantık
- Al Pharabius (Muallim Sani) 2. öğretmen (1. öğretmen: Aristo)
- Türk-İslam dünyasında pozitif bilimleri başlattı.
- BM düşüncesi / Kanun (Kitabul Musiki) / Logaritma
- El Medinetü'l Fazıla (Erdemli Kent)
- İhsanül Ulum (İlimlerin Sayımı)

GAZALİ

- Kelamcı (İslam Felsefecisi)
- İhyaül Ulumud-din

- İlmî hafızasına alan bilim insanı
- Nizamiye Medresesi'nde görev aldı.

İBNİ SİNA (Avicenna / Şeyh El Reis)

- Tıbbın 2. adamı (1. Hipokrat)
- El Kanun Fit Tıp (Eş Şifa)
- Farmakolojinin öncüsü / İlk mide ameliyatı / Şeker hastalığı / Kalp ve damar rahatsızlıkları
- Ayda iki kratere adı verildi.

İBNİ RÜŞT (AVERREOS)

- İspanya'da yetişmiş (Endülüs Emevileri)
- Avrupalılara Aristo'yu tanıtan kişidir.
- Avrupa'da Rönesansın başlamasında etkili
- Zamanının Voltairesi / Latin İbni Rüşdcülük
- Gözün retina tabakasının işlevini açıklayan
- Güneş lekelerini ilk gözlemleyen

ZEMAŞERİ

- Keşşaf (Tefsir alanında)
- Gramer Kitabı (Harzemşahlar döneminde)

İBNÜL HEYSEM

- Optiğin kurucusu
- Fizikçi / Kitabül Menazir
- Tıpta camının kullanımı

MUHYİDDİN ARABİ

- Endülüs tasavvufçu / Fususul Hikem

FEZARİ

- Astronomi ile ilk ilgilenen / Usturlab
- Uzay ile ilgili çalışmalar arttığı için ASTRONOMİYE DİKKAT

CABİR BİN HAYYAN

- Kimyacı / Atom bombası fikri

TÜRKİYE TARİHİ

BERRÜT TÜRKİYE – İBNİ BATUTA

ANADOLU'YA AKINLAR (KEŞİF AKINLARI)

1015 – 1021 Çağrı Bey'in Anadolu Seferi
1048 Pasinler Savaşı

BSD x Bizans + Gürcü = Liparit

esir edildi.

İlk BSD – Bizans Savaşı

Amaçları

Anadoluyu tanımak
Bizans'ı yıpratmak
Ganimet elde etmek
Cihat yapmak

- 1071'den (Malazgirt) sonra Alparslan emrindeki komutanlara Anadolu'da fethettikleri yerleri yönetme hakkını verdi (**kılıç hakkı**) Böylece Anadolu'da ilk Türk beylikleri kuruldu.

Malazgirt Savaşı'nın Sonuçları

- Bizansın İslam dünyası üzerindeki baskısı son buldu.
- Haçlı seferlerine neden oldu.
- İlk kez bir Bizans İmparatoru Türkler tarafından esir edildi (Romen Diyojen)
- Türkiye tarihi başladı.

I. BEYLİKLER DÖNEMİ

Artuklular Dönemi'nin önemli bilim insanıdır. Asıl adı "Ebul İz"dir. Sibernetiğin (haberleşme, denge kurma bilimi) kurucusudur. "Otomata" ve "Kitabu'l Hiye'l" adlı eserleri yazmıştır. (Türkiye'nin uçan arabasına onun adı verilmiştir.)

Türkiye'nin
Uçan arabası
CEZERİ

- **Menuçehr Camii:** Anadolu'da Türkler tarafından yapılan ilk camidir. (1072)
- **Habibi Neccar Camii:** Günümüz Türkiye sınırları içindeki ilk camidir. 638 yılında Türkler değil, Araplar tarafından yapılmıştır. Maraş depremlerinde yıkılmış yakın zamanda yeniden yapılmıştır.

DİĞER BEYLİKLER DÖNEMİ

- **Sökmenliler (Ahlatşahlar):** Van Gölü çevresinde
- **İnaloğulları:** Diyarbakır çevresi
- **Dilmaçoğulları:** Bitlis - Erzen çevresi
- **Tanrıvermişoğulları:** Efes çevresi
- **Çubukoğulları:** Harput çevresi

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ (1077 - 1308)

- Kurucu: Kutalmış oğlu Süleyman Şah
- Merkez: İznik
- Haçlı Seferlerinden dolayı kuruluş dönemleri uzun sürdü.
 - I. Haçlı Seferine karşı → 1. Kılıçarslan
Haçlılar İznik'i alınca ASD'nin merkezi Konya'ya taşındı.
 - II. Haçlı Seferine karşı → 1. Mesut (İlk para bastıran)
 - III. Haçlı Seferine karşı → 2. Kılıçarslan (İlk altın para - Yükselme dönemi 1176 Miryakefalon)

ALADDİN KEYKUBAT DÖNEMİ (EN PARLAK DÖNEM)

- Kolonoros (Alaiye - Alanya) ve Suğdak (Kırım'da - ilk denizaşırı sefer) alındı.
- Mengüceklere son verdi.
- Moğollara karşı önlemler alındı.
 - Kayseri - Sivas surlarının güçlendirilmesi
 - Eyyübilerle ittifak
 - Sınırlarda uç beyliklerinin kurdurulması
 - Harzemşahların Anadolu'nun doğusuna yerleştirilmesi
 - 1230 Yassıçemen Savaşı: ASD x Harzemşah (Ahlat'ı işgal etmeleri üzerine) yıkılma sürecine girdi.
- Harzemşahların ileride yıkılmasıyla Anadolu Moğol istilasına açık hâle geldi.

YIKILMA NEDENLERİ

- Vezir Sadettin'in önemli devlet adamlarını öldürtmesi (2. Gıyaseddin dönemi)
- Baba İshak ("Babailer" Dini ve ekonomik nitelikli Türkmen İsyanı) İsyanının Çıkması
- 1243 Köseadağ Savaşı
ASD (yıkılma süreci) x Moğollar

SONUÇLARI

- Anadolu Moğol hakimiyetine girdi.
 - Uç beylikleri bağımsız oldu.
 - A.T.S.B bozuldu.
 - II. Beylikler Dönemi başladı.
- NOT:** Sonuçları bakımından 1402 Ankara Savaşı'na benzer.
- NOT:** 2. Mesut ölünce ASD kesin olarak yıkıldı.

NOT:

- » Yurt Açan: Malazgirt
- » Yurt Tutan: Miryakefalon
- » Yurt Kurtaran: Büyük Taarruz

II. BEYLİKLER DÖNEMİ

KÜLTÜR VE UYGARLIK

Devlet Yönetimi: Genel özellikleri BSD ile aynıdır.

Niyabet-i Saltanat Divanı (Başında: NAİP (vekil) Hükümdar merkezde olmadığına devlet işlerini yürüten divan

- BSD'de meliklerin yetkileri geniş ASD'de kısıtlı → ASD merkeziyetçi

DİVAN-I PERVANE: İktidarın dağıtımından sorumlu → Başında: PERVANEÇİ

- ASD'nin deniz gücü var. BSD'nin deniz gücü YOK.

EMİRÜ'S SEVAHİL-REİSÜL BAHR: Donanma komutanı

- ASD ticarete çok önem verdi. (Kervansaray yapımı, poliçecilik)
- ASD hükümdarları Fars unvanları kullandı.
- ASD'de resmi dil Farsça, Beylikler döneminde Türkçe.

EKONOMİ

Ahi Teşkilatı: Esnaflar arasında birlik ve dayanışmayı sağlayan teşkilat.

Kurucu: AHİ EVRAN (Letaif-i Hikmet)

ÖZELLİKLERİ

- Mesleki Eğitim
- Malların kalite kontrolü
- Fiyatları denetleme
- Tüketici haklarını koruma
- Devlet-esnaf arasındaki ilişkileri düzenleme
- Üretimi belirleme
- Gayrimüslimlere kapalı, islamiyeti yayma → Osm'daki Loncadan farkları

DİL VE EDEBİYAT**Divan Edebiyatı**

Hoca Dehhani → ile başladı (Selçuklu Şeyhnamesi)

Tasavvuf Edebiyatı

Mevlana: Divan-ı Kebir, Fihi Mahih, Mesnevi, Mektubat

Y. Emre: Divan-Risaletün Nushiye (Türkçe yazdı)

Hacı Bektaş Veli: Malakat

OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI

DEVLET YÖNETİMİ

1. Osmanlı mutlakiyetle yönetilen teokratik bir imparatorluktur.
2. Osmanlıda veraset anlayışı
 - Ülke hanedanının ortak malı (Osman Bey – Orhan Bey)
 - Ülke padişah ve oğullarının malı → I. Murat
 - Kardeş Katli Yasası → Fatih

NOT: III. Mehmet sancak beyliğini kaldırarak kafes usulünü getirdi.

- Ekber ve Erşed Sistemi (Ekberiyet) → I. Ahmet
3. **Hükümdar Ünvanları:** Han, hakan, bey, gazi, hüdavendigar (Allah'ın cengaveri → I. Murat), padişah, sultan, HALİFE
 4. **Osmanlı Başkentleri** → Bursa – İzmit – Edirne – İstanbul
Beylik Merkezleri → Söğüt, Karacahisar, Bilecik, Yenişehir
 5. **Saray (TOPKAPI SARAYI)**

■ **BİRÜN** (Dış Saray) → Devlet işlerinin görüşüldüğü divan toplantılarının yapıldığı yer

■ **ENDERUN** (İç saray) → Sadece devşirmeler yer alır.

Devşirmelerin eğitildiği saray okulu

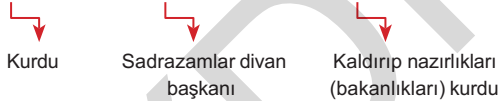
En önemli birimi **HAS ODA**

■ **HAREM** → Padişah ve ailesinin yaşadığı yer.

- **BABÜSSADE** (Orta kapı) → Enderun'la Birunun birleştiği yer. Padişah şikayetleri dinler.

6. **DİVAN-I HÜMAYUN**

- Devlet işlerinin görüşüldüğü ve karara bağlandığı kurul
- Orhan Bey – II. Mehmet (Fatih) – II. Mahmut

- Yasama yetkisi padişah izin verirse var.
- Son söz Padişahın → Danışma Meclisi
- **YÜRÜTME** yetkisi VAR! → Bakanlar Kurulu
- **YARGI** yetkisi VAR! → Üst Mahkeme niteliğinde – Yargıtay

→ Divandaki mahkemelere kazasker bakar.

- Divan kararları **MÜHİMME DEFTER**lerine kaydedilir.

→ Nişancı ve Reisülküttap'a bağlı katipler kaydeder.

PADİŞAHIN YETKİLERİ

YASAMA

YARGI

Divan-ı Hümayun Üyeleri!

1. **Vezir-i Azam/Sadrazam** → Padişahın mutlak vekili, Mührü taşır. "SERDAR-I EKREM"
2. **Kubbealtı Vezirleri** → Sadrazamın yardımcısı, "SERASKER" (Başbakan Yardımcısı – Devlet bakanları)
3. **Nişancı** → Resmi belgelere tuğra çeker, yazışmaları düzenler, dirlik topraklarının kaydını tutar, fethedilen yerleri tahrir defterlerine kaydeder, örfi hukuk uzmanı (Özel Kalem Müdürü, Tapu Kadastro Genel Müdürü)
4. **Kazasker** → Kadı Asker → (MEB ve Adalet Bakanı) Eğitim, adalet kısmen diyanet işlerine bakar, kadı ve müderris ataması ve azli, divandaki davalara bakar. 2'ye ayrılır. (Anadolu/Rumeli)
5. **Defterdar** → Mali işler, gelir-gider dengesi, 2'ye ayrılır. (Anadolu/Rumeli)
6. **Kaptan-ı Derya** → Donanma komutanı, Kanuni döneminde divan üyesi, ilk üye Barbaros
7. **Şeyhülislam/Müftü** → Divanın doğal üyesi değil, divan kararları hakkında fetva verir, Kanuni döneminde protokolde sadrazama denk (diyanet işleri bakanı)
8. **Reisülküttap** → Önceleri nişancıya bağlıydı, 17. yüzyılda divana katıldı, dış işleri bakanı (diplomasi)
9. **Yeniçeri Ağası** → İstanbul'un güvenliğinden sorumlu

Divana Sonradan Katılanlar

- Şeyhülislam
- Yeniçeri Ağası
- Reisülküttap
- Kaptan-ı Derya

Divanın asli üyeleri değillerdir.

İSTANBUL'UN YÖNETİMİ

Şehrin genel düzeninden → Sadrazam
 Mülki amiri, adalet işlerinden → Taht kadısı
 Belediye işlerinden → Şehremini
 Çarşı-Pazar işlerinden → Muhtesip
 İmar işlerinden → Mimarbaşı
 Güvenliğinden → Yeniçeri Ağası

OSMANLI TOPLUM YAPISI

Yönetenler Askeri - Beraya

– Vergiden muaf
 – Divanda temsil edilirler

Yönetilenler Reaya - Tebaa

– Vergi verirler
 – Mūs. – Gayrimūs halk

» SEYFİYE (askeri – idari sınıf)

Sadrazam, vezirler, K. Derya, Y. Ağası, Beylerbeyi, Sancakbeyi, Tımarlı Sipahi

» İLMİYE (eğitim – adalet – diyanet)

Türk – Müslüman doğmak, Medrese eğitimi almak.
 Kazasker, Şeyhülislam, Kadı, Müderris, Nakibüleşraf

» KALEMİYE (maliye – bürokrasi – diplomasi)

Defterdar, Reisülküttap, Nişancı, Katipler

TAŞRA TEŞKİLATI

İdari Birim	Yönetici	Adalet	Güvenlik
Eyalet	Beylerbeyi	Kadı	Subaşı
Sancak	Sancakbeyi	Kadı	Subaşı
Kaza	Kadı	Kadı	Subaşı
Köy	Köy Kethüdası	Kadı Naibi	Yiğitbaşı / Tımarlı Sipahi

EYALET YÖNETİMİ

- Doğrudan Merkeze Bağlı (Saliyane – Yıllıksız) Eyaletler**
 Merkeze yakın – Beylerbeyi yönetir – DİRLİK SİSTEMİ uygulanır.
 Anadolu – Rumeli – Budin – Bosna – Erzurum
- Özel Yönetimli (Saliyaneli – Yıllıklı) Eyaletler**
 Merkeze uzak – Yöneticileri SALİYANE adıyla maaş alır.
 Peşin vergi uygulaması (İLTİZAM SİSTEMİ) uygulanır.
 Tunus – Cezayir – Trablusgarp – Habeş – Yemen – Mısır
- İmtiyazlı Eyaletler (Bağlı Beylik ve Hükümetler)**
 ÖZERK – Yıllık vergi verir. Savaş zamanında asker gönderirler.
 Kırım – Eflak – Boğdan – Erdel – Hicaz

İLTİZAM SİSTEMİ

Peşin vergi uygulamasıdır. Uzak eyaletlerde MÜLTEZİMLER bulunduğu bölgenin vergisini hazineye peşin yatırır, yıl içerisinde de oradaki halktan taksitler halinde toplar.

Bu sistemde hazineye nakit para girişi sağlanmış, bürokrasi azalmış, uzak eyaletlerin vergisi garantilenmiştir.

MÜLTEZİMLER ileride güçlenerek AYANLARA dönüşmüştür.

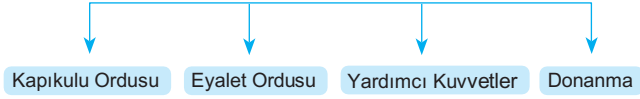
Garp Ocakları → Tunus, Cezayir, Trablusgarp

HUKUKTA DEĞİŞİKLİKLER

- Müsadere kaldırılarak memurlara ceza kanunnamesi çıkarıldı. (II. Mahmut)
- Hükümet ile halk arasındaki davalar için Meclis-i Vakay-i Ahkam-ı Adliye kuruldu. (II. Mahmut)
- Nezaret-i Deavi → Adalet Bakanlığı (II. Mahmut)
- Divan-ı Ahkam-ı Adliye → Yargıtay (1868) (Abdülaziz)
- Şuray-ı Devlet → Danıştay (1868) (Abdülaziz)
- Divan-ı Ali Muhasebet → Sayıştay (1862) (Abdülaziz)

KADİ'NİN GÖREVLERİ → Savcılık ve noterlik yapma, vakıfların denetimi, halkın şikayetlerini merkeze iletme, arazi kayıtlarının tutulmasını denetleme, belediye işlerini yürütme, kazaların yönetimi, vergilerin toplanmasına yardımcı olma

ASKERİ TEŞKİLAT

A) Kapıkulu Ordusu → Pencik ve devşirme sistemi

- I. Murat kurdu – Merkez, hassa ordusu – Profesyonel asker
- 3 ayda bir ulufe adıyla maaş alırlar – Sefer ve Cülus bahşişi
- ESAME kayıtları tutulur.

1. Kapıkulu Piyadeleri (Yayalar):

- Acemi oğlanlar → İlk askeri eğitim
- Yeniçeriler → En önemli birim
- Cebeciler → Silah bakımı - onarımı
- Topçular → Top yapımı (ilk kez I. Kosova)
- Top Arabacıları → Topları taşıma
- Humbaracılar → Havan topu – el bombası yapımı
- Lağımıcılar → Kale kuşatmalarında tünel kazma
- Bostancılar → Saray ve köşkleri koruma
- * Çıkma / Bedergah

2. Kapıkulu Süvarileri (Atlılar):

- Silahtarlar 3 Padişahın çadırını korur.
- Sipahiler 3
- Sağ Ulufeciler 3 Saltanat sancaklarını Altı Bölük Halkı
- Sol Ulufeciler 3 koruma
- Sağ Garipler 3 Hazineyi koruma
- Sol Garipler 3

B) Eyalet Ordusu

- Tımarlı Sipahiler** → En kalabalık birim – ihtiyaçlarını dirlik sahibi karşılar. Maaş YOK! Türk – Cebelü (Atlı asker)
- Akıncılar** → Sınır öncü birlikleri
Düşman hakkında bilgi toplama – babadan oğula geçme
- Azaplar** → Bekar Türk gençleri – Ön saf
- Derbentçiler** → Geçitleri – yolları koruma
- Yaya ve Müsellemler** → İlk düzenli ordu (Orhan Bey)
- Sakalar** → Su ihtiyacı
- Turnalar / Tatarlar** → Haberleşme
- Deliler** → Cesaretli – ön saf
- Beşliler** → Sınırlarda kaleleri koruma
- Voynuklar** → Atların bakımından sorumlu Hristiyanlar
- Martoloslar** → İstihbaratçılar
- Yörükler** → Göçebe Türkler
- Bozanalar**
- Meşaleciler**
- Cerahorlar**

C) Yardımcı Kuvvetler → Bağlı beylik ve hükümetlerin kuvvetler

D) Donanma

- İlk derya beyi Karamürsel Alp
- İlk donanma** → Karesi oğullarının alınmasıyla (Orhan Bey)
- İlk tersane** → Karamürsel (Orhan Bey)
- İlk büyük tersane** → Gelibolu (Yıldırım Bayezit)
- En büyük tersane** → HALIÇ
- Donanmanın en güçlü dönemi** → Kanuni
- Önemli denizciler** → Barbaros – Piri – Seydi Ali – Murat – Salih Reisleri (XVI. yy.)
- Deniz askeri** → Levent / Azap
- İlk zırhlı donanma** → Abdülaziz
- ÇEKTİRİ** → Kürekle yol alan gemiler
- KADIRGA - MAVNA - KARA-MÜRSEL - FIRKATE - KÜTÜK - BAŞTARDA**

NOT: Osmanlı'da ilk havacılık 1911'de Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa önderliğinde

EKONOMİ - PARALAR

İlk bakır para → Osman Bey (mangır)

İlk gümüş para → Orhan Bey (akçe)

İlk altın para → Fatih (sikke-i hasene /sultani)

Ayarı düşük akçe → III. Murat (Tağşiş)

İlk kağıt para → Abdülmecit (KAİME)

Mecidiye denilen metal para

EKONOMİK KAVRAMLAR

Mekkari Taifesi → Ticaret yolları üzerinde taşımacılık yapanlar.

Menzil Teşkilatı → Yol ağları üzerinde taşımacılığı düzenleyenler / haberleşme.

Hacegi → Sermaye sahibi – Uluslararası ticaret yapanlar

İhtisap Ağası → Üretilen malların standartlara uygun olup olmadığını denetleyen

Gedik → İş yeri açma belgesi

OSMANLI KLASİK DÖNEMDE ETKİLİ OLAN

ÜÇ ÖNEMLİ EKONOMİK İLKE

- 1- İaşecilik
 - 2- Fiskalizm
 - 3- Gelenekçilik
- * Merkantalizm
 - * Bezirgan

BANKALAR

Bank-ı Dersaadet → İlk banka (1847 Abdülmecit)

Galata bankerleri

Bank-ı Osmani (Şahane) → Dış destekli (İng-Fransa Abdülmecit)

Memleket Sandıkları → Çiftçiye kredi sağlamak için

Menafi Sandıkları (Mithat Paşa)

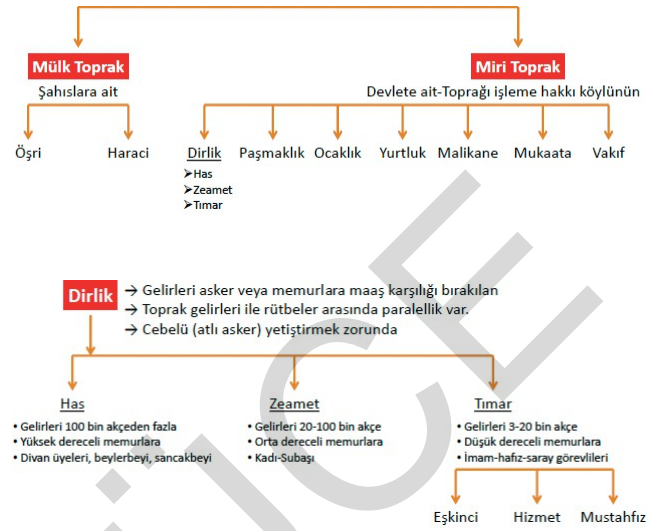
Emniyet Sandığı → Halkı tasarrufa alıştırmak için

Ziraat Bankası na dönüştürüldü (II. Abdülhamit).

Osmanlı Milli İtibari Bankası → İttihat ve Terakki yönetimine geliştirildi.

TOPRAK SİSTEMİ

Eğitim – (Talim – Terbiye – Tedris)

Sıbyan mektebi → Anaokul, ilkokul

İptidai → İlkokul

Rüştiye → Ortaokul

İdadi → Lise

MEDRESE → Lise, Üniversite

- İcazetname

- Akademik kariyer basamakları

Softa → Danişment → Muid → Mülazım → Müderris

İHTİSAS MEDRESELERİ → Darülkurra – Darülhadis – Darürrütib – **Darülhendese**

Şahzedegan Mektebi / İlk ders Şeyhülislam / Bed-i Besmele

ENDERUN → Devşirmelerin yetiştirildiği saray okulu.

İlk enderun → Edirne sarayında II. Murat

Teşkilatlı enderun → Topkapı Sarayı (Fatih)

Taşraya çıkma

ALAYLAR → **Amin Alayı** / **SURRE ALAYI** / Kadir Alayı / Mevlid Alayı / **Kılıç Alayı**

LONCA → Esnaf eğitimi (Çıraklık – kalfalık – ustalık)

Başında Pir veya ŞEYH, yardımcısına KETHÜDA, cezaları verene YİĞİTBAŞI

Fütüvvetname → Loncaya üye olanların uymak zorunda olduğu kurallar.

EHL-İ HİBRE → Yeni üye seçimi yapan.

FÜTÜVVET → **AHİLİK** → **LONCA**

NOT: NECCAR → II. Abdülhamit

YENİ OKULLAR

Mekteb-i Mülkiye → Nahiye Müdürü ve Kaymakam yetiştirir.
 Darülmuallimin (man) → Erkek öğretmen okulu
 Darülmualimat → Kız öğretmen okulu
 Darülmaarif → Devlet memuru yetiştirmek için
 Darülfünun → Yüksekokul (İst. Üni.)
 Mekteb-i Sultani → Lise (Hukuk eğitimi)
Darüelhan (ilham) → Konservatuvar
Darübedayi → Tiyatro
Darülaceze → Acizlerin bakımı.
Darüşşafaka → Babası ölen, maddi durumu kısıtlı öğrencilerin eğitimi.
Darüleytam → I. Dünya Savaşı sırasında yetim çocukların bakımını yapmak için.
ENCÜMEN-İ DANİŞ: Osmanlı bilimler akademisi.

BİLİM İNSANLARI

Kayserili Davud → İlk Osmanlı müderrisi.
Kadızade-i Rumi → Astronomi – Mat. Uzmanı.
Ali Kuşçu → Matematik – Astronomi uzmanı – Ayasofya müderrisi / Fethiye, Muhammediye / İstanbul'un enlem ve boylamı / Ayın haritasını çıkarma / NASA
Sabuncuoğlu Şerafeddin → Tıp – Cerrahi Müdahale Yöntemi (Mücerrebname)
Altuncuzade → İdrar yolu hastalıkları
Akşemseddin → Mikrobu ilk açıklayan / Fatih'in hocası
Piri Reis → Kitab-ı Bahriye (Dünya Haritası)
Seydi Ali Reis → Miratül Memalik (Memleketlerin Aynası) / Muhit
Takiyyüddin Mehmet → Tyco Brahe / İlk rasathaneyi kuran (III. Murat)
Naima (Mustafa Naima Efendi) → İlk Vakanivüs (Naima Tarihi)
Evliya Çelebi → Seyahatname
Ebussuud Efendi → En uzun süre şeyhülislamlık yapan / Kanunların yapılmasında Kanuni'ye yardım eden
Lagari Hasan Çelebi → Roketle ilk uçuş denemesi yapan
Hezarfen Ahmet Çelebi → Kanat takarak Galata'dan Üsküdar'a uçan
Katip Çelebi (Keşfüzzünun, Cihannüma) ve Koçi Bey → Duraklamanın nedenleri ile ilgili rapor hazırlıyorlar. Koçi Bey risalesi → IV. Murat'a sunuyor.
Ahmet Cevdet Paşa → Mecellenin komisyon başkanı / Tarih-i Cevdet / Kısas-ı Enbiya

RESİM

İlk portresini yaptıran Fatih (İtalyan ressam Bellini'ye)
 Sinan Bey → Gül koklayan Fatih portresi
 İlk resim sergisini açan → Şeker Ahmet Paşa
 Osman Hamdi Bey → Ressam – Arkeolog – Müzeciliğin ve Sanayi-i Nefise Mektebinin (Güzel sanatlar) kurucusu / Tabloları: Kaplumbağa Terbiyecisi – Silah Taciri – **CAMİ ÖNÜ – KURAN OKUYAN KIZ TABLOSU**
Mihri Müşfik (İnas Sanayi-i Nefise Mektebi)
 İlk heykelini yaptıran → Abdülaziz

MİNYATÜR

Ustalarına → NAKKAŞ / Musavvir (UNESCO)
 Kitaplarına → Hünernâme - Surname
 Seyyid Lokman ve Sinan Bey Fatih devrinde ilk Osmanlı minyatürlerini yaptılar.

Matrakçı Nasuh → Mat. – Astronomi – Tarih / Silahşörlük kitabı / Kanuni ve Barbaros'un Seferleri

Nakkaş Osman → Şemailname

Levni → Lale Devri'nin ünlü nakkaşı.

Nigari

HAT → Ustalarına Hattat / Müstensih (HÜSNÜHAT UNESCO) (Şeyh Hamdullah (Kibletü'l Hattat) – Hafız Osman (Hilye) Ahmet Karahisari (Kanuni'nin isteği ile el yazması Kur'an) Mustafa Rakım

TEZHİP → Ustalarına Müzehhip / Kara Mehmet UNESCO

MÜZİK

- XVII yüzyıl → İTRİ (Buhurizade Mustafa) → Nevakar makamını (2012 UNESCO) Segah makamındaki bayram ve **ŞEHİT CENAZESİ TEKBİRİ**
- XIX. yüzyıl → Dede Efendi (Gülnihal)

ÇİNİCİLİK → İznik – Kütahya (Önemli merkezleri) / Bursa Yeşil Cami ve Yeşil Türbe

CİLTÇİLİK → Ustalarına Mücellit / İlk cilt örnekleri Fatih dönemi.

EBRU → Ustalarına Ebruzen

ÖNEMLİ NOTLAR

İlk dergi → **Vakayı Tıbbiye (MEB)**

İlk resimli dergi → Mir'at (Mustafa Refik)

İlk mizah dergisi → **Diyojen** (Theodor Kasap)

Güllü Agop → Osmanlı tiyatrosunun kurucusu

Önemli Sistemler

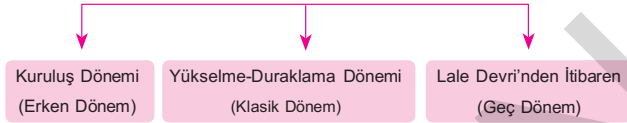
Millet Sistemi

Muhassıllık Sistemi

Esham Sistemi

Tekaütlük

- 1912 Stockholm Olimpiyatları
- Selim Sırrı Tarcan
- Terakki-i Muhadderat (Kadınların Yükselişi)
- Fatma Aliye
- İlk Türk kadın tiyatro sanatçısı Afife Jale (1920)
- İlk Türk kadın hekim Dr. Safiye Ali (1921)

OSMANLI MİMARİSİ**KURULUŞ DÖNEMİ (Erken Dönem)**

- Hacı Özbek Camii (İznik), (İlk Osmanlı Camii) Orhan Bey
- Süleyman Paşa (İznik) Medresesi → Orhan Bey (Kayserili Davut başında)
- Bursa Ulu Camii (İlk büyük yapı) → I. Bayezit
- Edirne Sarayı, Eski Camii (I. Murat)
- Anadolu Hisarı (Güzelcehisar, I. Bayezit)

YÜKSELME DÖNEMİ (Erken Dönem)

- Fatih Camii (İstanbul'da ilk Osmanlı Camii)
- Topkapı Sarayı
- Rumeli Hisarı (Boğazkesen)
- Kilitbahir Kalesi
- II. Bayezid Külliyesi (Edirne)
- Süleymaniye Külliyesi
- Süleymaniye, Selimiye, Şehzade Camileri

Fatih

Mimar Sinan'ın Eserleri

- Haseki Külliyesi (ilk eser)
- Şehzade Camisi (çıraklık)
- Süleymaniye Camisi (kalfalık)
- Selimiye Camisi (Edirne) (ustalık)
- Mihrimah Sultan Camisi
- Hüsreviye Camisi
- Hürrem Sultan Türbesi

Sultan Ahmet Camii → I. Ahmet (Mavi Camii) → Sedefkar Mehmet Ağa (Klasik dönemin son büyük eseri)

GEÇ DÖNEM (Lale Devri'nden İtibaren)

- Nuru Osmaniye Camii (Avrupa tarzıyla yapılan ilk camii)
- Laleli ve Ortaköy camileri
- Dolmabahçe Sarayı
- Beylerbeyi ve Çırağan Sarayları
- Yıldız Sarayı
- İshak Paşa Sarayı (Doğubayezit)
- Selimiye Kışlası
- Seddülbahir Kalesi
- Levent Kışlası
- III. Ahmet Çeşmesi
- * Barok ve Rokoko üslubu

Türk Baroğu

süslemeli
karmaşık

Baroğun
aşırı süslemelisi

Önemli Saraylar

Bursa Sarayı → Orhan Bey

Dolmabahçe → Abdülmecit

Edirne Sarayı → I. Murat

Beylerbeyi ve Çırağan → Abdülaziz

Yıldız Sarayı → II. Abdülhamit Dönemi yönetim merkezi

Asıl III. Selim Döneminde yaptırıldı.

NOT:**Mimar Kemalettin Bey (Neoklasikçi)**

- Ulusal Mimarlık akımının öncüsü
- Osman'ın son dönemi ve Cumhuriyet dönemi mimarı
- Mescid-i Aksa'nın onarımı, Gazi Eğitim Enstitüsü, Bostancı ve Bebek Camileri

Mimar Vedat(Neoklasikçi)

- Haydarpaşa Vapur İskelesi
- Sirkeci Büyük Postane

OSMANLI DEVLETİ

- Beylik → Devlet → İmp.
Osman Orhan Fatih
- Osmanlılar → BOZOK Kolu → GÜNHAN Soyu → KAYI Boyu → KARAKEÇİLİ Aşireti
- Gazian-ı Rum, Ahiyan-ı Rum, Abdalan-ı Rum, Baciyan-ı Rum

KURULUŞ DÖNEMİ (1299-1453)

OSMAN BEY DÖNEMİ – (1299-1326)

Lakabı Fahrüddin

- Karacahisar, Yarhisar, Yunthisar, İnegöl, Bilecik
- 1302 Koyunhisar (Bapheon) Savaşı
- İlk bakır para / Ahilerin desteği
- İlk Bac vergisi
- İlk kadı ataması (DURSUN FAKİH)

ORHAN BEY DÖNEMİ – (1326-1362)

- 1326 Bursa
- 1329 Maltepe (Palekanon) Savaşı (İznik - İzmit)
- 1345 Karesioğulları
- 1353 ÇİMPE KALESİ

Orhan Bey'in örgütlenme çalışmaları;

- Divan-ı Hümayun ve vezirlik makamı
- Yaya ve müselleme
- Vakıf teşkilatı
- İznik'te ilk Osmanlı Medresesi
- İlk tersane (Karamürsel)
- İlk gümüş para
- İlk sultan ünvanı

I. MURAT DÖNEMİ – (1362-1389)

- 1363 Sazlıdere Savaşı
- 1364 Sırpındığı Savaşı
- 1371 Çirmen Savaşı
- Germiyanogulları (Çeyiz)
- Hamitoğulları (Satın alma)
- 1389 I. Kosova Savaşı (1388 Ploşnik Bozgunu)

Diğer Uygulamalar

Rumeli beylerbeyliği (Manastır)
Kapıkulu ordusu (Yeniçeri ve Acemioglanlar Ocağı)
Veziriazamlık, Defterdarlık, Kazaskerlik makamları ilk kez.
Veraset sisteminde ilk değişiklik.

I. BAYEZİD (YILDIRIM) DÖNEMİ – (1389-1402)

- A. T. S. B'yi büyük oranda sağladı.
- Merkezi Kütahya olan Anadolu Beylerbeyliği
- Anadolu Hisarı (Güzelcehisar) / Gelibolu'da tersane
- 1396 Niğbolu Savaşı (Sultan-ı İklim-i Rum)
- 1402 Ankara Savaşı: Karatatarlar → I. Mürted Vakası
 - * A. T. S. B. Bozuldu.
 - * Beylikler yeniden kuruldu. (Karesioğulları ve Kadı Burhaneddin hariç)
 - * Fetret Devri başladı.

Fetret Devri (1402-1413)

İsa – Musa – Mehmet – Süleyman
Musa Çelebi İstanbul'u kuşattı.
Balkanlarda kopma olmadı. (Selanik hariç)

I. MEHMET (ÇELEBİ) DÖNEMİ (1413-1421)

- Osmanlı'nın 2. kurucusu
- 1416 Çalibey (Lapseki) Savaşı**
- Şeyh Bedrettin İsyanı
- Düzmece Mustafa İsyanı (taht kavgası)

II. MURAT DÖNEMİ (1421-1451)

- Taht kavgaları (Düzmece Mustafa - Şehzade Mustafa)
- Germiyan (miras), Aydın, Menteşe Beylikleri
- 1444 Edirne Segedin Antlaşması
- 1444 Varna Savaşı
- 1448 II. Kosova Savaşı
- Buçuktepe İsyanı
- İstanbul'u kuşatma

Osmanlı – Haçlı Savaşları**S** ırpsındığı

I .Kosova

N iğbolu**A**

V arna

II .Kosova

YÜKSELME DÖNEMİ (1299-1453)**II. MEHMET (FATİH) DÖNEMİ – (1451-1481)**

- Balkan Fetihleri**
Eflak, Boğdan, Arnavutluk, Sırbistan (Belgrad hariç), Mora'nın iç kısımları, Bosna, Hersek
- Anadolu Fetihleri**
Amasra, Sinop, Trabzon, Konya ve Karaman
- 1473 Otlukbeli Savaşı**
- Denizlerdeki Fetihler**
 - Rodos kuşatıldı alınamadı. (Kanuni olacak)
 - 1474 Kırım
 - 1463-1479 Osm. – Venedik Savaşı ve Kapitülasyon Antlaşması
 - 1480 Otranto Seferi (İtalya)

AVNİ MAHLASI – SAHN-I SEMAN – İlk altın para – Devşirmelerin üst kademeye çıkması – Topkapı Sarayı – Kapa-
lıçarşı

II. BEYAZID DÖNEMİ (1481-1512)

- Cem Sultan İsyanı → Taht kavgası
 - Karamanoğulları'na son verdi.
 - Kili ve Akkirman kalelerini alarak Boğdan seferini tamamladı.
 - Venedik'ten Mora'nın kıyı kısımlarını aldı. (Modon, Koron, Navarin, İnebahtı)
 - Osmanlı-Memlük Savaşları başladı.
 - İspanya'da zulme uğrayan Yahudi ve Müslümanlara yardım gönderdi. (Kemal Reis)
 - Şahkulu isyanı → Safevilerin kışkırtmasıyla
- Bu isyan sonucunda I. Selim babasından tahtı zorla ele geçirdi. (KARIŞTIRAN SAVAŞI)

I. SELİM (YAVUZ) DÖNEMİ (1512-1520)

- Tüm seferlerini Doğu'ya yapmıştır.
- Bozoklu Celal İsyanı (İlk Celali İsyanı)
- 1514 Çaldıran Seferi (Safeviler üzerine)**
- 1515 Turnadağ Savaşı**
- Mısır Seferi:** 1516 Mercidabık (Suriye, Filistin, **KUDÜS**)
1517 Ridaniye (Mısır, Hicaz)
- Memlükler yıkıldı.
- Venedikliler Kıbrıs için Osmanlıya vergi vermeye başladılar.
- Baharat Yolu denetimi ele geçirildi.
- Halifelik Osmanlılara geçti. (**Hadimül Haremeyn-i Şerifeyn**)

I. SÜLEYMAN (KANUNİ) DÖNEMİ (1520-1566)**İÇ İSYANLAR**

Ahmet Paşa İsyanı; Sadrazam olamayınca Mısırdaki ayaklandı.

Canberdi Gazali İsyanı; Memlükleri yeniden kurmak için
Baba Zünun İsyanı; Anadolu'da vergilerin ağırlığından dolayı

Kalenderoğlu İsyanı; Dini etkenlerde etkili

Batı Seferleri

- 1521 Belgrad (DARÜL CİHAT)
- 1526 MOHAÇ MEYDAN SAVAŞI
- 1529 I. Viyana Kuşatması
- 1532 Almanya Seferi
- 1533 İstanbul (İbrahim Paşa) Antlaşması
- 1535 Kapitülasyon Antlaşması: Osmanlı-Fransa
- 1541 Macaristan (Budin) Seferi
- 1566 Zigetvar Seferi

Doğu Seferleri

Osmanlı-Şii Safeviler (İrakeyn Seferleri)

- 1555 Amasya Antlaşması (Safevilerle imzalanan ilk resmi antlaşma)

Deniz Seferleri

- 1522'de Rodos
- 1533'te Cezayir
- 1551'de Trablusgarp
- 1538 Preveze Deniz Savaşı (28 Eylül → Donanma Günü)
- 1560 Cerbe Deniz Savaşı
- Malta kuşatıldı alınamadı.
- Hint Deniz Seferleri
- MUHİBBİ MAHLASI – SÜLEYMANİYE MEDRESESİ

SOKULLU MEHMET PAŞA DÖNEMİ (1566-1579)

Kanuni – II. Selim – III. Murat'ın sadrazamı

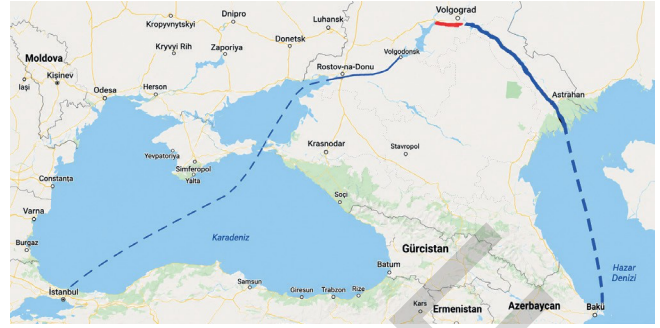
- 1566'da Sakız Adası
- 1568'de Yemen
- 1571'de Kıbrıs (Lala Mustafa Paşa)
- 1571 İnebahtı Deniz savaşı (Donanmanın ilk yakılışı)

Donanmanın Yakılış Sıralaması
1571-İnebahtı Baskını: Haçlılar
1770-Çeşme Baskını: Ruslar
1827-Navarin Baskını: İng. Fr. Rusya
1854-Sinop Baskını: Ruslar

1574'te TUNUS

1575'de LEHİSTAN (Sınırlar Baltık Denizine ulaştı)

1578'de FAS → Portekizlilerle Kasrül Kebir-(Vadiüs Seyl) Savaşı

DON VOLGA KANALI PROJESİ

İran Savaşlarında donanmadan yararlanmak.

Rusya'nın güneye inmesini önlemek.

Orta Asya Türkleriyle bağlantı kurmak.

İpek Yolunu canlandırmak

- Ruslar tarafından açıldı (1952).

SÜVEYŞ KANALI PROJESİ

İslam ülkeleri üzerindeki Portekiz baskısını önlemek.

Akdeniz ve Baharat Yolu ticaretini yeniden canlandırmak.

- İngilizler açtı (1869).
- Karadeniz – Marmara Kanalı Projesi

OSMANLI DURAKLAMA DÖNEMİ (1579 - 1699) (XVII. YY)

İÇ NEDENLER

1. Devlet yönetiminin bozulması → Asıl neden (Ekberiyet)
2. Ordunun bozulması
3. Ekonominin bozulması
4. Eğitim sisteminin bozulması (Beşik Ulemalığı)
5. Toplumsal yapının bozulması
6. İmparatorluğun yapısı

DIŞ NEDENLER

1. Doğal Sınırlara Ulaşılmaması (En geniş sınırlar)
2. Güçlü devletlere komşu olması
3. Avrupa'daki gelişmelerin gerisinde kalması
(Coğrafi Keşifler, Rönesans)

İÇ İSYANLAR

1. İstanbul İsyânları

(YENİÇERİ = MERKEZ İSYANLARI)

- a) (Culüs = ulufe)
- b) Rejime karşı değil
- c) Devlet ocak içindir

- Çınar Vakası (Vaka-ı Vakvakiye) → IV. Mehmet

2. Anadolu (Celali-Taşra) İsyânları: **Büyük Kaçgun**

- Kör Mahmut, Gürcü Nebi, Deli Hasan Canbolatoğlu, Karayazıcı
- Kuyucu Murat Paşa, IV. Murat ve Köprülü Mehmet Paşa gibi

3. Eyalet İsyânları: **Azınlık İsyânlarıyla karıştırma!**

(Azınlık İsyânları 19. yy'da)

Savaşılan Devletler (VARİL)		
Venedik	Avusturya	Rusya
• Girit'in alınması • Karlofça Antlaşması	• Haçova Savaşı • Zitvatoruk Antlaşması • Vasvar Antlaşması • II. Viyana Kuşatması • Karlofça Antlaşması	• Çehrin (Bahçesaray) Antlaşması • 1700 İstanbul Antlaşması
İran	Lehistan	
• Ferhat Paşa • Nasuh Paşa • Serav • Kasr-ı Şirin Antlaşmaları	• Hotin Seferi • Hotin Antlaşması • Bucuş Antlaşması	

DURAKLAMA DÖNEMİ ISLAHATLARI (XVII. YY.)

- Köklü ve kalıcı – devlet politikası değil – kişilere bağlı

DURAKLAMA DÖNEMİ ISLAHATÇILARI

1. KUYUCU MURAT PAŞA:

(I. AHMET'in sadrazamı - Ekber ve Erşed)

2. GENÇ OSMAN:

- İLK PLANLI ISLAHAT YAPAN
- İlk kez saray saray dışından evlendi.
- Şeyhülislamın yetkilerini sınırladı.
- Yeniçeri Ocağını kaldırmayı düşündü.
- Başkenti Anadolu'ya taşımak istedi.

3. IV. MURAT (Bağdat Fatihi):

- Baskı ve şiddet
- Kahvehaneleri kapatma
- Yeniçeri sayısını azaltma
- İçki ve tütün yasağı
- (Koçi Bey, Katip Çelebi)

4. TARBUNCU AHMET PAŞA: (IV. MEHMED'in sadrazamı):

- Denk bütçe - Saray masraflarını kısma

5. KÖPRÜLÜ MEHMET PAŞA: (IV. MEHMED'in sadrazamı)

- Şartlarını saraya kabul ettiren

* **KÖPRÜLÜLER DÖNEMİ (1656 – 1691) duraklama dönemi içerisinde bir yükselme dönemidir.**

OSMANLI GERİLEME DÖNEMİ (1699 - 1792) (XVIII. YY)

GERİLEME DÖNEMİ SAVAŞLARI

Genel Politika: Kaybedilen yerleri geri alma

EDİRNE OLAYI (1703):

- Yeniçeri isyanıdır.
- II. Mustafa tahttan indirildi. III. Ahmet tahta geçti.

Savaşılan Devletler (VARİF)		
Venedik	Avusturya	Rusya
• Mora'nın geri alınması	• Petervaradin Savaşı • Pasarofça Antlaşması • Belgrat Antlaşması • Zıstovi Antlaşması	• Prut Savaşı ve Antlaşması • 1724 İstanbul Antlaşması • Belgrat, Küçük Kaynarca, Aynalıkavak, Yaş Antlaşmaları
İran	Fransa	
• Ahmet Paşa Antlaşması • Kasr-ı Şirin (Kerden) Antlaşması	• Mısır'ın işgal edilmesi	

GERİLEME DÖNEMİ ISLAHATLARI

- Köklü ve kalıcı – devlet politikası değil – kişilere bağlı
- Avrupa'dan geri kalındığı anlaşıldı → Duraklama Döneminden farkı

18. YY ISLAHATÇILARI

- 3. AHMET
- 1. MAHMUT
- 3. MUSTAFA
- 1. ABDÜLHAMİT
- 3. SELİM

ISLAHATÇILAR

1. LALE DEVRİ (1718 – 1730): (Padişah III. Ahmet, Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa)

KÜLTÜREL ISLAHATLAR

- 1727'de ilk matbaa (Vankulu lügatı – İbrahim Müteferrika, Sait Efendi) Yenişehirli Abdullah Efendi
- İstanbul'da çini, Yalova'da kağıt fabrikası
- Tercüme çalışmaları – Kütüphaneler
- İlk çiçek aşısı → Lady Monteguie
- Sivil mimari (3. Ahmet Çeşmesi)
- İlk GEÇİCİ elçilikler → Yirmisekiz Mehmet Çelebi → (1720) Paris Sefiri / Paris Sefaretnamesi
- 1719 Viyana Sefiri İbrahim Paşa! (İlk Sefir)
- İlk İtfaiye teşkilatı (Tulumbacılar)
- 1718 Pasarofça Antlaşması - 1730 Patrona Halil İsyanı

2. I. MAHMUT:

(Komt Dö Bonneval = Humbaracı Ahmet Paşa) → İlk askeri islahatlar

- Humbaracı ocağı geliştirildi.
- HENDESEHANE'yi kurdu.
- Ordu, bölük, tabur, alay şeklinde
- Kara Mühendishanesinin temelleri

3. III. MUSTAFA: (Sadrazam Koca Ragıp Paşa)

- BARON DÖ TOT
- Sürat Topçuları ocağı kuruldu.
- MÜHENDİSHANE-İ BAHRİ HÜMAYUN (Çeşme Baskını'ndan dolayı) → I. ABDÜLHAMİT %70 – III. MUSTAFA %30
- ESHAM USULÜ (I. Abdülhamit uyguladı.)
-

4. I. ABDÜLHAMİT: (Sadrazam Halil Hamit Paşa)

- Sürat topçuları ocağı geliştirildi.
- İSTİHKAM okulu
- Ulufe alım-satımı yasaklandı.
- Culüs Bahşişi kalktı.

5. III. SELİM (1789 - 1807) NİZAM-I CEDİT (Yeni Düzen):

- İlk köklü islahat girişiminde bulunan (SUZİ DİLARA MAKAMI)

- Nizam-ı Cedit Ocağı / IRAD-İ CEDİT
- İlk daimi (sürekli) elçilikler → Lale Devri'nde geçici. (Yusuf Agah Efendi → Londra)
- Yerli malı kullanımı
- MÜHENDİSHANE-İ BERRİ HÜMAYUN
- Askeri okullarda Fransızca
- İlk devlet matbaası (Matbaa-i Amire),
- Meşveret (Danışma) meclisleri
- 1807 Kabakçı Mustafa İsyanı
- IV. Mustafa - Rusçuk Ayanı Alemdar Mustafa Paşa - II. Mahmut

XIX. YY'DA OSMANLI DEVLETİ

Genel Politika: DENGİ POLİTİKASI

SİRP İSYANI (1804):

Sırların bağımsızlık aşamaları:

- 1812 BÜKREŞ ANT. → Sırlara "ayrıcılık" verildi.
- 1829 EDİRNE ANT. → Sırlara "özerklik" verildi.
- 1878 BERLİN ANT. → Sırlara "tam bağımsızlık" verildi.

• Sırların bağımsız olmasını Rusya sağlamıştır.

YUNAN İSYANI (1820-1829):

- Etnik-i Eterya Cemiyeti (MEGALO İDEA)
- Tepedelenli Ali Paşa İsyanı
- LORD BYRON (İNGİLİZ ŞAİR)
→ İlk isyan 1820'de EFLAK'ta, ikincisi Mora'da
- Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa
- 1827 Navarin Baskını
- 1828 – 1829 Osmanlı-Rus Savaşı
- 1829 Edirne Antlaşması
- 1830 Cezayir (Fransa işgali)

MISIR VE BOĞAZLAR SORUNU:

- 1833 Kütahya Antlaşması
- 1833 Hünkar İskelesi Antlaşması (Boğazlar Sorunu)
- 1838 Balta Limanı Ticaret Antlaşması
- 1839 Nizip Bozgunu
- 1839 Tanzimat Fermanı

- 1840 Londra Antlaşması
- 1841 Londra Boğazlar Sözleşmesi

KIRIM SAVAŞI (1853-1856) (Abdülmecit)

- Hasta Adam (Rusya)
- KUTSAL YERLER SORUNU (Kudüs)
- İngiltere, Fransa, Avusturya ve **PIYEMONTE** (Sardunya) Osmanlı'nın yanında yer aldı.

SAVAŞ SIRASINDAKİ GELİŞMELER

- İLK DIŞ BORÇ (İngiltere)
 - 1854 SİNOP BASKINI
 - İlk telgraf hatları
 - Florance Nightingale (Lambalı Kadın) – Hemşireliğin kurucusu**
 - 1856 ISLAHAT FERMANI
 - Savaş sonucunda "1856 PARİS ANTLAŞMASI" imzalandı.
- Osmanlı bir Avrupa devleti sayılacak ve Avrupa hukukundan yararlanacaktı. (AB'yle ilgili)
 - Osmanlı toprakları Avrupa'nın korumasında olacaktı.
 - Osmanlı ve Rusya Karadeniz'de donanma ve tersane bulundurmayacaktır.
 - Eflak ve Boğdan'a özerklik verilecektir.
 - Osmanlı Islahat Fermanı'nı uygulayacaktır.

1877 – 1878 OSMANLI RUS SAVAŞI (93 HARBİ)

- 1875'te Balkan Buhranı (Hersekliiler, Bosnalılar, Bulgarlar ve Sırlar ayaklandı.)
- 1876'da İSTANBUL (TERSANE) KONFERANSI
- I. MEŞRUTİYET / KANUN-İ ESASİ
- 93 Harbinde:
 - **Süleyman Hüsni Paşa** - Balkanlarda (ŞİPKA Kahramanı)
 - **Gazi Osman Paşa** - Balkanlarda (PLEVNE Müdafii)
 - **Gazi Ahmet Muhtar Paşa** - Kars ve çevresi
 - **Nene Hatun** - Erzurum'da mücadele verdi.
- Rusya ile **1878 AYASTEFANOS (YEŞİLKÖY ANTLAŞMASI)** imzalandı.
 - BULGARİSTAN maddesi nedeniyle iptal edildi. (KIBRIS'ın yönetimi İngiltere'ye)

- Yerine **1878 BERLİN ANTLAŞMASI** imzalandı:
 1. Bulgaristan üçe ayrıldı ve Osmanlı'ya bağlandı.
 2. Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacak.
 3. Bosna – Hersek Osmanlı'nın olacak, yönetimi Avusturya'ya bırakılacak.
 4. Teselya, Yunanistan'a verilecek.
 5. Kars, Ardahan ve Batum Rusya'ya verildi.
(Doğubeyazıt Osmanlı'da kaldı) → Ayastefanos'ta Rusya'ya verilmişti.
 6. Osmanlı Ermenilerin bulunduğu Doğu Anadolu'da ayrıca Girit'te (HALEPA FERMANI) ıslahat yapacak.
 - Ermeni sorunu başladı.(AYESTEFANOS)
 7. Osmanlı Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek.

Önemi:

- Çöküş Dönemi bitti, dağılma dönemi başladı.
- İstibdat Dönemi başladı. (1878-1908)

NOT: Osmanlı 93 Harbi sonucunda meşrutiyetten mutlakiyete geçti.

İstibdat Dönemi'nde kaybedilen yerler:

- 1878'de KIBRIS'ı ve 1882'de MISIR'ı İngiltere
- 1881'de TUNUS'u FRANSA
- 1908'de BULGARİSTAN bağımsız
- 1908'de BOSNA-HERSEK'i AVUSTURYA
- 1908'de GİRİT'i YUNANİSTAN
- 1896'da DÖMEKE MEYDAN SAVAŞI

19. YY. OSMANLI ISLAHATLARI

II. MAHMUT	ABDÜLMECİT	ABDÜLAZİZ	II. ABDÜLHAMİT
SENED-İ İTTİFAK	TANZİMAT VE ISLAHAT FERMANLARI	Avrupa'ya ilk seyahat (heykel)	I. ve II. MEŞRUTİYET (Kanun-i Esasi)
Tımar YOK (Maaş Redif)	İlk belediye, Polis (Zaptiye), Jandarma Teş.	Mekteb-i Sultani	Darülaceze
Fes, ceket, pantolon...	Rüsumat Emaneti (Sahil)	Düstur-Mirat	Sanayi-i Nefise Mektebi
Müsadere YOK (özel mülkiyet)	İltizam (Muhassıllık)	Bank-ı Osmani Şahane	Darülhayr-i Ali
Posta Teşk. - Muhtar ataması	Kaime-Mecidiye-ilk dış borç-ilk demiryolları	Nizamiye Mahkemeleri	Himaye-i Etfal Cemiyeti
Divan YOK - Nazırlık	Bank-ı Dersaadet	Islah-ı Sanayi Kom	Maarifperver
Sadaret Kethüdalığı (Dahiliye Nezareti)	Hayriye (vapur) Mekteb-i Mülkiye	Islahane Mektebi	Darülfünun açıldı.
Reisülküttaplık (Hariciye Nezareti)	Darülmualimin Darülmaarif	3. Büyük Donanma	Hafiye, Jurnal Teşk.
Şeyhülislamlık (Bab-ı Meşihat)	Telgraf Mektebi Encümen-i Daniş	D.Ahkam-ı Adliye (Yargıtay)	Berlin-Bağdat, Hicaz Demiryolları
Sadrazamlık (Başvekalet)	Ceride-i Havadis Tercüman-ı Ahval	Şuray-ı Devlet (Danıştay)	3. Köprü, Marmaray, Zonguldak Filyos Limanı
Hazine-i Amire (Maliye Nezareti)	Heybeliada Ruhban Okulu	D. Ali Muhasebat (Sayıştay)	MECELLE tamamen uygulandı.
S. Cedit-Eşkinci	Muhacirun Kanunnamesi	DARÜŞŞAFAKA	Şişli Etfal Hastanesi
Yeniçeri YOK (Vaka-i Hayriye)	Arazi Kanunnamesi	(1864-71) Vilayet Nizamnameleri	Ziraat Bankası
Mehter YOK (Mızıka-i Hümayun)		İlk resim sergisi (Şeker Ahmet P.)	ERTUĞRUL FİRKATEYNİ
İlk nüfus sayımı		Darülmuallimat	Muharrem Kararnamesi
Ask.M. Muhammediye (Mansure hazinesi)		MECELLE başlandı	Duyun-u Umumiye İdaresi
Yerli malı-BALTA Limanı Ticaret Ant.		MEMLEKET SANDIKLARI	Hamidiye Alayları
İlköğretim zorunlu		İlk posta pulu	SUIKAST (Ermeniler)
Mekteb-i Harbiye, Adliye, Tıbbiye, Ulum-u Edebiye		Süveyş Kanalı açıldı.	ÇIRAĞAN OLAYI
Avrupa'ya ilk öğrenci (Jöntürkler)		Sergi-i Umumi Osmani	
Takvim-i Vekayi			
Karantina (Usul-Tahaffuz)			
Mürur Tezkeresi			

TANZİMAT DÖNEMİ ISLAHATLARI (1839 - 1876)

TANZİMAT DÖNEMİ PADİŞAHLARI

ABDÜLMECİT – ABDÜLAZİZ – 5. MURAT

ABDÜLMECİD DÖNEMİ ISLAHATLARI (1839 - 1861)

1839 - TANZİMAT FERMANI (GÜLHANE HATTI HÜMAYUNU)

İlan ettiren: ABDÜLMECİT (temelleri II. MAHMUT)

Hazırlayan: MUSTAFA REŞİT PAŞA

Nedeni: Azınlık isyanlarını, iç işlerine karışılmasını, yıkılmayı önleme

Güncel Neden: Mısır ve Boğazlar sorunu

Etkili olan düşünce akımı: Osmanlıcılık

Tanzimat Fermanında, "hep, herkes" ibaresi bulunmaktadır.

Bu ferman ile KANUN GÜCÜ ÜSTÜNLÜĞÜ ortaya çıkmış ve Osmanlı HUKUK DEVLETİ olmuştur.

Osmanlı'da ANAYASALLAŞMA SÜRECİ başlamıştır.

1856 ISLAHAT FERMANI

İlan ettiren: ABDÜLMECİT Hazırlayan: ALİ VE FUAT PAŞALAR

Nedeni: Azınlık isyanlarını, iç işlerine karışılmasını, yıkılmayı önleme

Güncel Neden: Kırım savaşı sonucundaki Paris Ant. Kararlarını etkilemek

Etkili olan düşünce akımı: Osmanlıcılık

Önemli maddeleri:

- Azınlıkların da devlet memuru ve asker olabilmeleri ve her çeşit okula girebilmeleri. (CİZYE YOK)
- Azınlıklar il meclisine üye olabilecekler → (devlet yönetimi değil)

DEMOKRATİKLEŞME HAREKETLERİNİ HIZLANDIRICI GELİŞMELER

Tanzimat	Islahat	I. Meşrutiyet	II. Meşrutiyet
Mısır ve Boğazlar	Paris Antlaşması	Tersane Konf.	Reval Görüşmeleri

Meşrutiyet'in İlanı (1876) → Osmanlılık doğrultusunda

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ ISLAHATLARI (1861 – 1876)

- Azınlıkları yönetime katarak panislavizmi, iç işlere karışılmasını ve yıkılmayı önleme.

İlan ettiren → Jön Türkler (Genç Osmanlılar) **Şinasi ZAMANI**

- Şinasi, Ziya Paşa, Ağah Efendi, Mithat Paşa, Ali Suavi, Namık Kemal
Tersane Konferansı (1876) ilanını hızlandırdı.
- Abdülaziz – 5. Murat – II. Abdülhamit
- **Mithat Paşa** başkanlığındaki kurul Kanun-i Esasi'yi hazırladı.
(Belçika ve Prusya anayasaları esas alındı)

OSMANLI'DA DÜŞÜNCE AKIMLARI

- **BATICILIK** → İlk temelleri Lale Devrinde, II. Meşrutiyetle düşünce akımı haline geldi. (**TASCI**)
■ (Tevfik Fikret, Abdullah Cevdet, Süleyman Nazif, Celal Nuri)
- **OSMANLILIK** → Din, dil, ırk ayrımı yapmadan sınırlar içindeki herkesin birliği ve eşitliğini savunur. (Jön Türkler)
- **İSLAMCILIK-ÜMMETÇİLİK-PANİSLAMİZM** → Tüm Müslümanların halifenin çatısı altında birleşmesi düşüncesidir. (II. Abdülhamit Dönemi'nde resmi ideoloji) (**MİS gibi CAMİ**)
- (Mehmet Akif, İsmail Hakkı, Said Halim Paşa, Cemaleddin Afgani, Ahmet Hamdi Akseki, Musa Kazım)
- **TURANCILIK-PANTURANİZM-PANTÜRKİZM** → Dünya Türkleri birliği / Kafkas Cephesinin açılmasına neden oldu.
(Cemal, Enver ve Talat Paşa) (**CET**)
- **TÜRKÇÜLÜK** → Osmanlı sınırları içindeki Türklerin birliği (dil çalışmalarıyla başladı) II. Meşrutiyet ve Kurtuluş Savaşında etkili (Yusuf Akçura, Ziya Gökalp, İsmail Gaspiralı, M. Emin Yurdakul)
- **ADEM-İ MERKEZİYETÇİLİK** → Yerel yönetimlerin geniş yetkilere sahip olması, kişinin gelişiminin önündeki engellerin kaldırılması (Prens Sabahattin)

I. Meşrutiyet'in İlanı (1908) → II. Abdülhamit İlan ettiren → İttihat ve Terakki Cemiyeti Etken → Reval Görüşmeleri

- Kanuniesasi yeniden yürürlüğe girdi. Mebusan Meclisi açıldı.
- **II. Meşrutiyet Döneminde partiler ve gruplar**
- İttihat ve Terakki Fırkası (Meşveret ve Mizan Gazeteleri)
- Ahrar Fırkası (ilk Liberal parti Osmanlı'da)
- Hürriyet ve İtilaf Fırkası (İttihat ve Terakki'ye karşı)
- İlk çok partili hayat bu dönemde
- Halaskar-ı Zabitan Grubu (İttihatçılara karşı suikastler)
- Teceddüt Fırkası (İttihat ve Terakkinin yerine) I. Dünya Sa-vaşı'ndan sonra

31 MART İSYANI (13 Nisan 1909)

- Osmanlı'da rejime karşı ilk ve tek isyan
- İrticai hareket
- Mektepli-alaylı subay çatışması, Ahrar Fırkası, İttihadi Mu-hammedi Fırkası'nın çalışmaları, **Volkan ve Serbesti Gazetesi**, Avcı taburlarının faaliyetleri isyanda etkili
- Selanik'ten gelen HAREKET ORDUSU bastırdı. (Komutanı **Mahmut Şevket Paşa**, kurmay başkanı **Mustafa Kemal**)
- Sonucunda **II. Abdülhamit** tahttan indirilerek yerine **V. Mehmet Reşat** geçirildi. Kanun-i Esasi'de 1909 değişikliği yapıldı. (demokratik düzenlemeler)

ATATÜRK'ÜN HAYATI

Düşünce hayatını etkileyen şehirler:

- Selanik, Manastır, Sofya, İstanbul, Şam

Etkilendiği fikir insanları:

Namık Kemal, Ziya Gökalp, M. Emin Yurdakul, Tevfik Fikret **Yabancılar ise**; J. J. Rousseau, Voltaire, Montesquie, Descartes, Kant

GİTTİĞİ OKULLARIN SIRALAMASI

1. Mahalle Mektebi
 2. Şemsi Efendi İlkokulu
 3. Selanik Mülkiye Rüştiyesi
 4. Selanik Askeri Rüştiyesi (Kemal adı)
 5. Manastır Askeri İdadisi (Dömeke Savaşı)
 6. İstanbul Harp Okulu (Teğmen)
 7. İstanbul Harp Akademisi (Kurmay Yüzbaşı)
- İlk görev yeri Şam'daki 5. Ordu (Burada Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdu.)
 - Hareket ordusu ile 31 Mart İsyanı'nı bastırdı.
 - 1910'da Fransa'daki **Picardie Manevralarına** gidecek heyete seçildi.
 - Trablusgarp Savaşına gönüllü olarak katılıp Derne ve Tobruk'ta yerel halkı örgütledi.
 - **I. Balkan Savaşı** sırasında Akdeniz Boğazı Birleşik Kuvvetler Harekat Şubesi Müdürlüğüne,
 - **II. Balkan Savaşı** sırasında Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanlığı görevinde bulundu.
 - Veliht Vahdettin ile Almanya'ya giderek cephelerde incelemede bulundu.
 - I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale'deki başarıları dünya kamuoyu tarafından tanınmasını sağladı. Anafartalar, Arıburnu ve Conkbayırı'ndaki başarıları albaylığa terfi etmesini sağladı.
 - Kafkasya Cephesinde görev alarak Muş ve Bitlis'i Ruslardan geri aldı.- Altın Kılıç Madalyası
 - Daha sonra Suriye-Filistin cephesinde görev aldı.

YAZDIĞI ESERLER

- Medeni Bilgiler
- Karlsbad Hatıraları
- Geometri Kitabı
- Takımın Muharebe Eğitimi
- Cumalı Ordugahı
- Taktik ve Tatbikat Talimi
- Arıburnu Muharebeleri Raporu
- Atatürk'ün Hatıra Defteri
- Bölüğün Muharebe Eğitimi
- Zabıt ve Kumandan ile Hasbihal

- Taktik Meselenin Çözümü ve Emirlerin Yazılmasına İlişkin Ögütler
- En büyük eseri TÜRKİYE CUMHURİYETİ'dir.

NUTUK

- CHP II. Kurultayında okundu. 6 gün altışar saat
- 1919 – 1927 arasındaki gelişmeler
- "1919 senesi Mayısının 19. günü Samsun'a çıktım." cümlesiyle başlayıp "Türk gençliğine seslenişle" sona erdi.
- Telif gelirleri THK'ye bağışlandı.

ÖNEMLİ BİLGİLER

- Naaşı 20 Kasım 1938'den 10 Kasım 1953'e kadar Et-nografya Müzesinde kaldı. 1953'te Anıtkabir'e defnedildi.
- **Emin Onat ve Orhan Arda**'nın ortak projesiyle Anıtkabir yapıldı.
- Muhammed İkbal M. Kemal'le ilgili şiir yazdı.
- 1935 Dünya Kadın Kongresi (İstanbul) SİTTİ ŞARAVİ ATAŞARK
- 19 Mayıs, 1981'den itibaren Atatürk'ü Anma Günü
- İlk röportajı yapan **Ruşen Eşref Ünaydın**
- **Trablusgarp**'ta gözünden yaralandı.
- İlk siroz teşhisini koyan Dr. Nihat Reşat Belger, sonra Neşet İrdelp, daha sonra Fissinger
- 1937'de Gemlik suni ipek ve Merinos fabrikalarını açtı.
- En son okuduğu eser **BELLETER** Dergisi
- Mehmet Emin Yurdakul'un "**CENGE GİDERKEN**" şiiri **Ordunun Destanı** M. Kemal'in adının geçtiği ilk edebi eser
- Tevfik Fikret'in "**SİS, FERDA, RÜCU**" şiirleri
- 18 Kasım günü Hindistan'da "**KEMAL GÜNÜ**"
- Cenaze namazını kıldıran **Prof. Dr. Şerafettin Yaltkaya**
- İran şahı **Rıza Pehlevi** bir ay yas ilan etti.

Basın ve Yayınla İlgili Çalışmaları

Minber / İradei Milliye / Hakimiyeti Milliye / Anadolu Ajansı

Kurduğu Siyasi Örgütler

- Vatan ve Hürriyet Cemiyeti (Şam), Temsil Heyeti, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-ı Hukuk Cemiyeti, TBMM, CHP

ATATÜRK'ÜN ŞAHSİ MİRASI

- CHP, TDK, TTK, (İş Bankası nemalarından pay)
- Bursa ve Ankara Belediyelerine taşınmazlardan pay
- Kardeşi Makbule ve Sabiha Gökçen'e ev ve maaş
- Afet İnan, Ülkü Çukuroğlu, Rukiye Hanım, Nebile Hanım'a maaş
- İsmet Paşanın çocuklarına eğitim yardımı

DİKKAT!

Türkiye'nin Libya'ya yaptığı yardımlardan dolayı sorabilirler.

20. YY. BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ

Trablusgarp Savaşı ve Uşi antlaşması (1911-1912)

- Osmanlı – İtalya
- Mustafa Kemal (Derne ve Tobruk), Enver Paşa (Bingazi), Ali Fethi Bey.
- Mustafa Kemal (Gazeteci Şerif), Enver Paşa (Hamdi)
- 1912 OUCHY (Uşi) Antlaşması'na göre;
- Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya
- Trablusgarp halkı dini yönden halifeye bağlı kalacak.
- Rodos ve Oniki Ada geçici olarak İtalya'ya
- Mustafa Kemal'in sömürgecilğe karşı ilk mücadelesi (Binbaşı oldu.)

Balkan Savaşları (1912-1913)

I. BALKAN SAVAŞI

Osmanlı ~~X~~ Bulgaristan
Yunanistan
Sırbistan
Karadağ - İlk saldırı

- Ordunun savaş öncesinde terhis edilmesi ve ordu içindeki politik çatışmalar
- Hamidiye kahramanı – RAUF ORBAY
- Büyükelçiler Konferansı
- 1913 Londra Antlaşması ile Midye-Enez hattının batısı kaydedildi.
- Arnavutluk bağımsız oldu.
- Bab-ı Ali Baskını (ilk hükümet darbesi)
- Enver Paşa Harbiye Nazırı oldu, Mahmut Şevket Paşa hükümetin başına geçti.

II. BALKAN SAVAŞI

Bulgaristan ~~X~~ Yunanistan
Romanya - Dobruca sınır sorunu
Sırbistan
Karadağ - İlk saldırı

- Osmanlı bu durumdan yararlanarak Midye-Enez hattını aştı.
- Edirne ve Kırklarelini (Doğu Trakya) geri aldı.

Savaş Sonucunda

- **1913 Bükreş Antlaşması:** Balkan ulusları kendi aralarında imzaladı.
- **1913 Atina Antlaşması:** Osmanlı-Yunanistan
 - Yanya, Selanik, GİRİT adası Yunanistan'a ait.
- **1913 İstanbul Antlaşması:** Osmanlı-Bulgaristan
 - Edirne, Kırklareli, DİMETOKA Osmanlı'ya ait.
- **1914 İstanbul Antlaşması:** Osmanlı-Sırbistan
 - Sınır maddesi YOK.

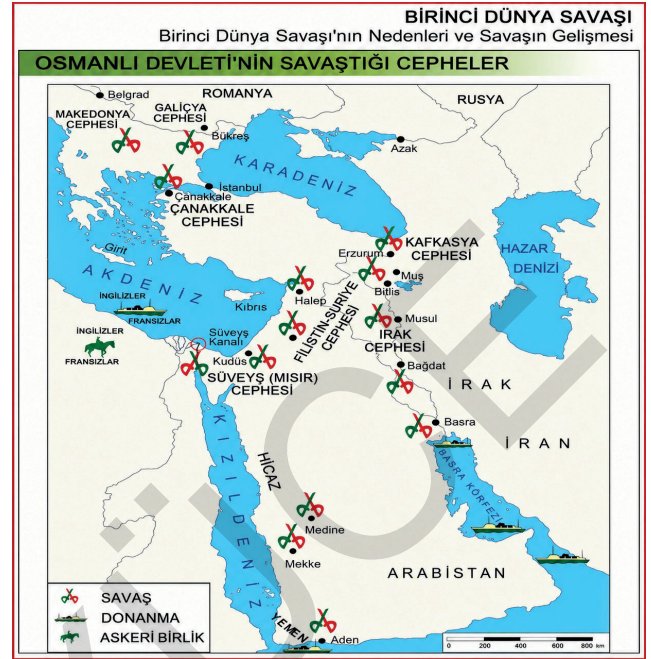
NOT:

- Genel olarak Balkan Savaşları sonucunda - Batı Trakya, Makedonya, Arnavutluk, Bozcaada ve Gökçeada (İmroz) dışındaki Ege adaları kaybedildi.
- Anadolu'ya yoğun Türk göçü oldu.
- Türkçülük akımı güçlendi.
- Balkanlarda azınlık Türkler sorunu ortaya çıktı.

I. Dünya Savaşı (1914-1918)

Savaş başladığında;

- Padişah V. Mehmet Reşat - sonuna doğru VI. Mehmet Vahdettin
- Sadrazam Sait Halim Paşa
- Mustafa Kemal Sofya Ateşemiliteri
- Savaşın sonuna doğru **İSPANYOL GRİBİ**

İtilaf Devletleri'nin (İngiltere'nin) Osmanlı Politikası

Coğrafi konumundan dolayı Osmanlı'nın tarafsız kalmasını istedi. Tarafsız kalırsa kapitülasyonları kaldırmayı vadetti.

İttifak Devletlerinin (Almanya'nın) Osmanlı Politikası

Coğrafi konumundan dolayı Osmanlı'nın kendi yanında savaşa girmesini istedi. Böylece:

- Savaşın alanı genişleyecek ve yeni cepheler açılacak.
- İngilizlerin sömürgeleriyle bağlantısı kesilecek.
- Halifelik makamından yararlanılacak (Kutsal Cihad)
- Osmanlı petrollerinden yararlanılacak. (Bağdat-Berlin demiryolu hattı)

Osmanlı'nın Savaşa Girme Nedenleri

- Aşırı alman hayranlığı (İttihat ve Terakki)
 - Kaybedilen yerleri geri alarak ekonomiyi düzeltmek ve yıkılmayı önlemek
 - Turancılığı gerçekleştirme isteği
- Goben (Yavuz) ve Breslav (Midilli)

Osmanlı'nın Savaştığı Cepheler

Kafkasya Cephesi

- Turancılığı gerçekleştirmek - Bakü petrolerini ele geçirmek
 - Sarıkamış felaketinden sonra Ruslar taarruza geçerek Erzurum, Erzincan, Trabzon, Van, Muş, Bitlis'i işgal etti.
 - Buradaki Ermenilerin Ruslarla işbirliği yapması üzerine Osmanlı 1915 **Tehcir Kanunu**'nu (Zorunlu Göç) çıkardı. (Ermeniler Suriye ve Lübnan'a sürüldü)
 - M. Kemal Muş ve Bitlisi Ruslardan geri aldı.
 - 1917 Bolşevik İhtilali ile Çarlık Rusya yıkılınca, Sovyet Rusya **Brest-Litovsk** Antlaşması'nı imzalayarak savaştan çekildi. Gizli antlaşmaları duyurdu ve aldığı yerleri geri verdi.
 - Kars-Ardahan-Batum'u da geri verdi.
 - 1878 Berlin antlaşması ile kaybetmiştik.
- Bunları vermesi üzerine toprak kazandığımız **TEK CEPHE** Kafkasya'dır.

Kanal Cephesi

- İngilizlerin sömürgeleriyle bağlantısını kesmek ve Mısır'ı ele geçirmek amaçlandı.
- Arap-İngiliz ittifakıyla Osmanlı başarısız oldu.

Çanakkale Cephesi

- İtilaflar İstanbul ve boğazları alarak Osmanlı'yı savaş dışı bırakmayı, Balkanlarda yeni müttefik kazanmayı, Çarlık Rusya'ya yardım götürmeyi amaçladı.
- Nusret** mayın gemisi boğaza mayın döşedi.
- Anafartalar, Conkbayırı, Arıburnu, Kireçtepe, Seddülba-hir-Kilitbahir mücadele verildi.
- Mustafa Kemal "Ben size savaşmayı değil ölmeyi emrediyorum." dedi. (**Conkbayırı**)

- Kazanılan zafer savaşın uzamasına, Bulgaristan'ın ittifak devletlerine katılmasına (Kara bağlantısı - Osmanlı Bulgaristan'a **DİMETOKA**'yı verdi.)
- Mustafa Kemal'in tüm dünyaca taşınmasına, Çarlık Rusya'ya yardım gönderilememesine neden oldu.
- 18 Mart Kahramanı** – Cevat Çobanlı

MEB GÜNCELLEMELERİ

Çanakkale'de Fransızların **TURQUOISE** (Turkuvaz) denizaltısını Kilitbahir'de vuran **MÜSTECİP ONBAŞI**'dir.

Çanakkale Cephesinin Genel Komutanı Alman general **OTTO LIMAN VON SANDERS**'tir.

Çanakkale Savaşları sırasında gönüllü hastabakıcılık yapan ve Türkiye'nin ilk hemşiresi kabul edilen **SAFİYE HÜSEYİN ELBİ**'dir.

Irak-Basra Cephesi

- Irak üzerinden kuzeye çıkarak Çarlık Rusya'ya yardım götürmek, Musul ve Abadan petrollerini de geçirmek, Osmanlı'nın Hint sömürgelerini tehdit etmesini önlemek amaçlandı.
- Kut-el Amara (**Halil Kut**) ve Selman-Pakt'da Osmanlı başarılı oldu. İng. generali Towsend esir edildi.
- Arap-İng. İttifakıyla Osmanlı başarısız oldu.

Hicaz-Yemen Cephesi

- Hicaz emiri Şerif Hüseyin Osmanlı'ya saldırdı. **Fahrettin Paşa** kutsal toprakları korumaya çalıştı. Osmanlı başarısız oldu.
 - Savaş bittiği sırada Mustafa Kemal Suriye-Filistin cephesinde **Yıldırım Orduları Grup Komutanıydı.**
 - Mustafa Kemal sırasıyla **Çanakkale**, **Kafkasya**, **Suriye-Filistin** cephesinde görev aldı. (**ÇIKS**)
 - Kanal, Yemen-Hicaz, Suriye-Filistin cephelerinde Osmanlı'nın başarısız olma nedeni Arap-İngiliz ittifakıdır. (Ümmetçilik iflas etti)

ABD'nin Savaşa Girmesi

Alman deniz altılarının ABD gemilerini batırmasıyla ABD Wilson ilkelerini yayınlayarak savaşa girdi.

WILSON İLKELERİ

(Savaşın sonra kurulacak barışın ilkeleri)

Maddeleri II. Dünya Savaşı sırasında **Atlantik Bildirgesine** benzer. → (ABD ve İngiltere arasında)

1. Yenilen devletler yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı almayacak (İng. ve Fransızların güçlenmesini önlemek)
2. Devletler arasında gizli anlaşmalar yapılmayacak
3. Dünya Barışını korumak için uluslararası bir cemiyet kurulacak
(**Cemiyet-i Akvam = Milletler Cemiyeti**)
4. Her ulusa çoğunlukta bulunduğu yerde kendi kendini yönetme hakkı verilecek
(**Self determinasyon ilkesi**) Fransız ihtilali etkili.
5. Boğazlar savaş gemilerine kapalı ticaret gemilerine açık olacak (Osmanlı egemenlik haklarını zedeleyici)

Savaş Sırasındaki Gizli Antlaşmalar

Sykes - Picot Antlaşması - İng. ve Fransa Osmanlı'nın Orta doğu topraklarını paylaştı.

Boğazlar (İst.) Antlaşması - Rusya'ya Boğazlar ve İstanbul verildi.

Petrograd Protokolü - Rusya'ya Doğu Anadolu verildi.

NOT: Rusya savaştan çekilince bu yerler sorun oldu.

Londra Antlaşması - İtalya saf değiştiriyor.

- Rodos ve Oniki ada İtalya'nın

Saint Jean Maurienne Antlaşması - İtalya'ya Antalya-Konya-Muğla-İzmir verildi.

Mc Mahon Antlaşması - Hicaz Emiri Şerif Hüseyin = İng. in Mısır valisi (Osmanlıya saldırırsa Arap ülkeleri kralı olacaktı.)

- Gizli antlaşmalarda yer almayanlar - ABD-Yunanistan
- Gizli antlaşmaları duyuran - Bolşevikler
- Balfour Deklerasyonu - İng. Yahudi sorununu benimsemiş. (Filistin'e Yahudi göçü başladı.)

Savaş Sonucundaki Ateşkes Antlaşmaları

Selanik — Bulgaristan

Mondros — Osmanlı

Villa Gusti — Avusturya-Macaristan İmp.

Rethandes — Almanyaya

SeMaVeR

Savaş Sonucundaki Barış Antlaşmaları

Sevr (Sevres) — Osmanlı

Nöy (Neuilly) — Bulgaristan

Versay (Versailles) — Almanyaya

Triyanon (Triannon) — Macaristan

Sen Jermen (Saint Germain) — Almanyaya

SÖN VİTİS

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI (30 Ekim 1918)

- **Bahriye Nazırı Rauf Orbay** ve İngiliz amirali Calthorpe arasında (Ahmet İzzet Paşa Hük.)
- **Limni** adasının Mondros limanında **Agememnon** zırhlısında imzalandı.
- Ateşkes imzalandığı süreçte M. Kemal Suriye-Filistin cephesinde Yıldırım Orduları Grup Komutanı

7. MADDE: İtilaf devletleri güvenliklerini tehdit edebilecek herhangi bir stratejik noktayı işgal edebilecektir.

24. MADDE: Doğudaki 6 ilde (Vilayet-i Sitte) **Erzurum, Bitlis, Elazığ, Diyarbakır, Sivas, Van** herhangi bir karışıklık çıkarsa buralarda işgal edilecektir. (**EBEDİSEV**)

İŞGALLER

- İşgal edilen ilk Osmanlı toprağı **MUSUL**, Anadolu'da ilk işgal edilen ise **DÖRTYOL**

İngiltere - Urfa-Antep-Maraş (daha sonra Fransızlara verdiler)

Musul (Gizli anlaşmalarda Fransa'ya verilmişti)

Kars ve Batum'a asker çıkardı. (Ermenilere destek)

Samsun ve Merzifon'a asker çıkardı. (Pontus Rumlarına destek)

Fransa - Urfa-Antep-Maraş

Dört Yol - İlk silahlı direniş (Mehmet Çavuş)

Adana, Mersin, Zonguldak

İtalya - Antalya-Konya-Muğla çevresi

Yunanistan - Uzunköprü-Hadımköy demiryolu hattı
(Yunan işgalleri şimdilik Trakya'da)

- İtilaflar 13 Kasım 1918'de İstanbul'a asker çıkardı.
(**Mustafa Kemal "Geldikleri gibi giderler."**)

PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 Ocak 1919)

- İmzalanacak barış anlaşmalarının şartlarını belirlemek.
- Manda ve Himaye konusu - Milletler Cemiyetinin kurulmasının karara bağlanması.
- İzmir ve çevresinin Yunanlılara verilmesini (**İtilaf devletleri arasındaki ilk anlaşmazlık**)
- Yunanlılar 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal etti.
- Yunanlılara ilk kurşunu **Hukuk-u Beşer** gazetesi başyazarı Hasan Tahsin (Osman Nevres) / **Yaşasın Venizelos** dediği için Albay Süleyman Fethi Bey öldürüldü.

Amiral Bristol Raporu

Dr. Esat Işık Raporu

Hrisantos Raporu

Mustafa Kemal Mondros'u izleyen süreçte;

- Zabıt ve Kumandan ile Hasbihal
- Hürriyetperver Avam Fırkasına üye olma
- Minber Gazetesi (Ali Fethi Bey)

CEMİYETLER

Zararlı Cemiyetler

Yararlı Cemiyetler

ZARARLI CEMİYETLER

A) Milli Varlığa Düşman Cemiyetler

- Sulh ve Selameti Osmaniye Fırkası (Saltanat ve hilafet yanlısı)
- Teali İslam Cemiyeti (Ümmetçilik)
- Hürriyet ve İtilaf Fırkası (Her şeye karşı)
- Kürt teali Cemiyeti (Bağımsız devlet)
- Wilson Prensipleri Cemiyeti
- İngiliz Muhipler Cemiyeti
- Nigehban Askeri Cemiyeti

B) Azınlıkların Kurduğu Cemiyetler

- Etnik-i Eteryâ (Rum) (Megola idea)
- Mavri Mira (Rum) Megola idea / Kordos C. – Göçmenler Komisyonu
- Pontus (Rum)
- Taşnak ve Hıncak (Ermeni)
- Alyans İsrailit Macabi (Yahudi) Çoğunlukla olunan yerde Yahudileri toplamak

YARARLI CEMİYETLER

- Trakya Paşaeli C. Edirne ve Lüleburgaz kongreleri / Gerekirse bağımsız devlet.
- İzmir M.H.C. (Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri) İzmir Redd-i İlhak C.
- Trabzon M.H.C. (İstikbal Gazetesi)
- Şark Vilayetleri (Doğu Anadolu) M.H.C Le pays, Hadisat, Albayrak gazeteleri
- Milli Kongre C. (Dr. Esat Işık) Ulusal kurtuluş – Basın ve yayın yolu ile mücadele - Kuvayi Milliye ilk kez
- Kilikyalılar C. - Çukurovadaki Ermeni ve Fransız faaliyetlerini önlemek
- Anadolu Kadınları M.V.C Sivas kongresinden sonra kuruldu. (Melek Hanım) Kars İslam Şurası (Erzurum kongresini destekledi / Gerekirse bağımsız devlet)
- Mim Mim Grubu / Karakol Cemiyeti Anadolu'ya silah ve cephane taşıma

İstiklal Yolu Güzergahları

- İnebolu → Kastamonu → Iğaz → Çankırı
- Bu yolla Ankara'ya silah ve cephane taşındı.
- Şerife Bacı

Kurtuluş Yolu

Samsun – Havza – Suluova (Amasya) / 98 km lik yol

Kuva-i Milliye

İşgallere karşı oluşturulan silahlı direniş örgütleridir.

- **Önemli Kuvay-i Milliye Şefleri**
 - **Çerkez Ethem** (Kuvay-i Seyyare)
 - **Demirci Mehmet Efe** (Isparta - Aydın)
 - **Yörük Ali Efe** (Nazilli)
 - **Ali Çetinkaya** (Ayvalık – Batıda ilk direniş)
 - **İlk Kurşun Savaşı** (Ödemiş)
- Gaddar Pehlivan – Parti Pehlivan – Topal Osman (Giresun) – İpsiz Recep (Rize)

Milne Hattı (Raporu): İngiliz generali Milne'nin Kuvay-i Milliye ile Yunanlılar arasında oluşturmak istediği hattır.

KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ
19 MAYIS 1919 – 23 NISAN 1920

Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı

Görevi → 9. Ordu müfettişi

(Vahdettin'in yaveri olması, ittihatçı olmaması) gönderilmesinde etkili.

Yetkisi → Sivil ve Askeri makamlara emretme, (Valilik, Komutanlık, Belediyeler)

Gönderilme Nedeni → Bölgedeki Türklerin elindeki silah ve cephaneyi toplamak, Türklerin Mondros'a uymasını sağlamak

Amacı → • **Ulusal birliği sağlama**

• **Ulusal bağımsızlığı sağlamak**

Dışa karşı verilen mücadele (işgalci güçlere karşı)

• **Ulusal egemenliği sağlamak**

İçteki mücadele (İst. Hük. ve Padişaha karşı, Demokrasi isteği)

Samsun Raporu

- Sorunların Rumlardan kaynaklandığı
- Mustafa Kemal ile İst. Hük. arasındaki ilk görüş ayrılığı
- İzmir'in işgali de ele alındı.
- Bir araştırma raporudur.

Havza Genelgesi (28 Mayıs 1919)

- İşgallerin düzenlenecek mitinglerle protesto edilmesini (Özellikle İzmir)
 - İtilaf devletlerine protesto telgrafları çekilmesini, azınlıklara kötü davranılmamasını istedi.
- Mustafa Kemal'i ilk kez geri çağırılmış, ancak buna uymamıştır.
- **MAŞATLIK MİTİNGİ / 14 Mayıs 1919**
 - Havza, Sultanahmet (Halide Edip), Fatih Mitingleri

Amasya Tamimi / Genelgesi (20-22 Haziran 1919)

Genelgeyi imzalayanlar → Rauf Orbay, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele

Telgrafla Onaylayanlar → Kazım Karabekir, Cemal Paşa

- Gerekçe - Amaç - Yöntem

Maddeleri

1. Vatanın bütünlüğü, ulusun bağımsızlığı tehlikedir. (Asıl gerekçe)
2. İstanbul Hükümeti sorumluluklarının gereklerini yerine getirememektedir. (Gerekçe)
3. Ulusun bağımsızlığı yine ulusun azim ve kararı kurtaracaktır. (Amaç-Yöntem)

NOT:

İlk kez Ulusal Egemenlikten bahsedildi.

(İhtilal Bildirgesi = Cumh. Rejimi)

4. Ulusun bağımsızlığını sağlamak için ulusal bir kurul oluşturulacaktır. (Temsil Heyeti)
5. Ulusal kurulu oluşturmak için Sivas'ta ulusal bir kongre toplanacaktır. (Sivas Kongresi)
6. Sivas'ta kongreye her ilden 3 delege katılacak, bu delegeleri Müdafai Hukuk, Redd-i İlhak Cemiyetleri ve Belediyeler seçecektir. (Sivas Kongresine ulusal mücadele yanlısı kişilerin katılması amaçlanmıştır.)
7. Her türlü tehlikeye karşı bu gelişmeler **Ulusal** bir sır olarak saklanacaktır. (Türk halkına ulus olma bilinci kazandırılmak istenmiştir.)
8. Doğu illeri adına 10 Temmuz'da **Erzurum'da** bir kongre toplanacaktır.

SONUÇ: 7-8 Temmuz 1919'da Mustafa Kemal 9. Ordu Müfettişliği ve Askerlik görevlerinden istifa etti. (Sine-i millete bir ferdi mücahit olarak geri dönme)

Erzurum Kongresi (23 Temmuz-7 Ağustos 1919)

- Düzenlenmesinde Şark Vilayetleri ve Trabzon MHC etkili (Kars İslam Şurası da destekledi)
- **Toplanma Amacı** → Bölgesel
- **Toplanma Biçimi** → Bölgesel
- **Alınan Kararlar Açısından** → Ulusal (Mustafa Kemal'in etkisiyle)
- **Delege gönderen şehirler:** Bitlis, Erzurum, Sivas, Trabzon, Van
- **Delege göndermeyen şehirler:** Diyarbakır, Elazığ, Mardin
- Kongre üyeliğinden Kazım Yurdalan ve Cevat Dursunoğlu istifa etti. Yerine Mustafa Kemal ve Rauf Orbay üye oldu. (Demokratik bir tutum sergilendiğinin kanıtı)

Erzurum Kongresinin İlkleri

- Ulusal Sınırlar
- Mebusan Meclisinin açılması isteği
- Geçici bir hükümet
- Manda ve Himaye'nin reddi.
- Temsil Heyetinin kurulması
- Doğudaki cemiyetlerin birleştirilmesi
- Yabancı bir devlet yardımı

NOT: ULUSAL EGEMENLİK İLK KEZ AMASYA GENELGESİNDE

ALBAYRAK GAZETESİ

Diğer Kongreler

Balıkesir / Alaşehir

- Hacim Muhittin / Bölgesel kararlar /
- İzmir M.H.C. etkili / Saltanata bağlılık

Nazilli → **Celal Bayar** (Galip Hoca) Muğla'da toplandı.

Afyon → Batı Anadolu'daki son kongre

Edirne → Cafer Tayyar

Lüleburgaz → Şakir Kesebir (Trakya-Paşaeli etkili)

Pozantı → Adana'da / düzenlenen en son kongre

Mustafa Kemal'in Katıldığı Kongreler

Erzurum

Sivas

Afyon

Pozantı

Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919)

Toplanmasına Amasya Genelgesinde karar verildi.

Toplanma Amacı

Toplanma Biçimi **3 Ulusal**

Alınan Kararlar

Kongreyi Engelleme Girişimleri

- Ali Galip Olayı (Elazığ Valisi) **3** İst. Hük. girişimleri
- Muhittin Paşa (Ankara Valisi)
- İngiliz Binbaşı Noel → Aşiretleri kışkırttı.

Kongrede Tartışılan Konular

- Mustafa Kemal'in kongre başkanlığı (Mustafa Kemal'e ilk muhalefet - Rauf Orbay)
- Manda ve Himaye kesinlikle reddedildi.
- YA İSTİKLAL YA ÖLÜM!

Özellikleri

1. Temsil heyeti (Ulusal) adını alarak; Erzurum Kongresi kararlarını aynen benimsedi.
 2. Tüm yararlı cemiyetler Anadolu ve Rumeli MHC (ARMHC) adı altında birleştirildi. (Ulusal birliği sağlamaya yönelik)
 3. Temsil heyeti çalışmalarını halka duyurabilmek için **İrade-i Milliye** adlı gazete çıkarılmasına karar verdi. (**Hakimiyet-i Milliye - Ulus**)
 4. Temsil Heyeti **Ali Fuat Paşa**'yı Batı Cep. Kuvay-i Milliye komutanlığına atadı.
- İlk kez bir hükümet gibi davranma – **Yürütme** gücünü kullanma

Sonuç

İstanbul Hükümeti'nin Anadolu'ya atadığı valiler ve komutanlar görevlerine başlatılmayınca, Anadolu'dan haber almayan Damat Ferit Paşa Hük. İstifa etmek zorunda kaldı.

(Temsil heyetinin ilk siyasi başarısıdır.) Yerine Ali Rıza Paşa Hükümeti kuruldu.

Generel Harbord Raporu

- Ermenilerin çoğunluk olmadığı belirtilmiş
- Mustafa Kemal'in görüştüğü ilk yabancı temsilci

Amasya Görüşmeleri / Protokolleri (20-22 Ekim 1919)

İstanbul Hükümeti

Bahriye Nazırı **Salih**
Paşa (**Ali Rıza Paşa** Hükümetinin Temsilcisi)

= **Temsil Heyeti**

Mustafa Kemal

Rauf Orbay

Bekir Sami Bey

SA = MRB

Protokoller

- İşgallere karşı birlikte hareket edilecektir.
- Meclis açılarak yurt genelinde seçimler yapılacaktır.
- Mebuslar Meclisi, İstanbul dışında bir yerde toplanacaktır.
- İstanbul Hükümeti itilaflarla görüşünce temsil heyetine danışacaktır.
- İstanbul Hükümeti Sivas kongresi kararlarını ve ARMHC'yi tanıyacaktır.

- ★ Bu görüşme ile İstanbul Hükümeti Temsil Heyetini (Anadolu hareketi = ARMHC) **resmen** tanımıştır.
- ★ **Temsil Heyetinin 2. siyasi zaferidir.**
- ★ Salih Paşa yalnızca seçimlerin yapılması ve Mebusan Meclisinin açılması (İstanbul'da açılması şartıyla) kararlarını İstanbul Hükümeti'ne kabul ettirmiştir.

Komutanlar Toplantısı (16-28 Kasım 1919)

Sivas'ta – Amasya Görüşmeleri değerlendirildi.

Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelmesi (27 Aralık 1919)

Temsil Heyeti Ankara'ya gelince, Ankara ulusal mücadelesinin merkezi oldu.

Nedenleri

- Coğrafi Konum
- İşgal edilmemiş olması
- Burada bir kolordunun olması
- Ulaşım ve haberleşme ağının gelişmiş olması
- Batı cephesine yakınlığı
- İstanbul'daki meclisin çalışmalarının yakından takip edilmek istenilmesi.
- Bu sırada seçimler yapılmış, Mustafa Kemal **Erzurum'dan** milletvekili seçilmiştir.
- İtilaf devletlerinin seçimlerin yapılmasına ve meclisin açılmasına müsaade etmesinin nedeni: Meclisi kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak, işgalleri ve imzalayacak barış anlaşmasını onaylatmak istemeleri etkili olmuştur.

Mustafa Kemal'in İstanbul'a gidecek ARMHC'ye Mensup Mebuslardan İstekleri;

1. Kendisinin meclis başkanı seçilmesi (Kanun-i Esasiye göre meclis başkanı meclisi istediği yerde toplayabilirdi). (Meclis Başkanı Reşat Hikmet, daha sonra **Celalettin Arif Bey** oldu).
2. Ali Rıza Paşa hükümetine güven oyu verilmemesi (Amaç hükümeti düşürmek)
3. Mecliste bir Müdafaa-i Hukuk Grubu kurulması
4. Mecliste Misak-ı Milli kararlarının alınması

Son Osmanlı Mebusan Meclisinin Açılması (12 Ocak 1920)

Mecliste ARMHC'ye mensup millet vekilleri Müdafaa-i Hukuk grubu yerine Felah-ı Vatan Grubunu kurdular. Bu grup mecliste Misak-ı Milli kararlarının alınmasını sağladı.

MISAKIMILLÎ

MISAKIMILLÎ KARARLARI

- K** apitülasyonlar
- A** zınlık
- S** ınırlar
- A** raplar
- R** eferandum
- B**iraz (Boğazlar ve Borçlar)

MISAKIMILLÎ'NİN İLANININ SONUÇLARI

- İstanbul resmen işgal edilmiştir.
- Mebusan Meclisi dağıtılmıştır.
- İtilaf Devletleri bildiri yayımlamıştır.
- Türk Ocakları basılmış ve aydınlar sürgün edilmiştir.
- Şehzadebaşı Karakolu basılmıştır.
- I. TBMM'nin açılmasına ortam hazırlanmıştır.

Misak-ı Millinin Önemi

- Türk halkının itilaf devletlerine sunduğu barış önerisidir.
- Demokratik, barışçı ve eşitlikçidir.
- Wilson ilkelerine uygundur. (Boğazlar maddesi dışındakiler)

Sonuçlar

- İstanbul resmen işgal edildi (16 Mart 1920)
(**Telgrafçı Manastırlı Hamdi / Şehzadebaşı Karakolu**)
- Mebusan Meclisi kapatıldı, birçok mebus sürgüne yollandı (**Malta'ya**).
- Damat Ferit Paşa yeniden İstanbul Hükümetinin başına geçti.

İstanbul'un İşgali Üzerine Temsil Heyetinin Önlemleri

- İstanbul'a olan haberleşmenin kesilmesi
- Mebusların tutuklanmasına karşılık Anadolu'daki itilaf subaylarının tutuklanması
- **Geyve - Ulukışla** demiryollarının tahrip edilmesi (Asker sevkiyatını önlemek için)
- Anadolu'daki resmi kurumların, mali kaynaklarına el konulması
- Yabancı temsilciliklere işgali kınayan telgraflar çekilmesi

Milli Mücadele Karşıtı Yayın Organları

Aydede dergisi	Tan	Ferda
Yeni dünya	Ümit dergisi	
G	Peyami Sabah	
Alemdar		
Zincirbent/Zafer		

Ferda **AYGAZ TÜP** istedi

Milli Mücadele Yanlısı Önemli Yayın Organları

Albayrak
Le Pays 3 Doğu Anadolu MHC çıkarttı.
Hadisat

İkdam (Yakup Kadri makaleler)
Akşam (Yakup Kadri makaleler)

Açıksöz → İstiklal Marşı'nın yayımlandığı ilk
YEREL Gazete, İLK DERGİ **Sebilürreşad**
İLK YARI RESMİ GAZETE **Hakimiyet-i Milliye**

MUSTAFA KEMAL'IN YAZILAR YAZDIĞI GAZETELER

Minber → Ali Fethi Bey ile İstanbul'da çıkardı.
Yeni Gün → Yunus Nadi ile yazılar yazdı.
İleri → İsimsiz yazılar yazdı.
Kurun (Vakit) → Asım Us takma adı ile İnönü Hükümetini
eleştiren yazılar yazdı.

Millî Mücadele İle İlgili Eserler

Halide Edip Adıvar → **Ateşten Gömlek / Türk'ün Ateşle
İmtihanı** / Zeyno'nun Oğlu / Dağa Çıkan Kurt / Vurun Kah-
peye

Yakup Kadri → **Yaban** / Ankara / **Düşmanın Yaktığı Köy
Ahalisine** / İkdam ve Akşamda Makaleler / Sodom ve Go-
more / Vatan Yolunda / Millî Savaş Hikayeleri

Ali Fuat Cebesoy → Milli Mücadele Hatıraları / Moskova
Hatıraları / Sınıf Arkadaşım Atatürk

Falih Rıfkı Atay → Zeytindağı (I. Dünya Savaşı) / Çankaya
(Cumhuriyet Dönemi)

Kazım Karabekir → **İstiklal Harbimiz / ŞARKILI IBRET**
(Tiyatro) / Çocuk Davamız / Paşaların Kavgası

Kemal Arıburnu → Atatürk'ten Anılar

Tarık Buğra → Küçük Ağa

Mithat Cemal Kuntay → Üç İstanbul

Samim Kocagöz → Kalpaklılar / Doludizgin

Kemal Tahir → **Esir Şehrin İnsanları / Yorgun Savaşçı**

Reşat Nuri Güntekin → Eski Hastalık / Yeşil Gece

Ahmet Hamdi Tanpınar → Sahnenin Dışındakiler

Fazıl Hüsnü Dağlarca → Üç Şehitler Destanı (şiir)

Nazım Hikmet → Kuva-i Milliye Destanı (şiir)

I. TBMM DÖNEMİ (1920 – 1923)

Sinop mebusu **Şerif Bey**

TBMM'NİN Aldığı İlk Kararlar

(24 Nisan Önergesi - 1 Nolu kararlar)

1. Hükûmet kurmak zorunludur.
2. Geçici bir hükûmet başkanı ya da padişah kaymakamı atamak doğru değildir.
3. TBMM'nin üstünde hiçbir güç yoktur.
4. Yasama ve yürütme yetkileri TBMM'ye aittir.
5. Meclis içinden seçilen bir kurul hükûmet görevini görür. Meclis başkanı aynı zamanda hükûmetin de başkanıdır.
- Meclis Hükûmeti Sistemi benimsenmiştir.
6. Padişah ve halifenin geleceğine TBMM karar verecektir.

TBMM'NİN ÖZELLİKLERİ

1. **Kurucu meclistir.** (Meclis-i Müessisan)
2. Ulusal egemenliği benimsemiştir.
3. **Güçler birliği ilkesini benimsemiştir.**
4. Meclis hükûmeti sistemini benimsemiştir.
5. **İhtilal Meclisidir.**
6. Ulusçudur.
7. Kurtuluş Savaşını yürüten meclistir.
8. Siyasi partilere yer vermemiştir.

Gruplar vardır

- Halk Zümresi
- Yeşil Ordu Grubu
- Islahatçılar Grubu
- İstiklal Grubu
- Tesanüt (Dayanışma) Grubu
- Müdafaa-i Hukuk Grubu
- Muhafaza-i Mukaddesat Grubu

I. TBMM'nin Çıkardığı Kanunlar

AĞNAM vergisinin artırılması → İLK KANUN

Hıyanet-i Vataniye Kanunu

İstiklal Mahkemeleri Kanunu → Üç Aliler Mahkemesi - İlk kez TBMM'ye karşı çıkan isyanlarda – Son kez İzmir suikastında görev aldı. - Temyiz yolu yoktur.

Firariler Kanunu

Teşkilatı Esasiye Kanunu

Düzenli Ordu Kanunu

Men-i İsrifat → İsrافی önlemek

Men-i Müskirat Kanunu → İçki ve tütün yasağını içeren kanun

Nisab-ı Müzakere Kanunu → Toplantı yeter sayısını içeren kanun

İstiklal Marşı Kanunu

Başkomutanlık Kanunu

- Tekalif-i Milliye emirlerini meclis değil Mustafa Kemal yayımladı.

NOT:

- I. TBMM'nin yaptığı tek inkılap saltanatın kaldırılmasıdır.
- Kurduğu ilk bakanlık Sağlık (Sıhhiye - Hıfzısıhha) Bakanlığıdır.
- I. TBMM'de ilk Millî Eğitim Bakanı olarak Dr. Rıza Nur seçildi.

I. TBMM'ye Karşı Çıkan Isyanlar

- Şeyhülislam Dürrizade Abdullah millî mücadele karşıtı fetva yayımladı.

1. Doğrudan İstanbul Hükûmeti Tarafından Çıkarılanlar

- **Anzavur İsyanı** → Balıkesir, Biga, Gönen'de
- **Kuvay-ı İnzibatiye** → (Halifelik ordusu)

Damat Ferit'in oluşturduğu ordu – Adapazarı – İzmit – Geyve

Kuva-i Milliye'ye karşı kurulan ordudur.

2. İstanbul Hükûmeti ile İtilaf Devletleri Tarafından Çıkarılanlar

- Bolu – Düzce – Hendek – Adapazarı isyanı
- Konya isyanı → Delibaş Mehmet - Çumra isyanı – I. ve II. Bozkır
- Yozgat isyanı → Çapanoğulları

- Afyon isyanı → Çopur Musa
- Cemil Çeto isyanı → Batman
- Ali Batı isyanı → Mardin
- Şeyh Eşref isyanı → Bayburt (**DİKKAT!**)
- Millî Aşireti isyanı → Urfa
- Postacı Nazım isyanı → Sivas
- Koçgiri isyanı → Erzincan
- Zile İsyanı → Aynacıoğulları

3. Azınlıkların Çıkardığı Isyanlar

Rum isyanı - Ermeni isyanı

4. Kuva-i Milliyeciler Tarafından Çıkarılan Isyanlar

- Çerkez Ethem – Demirci Mehmet Efe

TBMM'nin Aldığı Önlemler

- Hıyaneti Vataniye Kanunu / İstiklal Mahkemeleri
- İstanbul ile Anadolu arasındaki haberleşmenin kesilmesi
- Ankara Müftüsüne (**Rıfat Börekçi**) karşı fetva hazırlanması
- Anadolu Ajansı'nın devreye sokulması
- Hakimiyeti Milliye - **İRŞAD HEYETLERİ**

SEVR ANTLAŞMASI (10 Ağustos 1920)

- Taslağı SAN REMO Konferansında hazırlandı. (**İtalya**)
- İtilaf Devletlerinin Osmanlı'yı paylaşamaması geç imzalanmasında etkili
- **TEVFIK PAŞA Hükûmeti** imzalamadı.
- Padişah Vahdettin **Saltanat Şurası**'na onaylattı
- **Mebusan Meclisi'nin onayından geçmediği için hukukun geçersiz** (ölü doğmuş) – yürürlüğe girmemiştir (1878 Ayestefanos gibi)
- TBMM, Sevr'i imzalayan (Damat Ferit Paşa) ve onaylayanları (Saltanat Şurası) vatan haini ilan etmiştir.

Sevr'in Önemli Maddeleri

- İstanbul Türklerde kalacak ancak azınlık hakları gözetilmezse burada alınacak
- Doğuda Ermeni ve Kürt devletleri kurulacak
- Boğazları uluslararası bir komisyon yönetecek (Türk üye yok)

1920 Sevr – 1922 Mudanya – 1923 Lozan – 1936 Montrö

Boğazların yönetimi
uluslararası
bir komisyonda

Boğazların yönetimi
tamamen
bizde

Bilecik Görüşmesi (5 Aralık 1920)

İstanbul Hükümeti adına Ahmet İzzet Paşa ve Salih Paşa ile Mustafa Kemal arasında Bilecik istasyonunda gerçekleşti.

İstanbul Hükümeti TBMM'yi tanıdı.

Dikkat; İstanbul Hükümeti TEMSİL HEYETİ'ni AMASYA GÖRÜŞMELERİ ile tanıdı.

KURTULUŞ SAVAŞI DÖNEMİ

DOĞU CEPHESİ

- Ermenilerle ve kısmen Gürcülerle mücadele / Kazım Karabekir (Şark Fatihi)
- 3 Aralık 1920'de imzalanan GÜMRÜ Antlaşmasına göre;
 - Ermeniler Sevr'i reddetti, Misak-ı Milli'yi resmen tanıdı.
 - Ardahan, Artvin Batum hariç doğu sınırlarımız çizildi.
 - TBMM'nin ilk askeri ve siyasi başarısıdır.
 - Osmanlı'dan kalan düzenli ordu / Türkiye adı ilk kez.

GÜNEY CEPHESİ

- **Fransız + Ermenilerle** mücadele edildi.
- Düzenli ordu YOK - Şehir savunması
- Sakarya Meydan Savaşından sonra Fransızlarla 20 Ekim 1921'de imzalanan **ANKARA** Antlaşmasıyla kapandı.

Önemli Direnişçiler

- Urfa → Ali Saib Bey
- Maraş → Sütçü İmam – Rıdvan Hoca
- Antep → Şahin Bey – Karayılan – Şehit Kamil – Kılıç Ali
- Adana → Karaisalı Müftüsü Hoca Mehmet

Şehirlerin Unvan Alma Sırası

Antep – Gazi
Maraş – Kahraman (1973)
Urfa – Şanlı (1984)

İstiklal Madalyalı Kentler

Inebolu (1924)
Maraş (1925)
Antep (2008)
Ş. Urfa (2016)
Samsun (7 Ağustos 2025)
Trabzon (21 Ağustos 2025)

BATI CEPHESİ

- İngilizlerin desteklediği Yunanlılarla savaşıldı.
- **Ali Fuat Paşa'ya bağlı Kuvay-ı Milliye**ler, doğudan gelen **XV. Kolordu** ve **TBMM'nin kurduğu düzenli ordu** mücadele etti.
- Kurtuluş Savaşının kazanıldığı asıl cephedir.

Gediz Muharebesi (24 Ekim – 12 Kasım 1920)

- **Ali Fuat Paşa'ya bağlı Kuvay-ı Milliye** birlikleri Yunanlılara karşı yenildi. Bu yenilgiden sonra;
 - Batı Cephesinin kuzeyine → Albay İsmet Bey, güneyine → Refet Bey atandı.
 - **Ali Fuat Paşa** → Moskova Büyükelçiliğine atandı. (İlk Büyükelçiliğimiz)
 - Fevzi Paşa Genelkurmay Başkanlığına getirildi. (geçici)
 - **DÜZENLİ ORDUNUN KURULMASINA ORTAM HAZIRLANDI.**

I. İNÖNÜ SAVAŞI (6 – 10 Ocak 1921)

Yunan saldırısı → **Çerkez Ethem İsyanı / TAARRUZ-I KEŞİF**

T eşkilat Esasiye (1921 Anayasası)

A fganistan'la Dostluk Antlaşması

L ondra Konferansı

I stiklal Marşı

M oskova Antlaşması

- İsmet Paşa'ya General rütbesi

LONDRA KONFERANSI (23 Şubat – 12 Mart 1921)

İstanbul Hükümeti Adına: **Tevfik Bey**

TBMM Adına: **Bekir Sami Bey**

İtalya davet etti.

Esir Değişimi Anlaşması – TBMM iptal etti

ISTIKLAL MARŞI'NIN KABULÜ (12 Mart 1921)

- Yarışmayı düzenleyen Maarif Vekaleti (Hamdullah Suphi Bey)
- Taceddin Dergahı / Türk ordusuna ithaf edildi.
- İlk bestesi Ali Rifat Çağatay / 1930'dan sonra Osman Zeki Üngör
- Alınan para ödülü Darülmesai
- Meclis'te ilk okuyan Hamdullah Suphi
- İlk kez II. İnönü'de okundu.
- 1982 Anayasası'nda yer aldı.

MOSKOVA ANTLAŞMASI (16 Mart 1921) TBMM - SSCB

Maddeleri:

- Çarlık Rusya'sı ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan antlaşmalar geçersiz sayılacak
- Kars, Ardahan, TBMM'ye, Batum Gürcistan'a bırakılacak (Misak-ı Milli'den ilk taviz)
- Bir tarafın kabul etmediği antlaşmayı diğer taraf da kabul etmeyecek
- Kapitülasyonlar kaldırılacak.

II. İNÖNÜ SAVAŞI (23 Mart – 1 Nisan 1921)

- Savaş sırasında **PONTUS** ve **KOÇGIRI** isyanları
- **Zonguldak** ve civarı Fransa tarafından boşaltıldı.
- **İtalya** işgal bölgelerini boşaltma kararı aldı.
- Fransa TBMM'ye barış teklifinde bulundu.
- **Malta**'daki esirlerin bir kısmı İngiltere tarafından serbest bırakıldı.
- **“Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makus talihini de yendiniz.”**

ASLIHANLAR – DUMLUPINAR TAARRUZU (8 – 11 Nisan 1921)

- **Refet Bele** – Batı Cephesinin tek komutanı İsmet Paşa oldu.

ESKİŞEHİR – KÜTAHYA SAVAŞLARI (10-24 Temmuz 1921)

- Eskişehir, Kütahya, Afyon kaybedildi.
- Ordu Sakarya Nehri'nin doğusuna çekildi.
- TBMM'nin **Kayseri**'ye taşınması düşünüldü.
- Başkomutanlık Yasası çıkarıldı → 3 ay süreyle (askerliğe geri dönüş)
- **Ankara'da I. Maarif Kongresi**
- Tekalifi Milliye Emirleri çıkarıldı. (Topyekün seferberlik – asıl etkisi Büyük Taarruzda – Avarız'a benzer)

SAKARYA MEYDAN SAVAŞI (23 Ağustos – 12 Eylül 1921)

Topyekün Savaş – **Subaylar Savaşı** – **Melhame-i Kübra** – 22 gün 22 gece

“Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O sath bütün vatandır.”

Sonuçları

- Ukrayna ile Dostluk Antlaşması
- Fransa ile Ankara Antlaşması
- Kafkas devletleri (A-E-G) ile Kars Antlaşması
- Gazilik unvanı ve Mareşallik rütbesi
- İtalya Anadolu'yu tamamen boşalttı (ilk çekilen)
- İngiltere ile esir değişimi antlaşması (Malta'daki esirlerin tamamı)
- İtilaf Devletleri ateşkes ve barış teklifinde bulundu. (**Paris Mükerreratı**)

ANKARA ANTLAŞMASI (20 EKİM 1921) TBMM - FRANSA

- Hatay, Fransa'ya bağlı Suriye'ye bırakılacak (Misak-ı Milli'den ikinci taviz) **SANCAK SORUNU**
- Hatay'ın resmi dili Türkçe olacak ve özerk bir yönetim kurulacak.
- Suriye'deki **Caber Kalesi** Türk toprağı sayılacak
- İlk kez bir İtilaf Devleti Misak-ı Milliye ve TBMM'yi tanıdı.
- **Güney Cephesi tamamen kapandı.**
- Sovyet Rusya ve İngiltere bu antlaşmaya karşı çıktı.

KARS ANTLAŞMASI (13 EKİM 1921)

TBMM → AEG (Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan)

- **Doğu sınırlarımız kesin çizildi.**
- Bu antlaşma Moskova Antlaşması esas alınarak hazırlandı.
- NAHÇIVAN'a özerklik

BÜYÜK TAARRUZ VE BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ (26 Ağustos – 9 Eylül 1922)

- “Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz’dir, İleri”
- **Dumlupınar Meydan Savaşı – Sad Harekatı – Rum Sındığı**
- **Yusuf Kemal Tengirşenk** Avrupa’ya gönderildi.
- Fevzi Çakmak (Mareşal) / Trikopis
- **YAHYA KEMAL BEYATLI’NIN 26 AĞUSTOS 1922 ADLI ŞİİRİNDE İSLAMIN SON ORDUSU OLARAK BELİRTTİĞİ SAVAŞ BÜYÜK TAARRUZDUR.**

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI (11 EKİM 1922)

İtilaf Devletleri Adına: General Harington (İng.), Charpy (Fr.), Monbelli (İtalya) Mazarakis (Yunan-katılmadı)

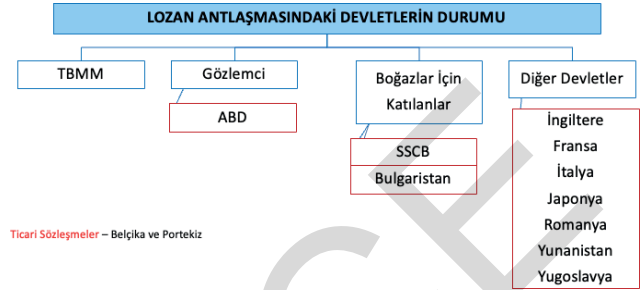
TBMM adına: İsmet Paşa

Maddeleri:

- İstanbul, Boğazlar ve çevresinin yönetimi TBMM’ye bırakılacak. (Hukuken sona erme)
- Barış antlaşması yapıncaya kadar Türk silahlı kuvvetleri Çanakkale ve İzmit yarımadasında belirlenen çizgiyi geçmeyecek (**Çanakkale Buhranı** – İngilizlerle)
- **Trakya Yüksek Komiseri – Refet Bele**
- **Doğu Trakya, İstanbul, Boğazlar SAVAŞILMADAN** alındı.
- Lozan’a giden yol açıldı.

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI (20 KASIM 1922 – 24 TEMMUZ 1923)

TBMM Adına: İsmet İnönü / Rıza Nur / Hasan Saka

- Lozan’a gitmeden önce **Saltanat** kaldırıldı.
- **Rauf Orbay** baş delege olmak istedi.
- TBMM görüşmeler için **İzmir**’i önerdi.
- İsmet İnönü “**Dışişleri Bakanı**” sıfatı ile gitti. Özellikle **Kapitülasyonlardan** dolayı görüşmelere ara verildi.
- **Lozan’a verilen arada;** İzmir İktisat Kongresi / TBMM’nin yeni seçim kararı
- **Taviz verilmeyecek konular:** Ermeni Yurdu / Ordunun sınırlandırılması / Kapitülasyonlar

Lozan Barış Antlaşmasının Maddeleri

1. Sınırlar

Suriye Sınırı: 20 Ekim 1921 tarihli Ankara Antlaşması’nda belirlenen sınırlar kabul edildi.

Irak Sınırı: Musul – Kerkük sorunundaki anlaşmazlıktan dolayı sınır belirlenemedi

Yunanistan sınırı: Meriç sınır

2. Kapitülasyonlar

Kesin olarak kaldırıldı.

3. Ermenistan sorunu

Lord Curzon / 4 T PLANI (Tanıtım – Tanınma – Toprak – Tazminat) TEHCİR YOK!

4. Boğazlar

- Başkanlığını bir Türk’ün yapacağı uluslararası komisyon
- Boğazların her iki yakasında askerden arındırılmış bölge
- Ticaret gemilerinin serbestçe geçmesi - Savaş gemilerinin geçişi ise Türkiye’nin isteğine bırakıldı.

5. Ege Adaları

- On iki Ada – Rodos – MEİS → İtalya'ya
- Gökçeada – Bozcaada – Tavşan → Türkiye'ye
- Kıbrıs → İngiltere'ye – Diğer Ege adaları → Yunanistan'a verildi.

6. Yabancı Okullar

- En çok Fransa ile / Uluslararası diplomasinin bir konusu olarak gündeme getirilmedi.

7. Dış Borçlar

- En çok Fransa ile / Duyun-u Umumiye etkisiz / 1954'e kadar ödendi (TL – Fransız frangı)
- **Hoover Moratoryumu**
- **Dış borçlar Misakı Milli ve Lozan Antlaşmasında geçmiştir.**

8. Azınlıklar

- Bütün azınlıklar Türk vatandaşı

9. Nüfus Mübadelesi (Değişim / Etabli – Yerleşik):

- Türkiye'deki en kalabalık azınlık Rumlardı.
- İstanbul, Gökçeada, Bozcaada'daki Rumları ile Batı Trakya'daki Türkler (GÜMÜLCİNE, İSKEÇE, DEDEAĞAÇ, SOFULU) hariç Türk ve Rum vatandaşları yer değiştirecekti.

10. Savaş Tazminatı

- Karaağaç ve Bosnaköy

11. Patrikhane (AYASOFYA DIKKAT)

- Yetkileri kısıtlanarak İstanbul'da kaldı.

Misak-ı Milli'den Verilen Tavizler:

Moskova Antlaşması	1921 Ankara Antlaşması	1926 Ankara Antlaşması
Batum → İlk taviz	Hatay → İkinci taviz	Musul → Üçüncü taviz
Geri alınmadı	1939'da geri alındı	Geri alınmadı

Önemli Kadın Direnişçiler (MEB GÜNCEL)

- **Fatma Seher Erden** (Kara Fatma) Erzurum doğumlu olup, Balkan Savaşlarına, Kafkas Cephesindeki mücadelelere katılmış, Bursa ve İzmit'in kurtarılmasında faaliyet yürütmüş, Sakarya ve Başkomutanlık Savaşlarında görev almıştır. Emekli maaşını Kızılay'a bağışlamıştır.
- **Tayyar Rahmiye** "Ben kadın olduğum halde ayakta duruyorum da, siz erkek olduğunuz halde yerlerde sürünmekten utanmıyor musunuz?" diyerek askerleri coşturmuş ve Osmaniye'deki Fransız karargahının alınmasında etkili olmuştur.
- **Kılavuz Hatice** Pozantı dolaylarında zor durumda kalan Fransız birliğine ücret karşılığında kılavuzluk yapacağını belirtmiş ve Fransızları Kar Boğazı'na sokarak imha edilmelerinde etkili olmuştur.
- **Gördesli Makbule** Güvemdere Muharebesi'nin kazanılmasında etkili oldu. Yeni evlendiği eşi Halil Efe'den ayrılmamak için onunla birlikte çarpışmalara katılmıştır.
- Er rütbesindeki **Halide Edip** Sakarya Meydan Muharebesi'nde Halide Onbaşı olmuştur.
- Binbaşılığa kadar yükselen **Selanikli Ayşe** (Altıntaş) rütbeli olarak savaşa katılan ilk Türk kadındır.
- **Çete Emir Ayşe** "Efe" ünvanını alan ilk Türk kadındır.
- İstiklal madalyası sahibi **Halime Çavuş** (Kocabıyık) çavuş rütbesi almış ve ölene kadar üniformasını giymiştir.
- **Erzurumlu Nezahat** (Baysel) 12 yaşında onbaşı rütbesi almıştır.

NOT: Milli Mücadele'nin son gazisi piyade mülazım Mustafa Şekip Efendi'dir. 2008'de 105 yaşında vefat etmiştir.

Lozan Antlaşması		
Türkiye için olumsuz sonuçlanan konular	Antlaşma sonrası yeniden gündeme gelecek konular	Çözümü Sonraya Bırakılan Konu
✓ Patrikhane	✓ Boğazlar	✓ Irak Sınırı (Musul Sorunu)
✓ Ege Adaları	✓ Yabancı Okullar	
✓ Suriye Sınırı	✓ Irak Sınırı	
✓ Boğazlar	✓ Osmanlı Borçları	
	✓ Suriye Sınırı	
	✓ Nüfus Mübadelesi	

İÇ POLİTİK GELİŞMELER

- **Saltanatın Kaldırılması: (1 Kasım 1922)**
- Millî egemenlik yolunda önemli bir adım atıldı.
- Laiklik yolunda atılan ilk adımdır.
- İtilaf Devletleri'nin **Lozan Konferansı'nda ikilik çıkarma** planları sonuçsuz kaldı.
- **Osmanlı Devleti, resmen sona erdi. "Mondros (filen) – Mudanya (hukuken)"**
- **Rejim ve devlet başkanları sorunu** ortaya çıktı. (Cumhuriyet'in ilanıyla bu olaylar çözümlendi.)
- İleride Şeyhülislamlık makamı kaldırıldı. / **Son sadrazam TEVFIK PAŞA istifa etti.**

II. TBMM'nin Açılması: (11 Ağustos 1923-1927)

- Lozan Barış Antlaşması'nı onayladı.
- 13 Ekim 1923'te Ankara başkent yapıldı. (İngiltere tepkili)

Cumhuriyetin İlanı: (29 Ekim 1923)

Rejim belirsizliği – Devlet başkanlığı – Hükümet bunalımı çözümlendi.

- Mustafa Kemal Paşa, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı seçildi.
- İlk başbakan **İsmet Paşa** oldu.
- İlk TBMM Başkan **Ali Fethi Okyar** oldu.
- 1925'te 29 Ekim'in Cumhuriyet Bayramı olarak kutlanması yasallaştı.

Halifeliğin Kaldırılması: (3 Mart 1924):

- Son Halife Abdülmecit Efendi'nin bir devlet başkanı gibi hareket etmesi
- Aga Han ve Emir Ali (Hintli Müslüman liderler)
- Laikliğe ve Cumhuriyet'e aykırı olması

Sonuçları:

- Laiklik yolunda atılan en önemli adımdır.
- Ümmetçilik arayışları sona erdi.
- **Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır – Hak Dini Kur'an Dili**

Halifeliğin Kaldırıldığı Gün Yapılan Diğer İnkılaplar

- Şer'iye ve Evkaf Vekaleti kaldırıldı. (Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü)
- Erkan-ı Harbiye Vekaleti kaldırıldı. (Genelkurmay Başkanlığı) Orduyu siyasetten arındırmak
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarıldı.
- Osmanlı Hanedanı'nın Türkiye sınırları dışına çıkarılması kararlaştırıldı. (İSVİÇRE)

Abdülmecit Efendi

Çok Partili Hayata Geçiş Denemeleri:

Halk Fırkası: (9 Eylül 1923)

Başkanı: Mustafa Kemal (İlk parti)

Partinin ilk kongresi Sivas Kongresi / DOKUZ UMDE

Programı:

Ekonomide devletçilik / Aşar vergisinin kaldırılmasını savundu.

Saltanatın kaldırılması kararının değiştirilemeyeceğini bildirdi.

Askerlik süresinin kısaltılmasını savundu.

Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu kabul etti.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası: (17 Kasım 1924)

Başkanı: Kazım Karabekir

- **K**azım Karabekir, **A**li Fuat Cebesoy, **R**efet Bele, **A**dnan Adıvar, **R**auf Orbay tarafından kuruldu.
- Türkiye'nin ilk muhalefet partisidir.
- Erkan-ı Harbiye Kanunu ve Hilafetin kaldırılması kurulmasında etkili oldu.

Programı

- Liberal ekonomiyi / **Partimiz dini inançlara saygılıdır**
- Yerinden yönetimi (Adem-i Merkeziyetçilik) kabul etti.
- Tek dereceli seçim sistemini kabul etti.

Kapatılmasında Şeyh Said isyanı sırasında çıkarılan Takrir-i Sükun Kanunu etkili oldu.

Şeyh Said İsyanı: (13 Şubat 1925)

Sebepleri:

- İngiltere'nin kışkırtmaları
- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının çalışmaları
- Hilafet ve Saltanatı geri getirme düşünceleri

Isyanın Gelişimi:

- Diyarbakır'da başladı. / **Ali Fethi Okyar** Hükümeti isyanı bastıramadı yerine **İsmet İnönü** Hükümeti kuruldu.
- **Musul aleyhimize / TCF kapatıldı. / İstiklal Mahkemeleri kuruldu.**

TAKRİR-I SÜKUN DÖNEMİ (1925 – 1929): Doğu ve Güneydoğuda sıkı yönetim / En hızlı inkılap süreci

Atatürk'e Suikast Girişimi: (16 Haziran 1926)

- Rejime yönelik / Ziya Hurşit / Giritli Şevki /
- "Benim Naciz Vücudum Elbet Bir Gün Toprak Olacak..."
- **İstiklal Mahkemelerinden son kez / İttihatçıların son kalmışları**

Serbest Cumhuriyet Fırkası: (12 Ağustos 1930)

- **Başkanı:** Ali Fethi Okyar / Makbule Atadan (Kurucularından)
- 1929 Dünya Ekonomik Krizi kurulmasında etkili
- **Liberal Ekonomi / Tek Dereceli Seçim / Kadınlara Siyasi Hak**

Menemen (Kubilay) Olayı: (23 Aralık 1930)

- Derviş Mehmet
 - Divan-ı Harp Mahkemeleri (Sıkıyönetim)
- Menemen Olayı sonucu Serbest Cumhuriyet Fırkası kapatılmadı, parti kendi kendini feshetti.

ATATÜRK İLKELERİ

Bütünleyici İlkeler

- Özgürlük ve bağımsızlık →
- Ulusal egemenlik →
- Akılcılık ve bilimsellik →
- Çağdaşlaşma ve batılılaşma →
- İnsan ve insanlık sevgisi →
- Ulusal birlik, beraberlik ve ülke bütünlüğü →
- Yurtta barış, dünyada barış →

HUKUK ALANINDAKİ İNKILAPLAR

1. 1921 ve 1924 Anayasalarının çıkarılması
2. 1925 Ankara Hukuk Mektebi
3. **Medeni Kanun'un Kabulü:** (17 Şubat 1926) İsviçre'den
 - Siyasi hak yok!
 - Mecelle uygulamadan kaldırıldı.
 - Patrikhane ve Konsoloslukların mahkeme kurma yetkisi ellerinden alındı.

Türk Kadınlarına Siyasal Hakların Verilmesi:

- 1930 Belediye / 1933 Muhtarlık / 1934 Milletvekili

Borçlar → İsviçre - Almanya
 İcra – İflas Kanunu → İsviçre
 Ticaret Kanunu → Almanya
 Ceza Kanunu → İtalya
 İdare Hukuku → Fransa

EĞİTİM ALANINDAKİ İNKILAPLAR

1. Tevhid-i Tedrisat Kanunu: (3 Mart 1924) / Hüseyin Vasıf Çınar

- Bütün eğitim kurumları Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlandı.
- Medreseler kapatıldı.
- Yabancı okullarının müfredatına Türkçe dersi alındı.
- Yabancı okullarının Türk müfettişler tarafından denetlenmesine karar verildi.
- İlköğretimin parasız ve zorunlu olmasına karar verildi.
- İlahiyat Fakültesi ve İmam hatip okulları açıldı.

2. Latin Harflerinin Kabulü: (1 Kasım 1928)

- İlk Sinyalleri Sarayburnu (Gülhane) Parkı'nda
- Yeni harflerle basılan ilk gazete **MARDİN**
- **İzmir İktisat Kongresi**'nde öneri olarak getirilmiş ancak gündem dışı olduğu için Maarif vekaletine geri gönderilmiştir.

3. Türk Tarih Kurumu'nun Kurulması: (15 Nisan 1931)

- Atatürk'ün desteği sonucu **Türk Tarihinin Ana Hatları** adlı eser yazıldı. (Ayşe Afet İnan'ın etkisi ile)
- İlk başkanı **Mehmet Tevfik Bıyıklıoğlu**
- Süreli Araştırma Yayını (**Belleten**)

4. Türk Dil Kurumu'nun Kurulması: (12 Temmuz 1932)

- İlk başkanı **Samih Rifat**

5. Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun (1926)

- İlköğretim zorunlu hâle getirildi. Eğitim hizmetleri düzenlendi. İlköğretim ve Ortaöğretim okullarının müfredatı çağdaş ilkelere göre hazırlandı (1926).

6. Millet Mektepleri (1928)

- Okuma yazma ve yeni harfleri öğretmek / **HALK MECMU-ASI**
- Mustafa Kemal'e "Başöğretmenlik" (24 Kasım, 1981'den itibaren Öğretmenler Günü)

7. Halk Evleri (1932)

- Halk arasında düşünce kültür birliğini ve inkılapların yerleşmesini sağlamak
- Halkevleri, Türk Ocakları yerine kuruldu.
- Yayın organı **ÜLKÜ Dergisi**

8. Köy Enstitüleri (1940)

- **Hasan Ali Yücel / İsmail Hakkı Tonguç**
- İnönü Dönemi'nde kuruldu.

MİSAK-I MİLLÎ

MİSAK-I İKTİSADÎ

MİSAK-I MAARİF

ÖNEMLİ GELİŞMELER

1. 1933'te Üniversite Reformu (Malsche Raporu) – İstanbul Üniversitesi
2. **Hıfzıssıhha Enstitüsü (Refik Saydam) – Aşı ve serum üretme**
3. Sanayi-i Nefise Mektebi Güzel Sanatlar Akademisi oldu.
4. Ankara Milli Musiki ve Temsil Akademisi kuruldu.
5. Dolmabahçe Sarayı'ndaki Veliht dairesi Resim-Heykel Müzesi oldu.
6. **TÜRK BEŞLERİ: HUN – CA**
Hasan Ferit Alnar
Ulvi Cemal Erkin
Necil Kazım Akses
Cemal Reşit Rey (Onuncu Yıl Marşı'nın bestecisi - İlk konservatuvarı kuran)
Ahmet Adnan Saygun (İlk devlet sanatçısı – İlk Türk operasını kuran)
7. 1926'da **Heinrich Krippel** tarafından yapılan ilk Atatürk heykeli Gülhane Parkı'nda açıldı. (**Samsun Atatürk Anıtı – Onur Anıtı**)
8. Türkiye'nin katıldığı ilk olimpiyat oyunları **1924 Paris Olimpiyatları**
9. Türkiye'nin ilk spor teşkilatı **Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı**
10. **Hilal-i Ahmer** (Kızılay), **Hilal-i Ahdar** (Yeşilay) adını aldı.
11. Ulus'taki TBMM binasını **Vedat Tek** yaptı.

10. Yıl Marşı'nın sözlerini **Behçet Kemal Çağlar** ve **Faruk Nafiz Çamlıbel** yazmış, bestesini **Cemal Reşit Rey** yapmıştır.

NOT: Andımızın yazarı **REŞİT GALİP**

Eylül 2023'te Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından düzenlenen 100. Yıl Marşı Yarışması'nda eseriyle 1. seçilen **Doç. Dr. İker Kömürcü**'dür. Marşın düzenlemesini Yusuf Yalçın yapmıştır.

KADINLARDA İLKLER

İlk belediye başkanı → **Sadiye Hanım** (Artvin – Yusufeli – Ersis)

İlk muhtar → **Gül Esin** (Aydın – Çine – Karpuzlu)

Atatürk'ün Mebus olacak dediği kadın → **Satı Kadın** (Çırpan) Ankara – Kazan

İlk rallici → **Azize Hanım**

İlk tarihçi → **Afet İnan**

İlk mühendis ve voleybolcu → **Sabiha Rifat**

İlk inşaat mühendisi → **Sabiha Güreyman**

İlk öğretmen → **Refet Angın**

İlk kadın doğum uzmanı → **Pakize İzzet Tarzi**

İlk milli yüzücü → **Leyla Asım Turgut**

İlk senatör ve dekan → **Nüzhet Gökdoğan**

İlk Türk Dünya güzeli → **Keriman Halis**

İlk avukat → **Beyhan Hanım / Süreyya Ağaoğlu**

İlk hakim → **Suat Berk**

İlk kadın vali → **Lale Aytaman**

İlk kadın bakan → **Türkan Akyol (DİKKAT!!!)**

İlk kadın başbakan → **Tansu Çiller**

İlk kadın MEB Bakanı → **Nimet Çubukçu**

TOPLUMSAL ALANDAKİ İNKILAPLAR

1. Kılık – Kıyafet (Şapka) Kanunu: (25 Kasım 1925) / Kasta-monu

- 1934 yılında din adamlarının mabetler ve ayinler haricinde dini kıyafetle dolaşmaları yasaklandı.

2. Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması: (30 Kasım 1925)

- "şeyhlik, dervişlik, dedelik, seyittlik, çelebilik, türbedarlık" gibi unvanlar kaldırıldı.
- Bu inkılabın yapılmasında Şeyh Sait İsyanı etkili oldu.
- "Bu ülke şeyhler, dervişler ve müritler memleketi olmaz."

3. Ölçülerde, Takvimde ve Hafta sonunda değişiklik:

- 1926'da Miladi Takvim kabul edildi. / Uluslararası saat
- 1928'de Beynelmilel **Erkamı** kabul edildi.
- 1931'de metre ve kg'ye geçildi. (metrik sistem)
- 1935 pazar günü hafta tatili

4. Soyadı Kanunu: (21 Haziran 1934)

- Bir süre sonra Ağa, hacı, hoca, hafız, hoca efendi, bey, paşa, hanım, hanımefendi kaldırıldı.
- Mustafa Kemal'e Atatürk soyadı (Naim Hazım- Ülkü Onat – Saffet Arıkan) – **İsmet İnönü yasa teklifini verdi.**
- Bu kanunla askeri, sosyal ve resmi alanlardaki karışıklıklar giderildi.

EKONOMİ ALANINDAKİ İNKILAPLAR

1. İzmir İktisat Kongresi: (18 Şubat – 4 Mart 1923)

- Başkanı **Kazım Karabekir**
- Bu kongrede alınan kararlara "**Misak-ı İktisadi**" denildi.
- Okuma Bayramı

2. Tarım

1925'te aşar vergisi kaldırıldı. (1933'te köylüye yönelik YURT Dergisi çıkarıldı.

Tarım Kredi Kooperatifleri – Yüksek Ziraat Enstitüsü kuruldu.

1925'te Reji İdaresi yabancılardan satın alındı.

1929'da Toprak reformu (başarısız)

3. Sanayi:

- **Teşvik-i Sanayi Kanunu:** (28 Mayıs 1927) amacına ulaşmadı.
- I. Beş Yıllık Sanayi Planı (1934-1938)
 - **Sovyet Rusya** yardımcı oldu.
DİKKAT: I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)
 - II. Beş Yıllık Sanayi Planı (II. Dünya Savaşı'ndan dolayı başarısız)
- **Kendi limanlarımızda gemi işletme ve kara sularından yararlanma: Kabotaj Kanunu (1 Temmuz 1926)**
- Uşak Şeker Fabrikası / Alpullu Şeker Fabrikası (1926-Kırklareli)
- **Karabük Demir – Çelik Fabrikası** kuruldu. (1939 - İngiltere)
- **Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu** çıkarıldı. (1930)
- **Adana – Mersin Demiryolları** millileştirildi. (1928-Fransa'dan)
- Cumhuriyetin ilk kamu işletmeciliği kurumu **Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü**'dür. (1924)

Atatürk Döneminde Kurulan Bankalar

1. İş Bankası'nın Kurulması (1924)

- İlk özel banka / Celal Bayar / Osmanlı Milli İtibarı Bankası'nın hisselerini aldı.

2. Sanayi ve Maadin Bankası'nın Kurulması (1925)

- Osmanlı'dan kalan kurumları işletmek ve maden işletmelerinin ihtiyaçlarını belirlemek / 1933'te Sümerbank'a dönüştürüldü.

3. Emlak ve Eytam Bankası'nın kurulması (1926)

- Emlak kredisi vermek ve yetim çocukların bakımını yapmak

4. Merkez Bankası'nın Kurulması (1930 – ABD destekledi)

- Türk parasının değerini korumak
- Altın ve döviz rezervlerini yönetmek amacıyla kuruldu.

5. Sümerbank'ın Kurulması (1933)

- I. Beş Yıllık Sanayi Planının finansmanlığını sağlamak.

6. Halkbank'ın Kurulması (1933) – 1938'de devreye girdi.

- Esnafa kredi vermek amacıyla kuruldu.

7. Etibank'ın Kurulması (1935) – MTA

8. Denizbank'ın Kurulması (1937)

Dış Politik Gelişmeler

Yurtta barış, dünyada barış / Bağımsızlığa saygı / Gerçekçilik / Akılcılık

1. 1923 – 1930 Arası Türk Dış Politikası (Lozan'daki sıkıntılar)

a) Musul Sorunu

- **Haliç** Konferansı (**Ali Fethi Okyar**) / **Brüksel hattı**
- 1924 Nasturi (Hakkari) ve 1925 Şeyh Sait İsyanları
- 1926 Ankara Antlaşması (Musul ve Kerkük Irak'a, Hakkari bizde)
- Misak-ı Milli'den 3. taviz / SSCB destek verdi.

2. Yabancı Okullar Sorunu (1925)

- En çok **Fransa** ile
- Türkiye'nin dış politikadaki ilk siyasi başarısı

3. Nüfus Mübadelesi (1926-1930)

- Yunanistan ile sorun oldu.
- 1930 Türk-Yunan Etabli Antlaşması
- Venizelos Türkiye'yi, İnönü Atina'yı ziyaret etti.
- **Balkan Antantı'na ve Milletler Cemiyeti'ne üyeliğe ortam hazırladı.**
- **Venizelos** 1934'te Atatürk'ü Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterdi.

1930 – 1938 TÜRK DIŞ POLİTİKASI

1. Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne Üye Olması (1932)

- **İspanya**'nın daveti, **Yunanistan**'ın desteğiyle
- "Yurtta barış, dünyada barış" ilkesi doğrultusunda
- **Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne üyeliğini;** Nüfus mübadelesinin ve Musul sorunun çözümü, 1928 Cenevre Silahsızlanma Konferansına 1929'da Briand-Kellog Pakti'na katılması hızlandırdı.

Milletler Cemiyeti'ne götürülen sorunlar:

1. Musul Sorunu (1926 - üyelikten önce – aleyhimize)
2. Bozkurt – Lotus Olayı (1926 – üyelikten önce – lehimize)
3. Nüfus Mübadelesi Sorunu (1930 – üyelikten önce – çözümedi)
4. Boğazlar Sorunu (1936 – üyelikten sonra – lehimize)
5. Hatay Sorunu (1939 – üyelikten sonra – lehimize)t

Balkan Antantı: (9 Şubat 1934)

- Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya (TaYYaR)
- Bulgaristan ve Arnavutluk yok!

Montrö (Montreux) Boğazlar Sözleşmesi (20 Temmuz 1936)

- En yoğun tepkiyi **İtalya** gösterdi. (Tevfik Rüştü Aras)
- Lozan ile Montrö'deki ortak madde; (Ticaret gemilerinin boğazlardan serbestçe geçmesi)
- Değişen maddeler (**Boğazlar Komisyonu yok – Boğazlarda asker bulundurma**)
- Balkan Antantına üye devletler Montrö'de Türkiye'yi destekledi.

Sadabat Paktı: (8 Temmuz 1937)

- İran – Afganistan – Türkiye – Irak (İran ATI)
- Suriye yok (Hatay Sorunu)

Hatay'ın Anavatanına Katılması: (23 Haziran 1939)

- **Sandler Raporu** / İngiltere destekledi.
- Atatürk "Şahsi sorundur" – "Kırk asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalmaz"
- Hatay Cumhuriyeti'nin;
 - İlk cumhurbaşkanı **Tayfur Sökmen**
 - İlk başbakanı **Abdurrahman Melek**
 - İlk meclis başkanı **Abdülgani Türkmen**

Diğer Sorunlar

Bozkurt – Lotus Olayı (1926)	• Mahmut Esat Bozkurt • TC lehine çözümlenen ilk uluslararası hukuk davası.
Razgard Olayı (1933)	• Türk-Müslüman mezarlıklarının tahrip edilmesi • İstanbul Üniversitesi öğrencileri tepki gösterdi. • Milliyetçilik doğrultusunda.
Wagon Lits Olayı (1933)	• Naci Bey'in işten çıkarılması üzerine • Bu olay sonucu İstanbul Üniversitesi öğrencileri şirketi basıp protesto ettiler. / Türk Dil milliyetçiliğinin gelişiminde etkili
Bursa olayı (1933)	• İlk Türkçe ezanı Hafız Rifat İstanbul'daki Fatih Camii'nde okudu. • "Bu olay bir din meselesi değil, bir dil meselesidir."
6-7 Eylül Olayları (1955)	• Atatürk'ün Selanik'teki evinin bombalandığı iddiasıyla İstanbul'da yaşayan Rumlara karşı yapılan tahrip ve yağma olaylarıdır.

Önemli Teşkilatlar

1. 1921 Küçük Antant Çekoslovakya – Yugoslavya – Romanya arasında (TC yok)
2. 1925 Locarno Paktı (TC yok)
3. 1928 Briand-Kellog Paktı – (TC, SSCB ile 1929'da katıldı.)
4. 1929 Litvinov Protokolü – (SSCB'nin komşuları ile barışı sağlamak)
5. 1936 Akdeniz Paktı – (İtalya'nın saldırgan politika izlemesi üzerine – TC var)
6. 1937 Nyon Konferansı – (Akdeniz'de korsanlığa son vermek için – TC var)

Atatürk Dönemindeki Başbakanlar

1. İsmet İnönü (ilk başbakan)
2. Ali Fethi Okyar
3. Celal Bayar (son başbakan)

Atatürk Dönemindeki Meclis Başkanları

1. Ali Fethi Okyar
2. Kazım Özalp (en uzun)
3. M. Abdülhalik Renda (DİKKAT!!!)

Atatürk Dönemindeki Dışişleri Bakanları

1. Bekir Sami Bey (DİKKAT!!!)
2. Ahmet Muhtar Bey
3. Yusuf Kemal Tengirşenk
4. İsmet İnönü
5. Şükrü Kaya Bey
6. Tevfik Rüştü Aras (En uzun süre)

MONROE DOKTRİNİ (1823)

Yalnızlık = Infirat Politikası

James Monroe

Bu doktrine göre Avrupalı devletler Amerika kıtasına müdahale etmeyecek, buna karşılık ABD'de Avrupa politikasına karışmayacaktı.

Bağlantı Kuralım

ABD, I. Dünya Savaşı'na katılarak Monroe Doktrini'nden ilk kez ayrılmıştır.

SSCB'NİN KURULUŞU (1 OCAK 1923)

Lenin

Çar II. Nikola tahttan çekildi. Bolşevikler sürgündeki lider İlyiç Vlademir Lenin'in Petersburg'a gelmesiyle onun etrafında toplandı ve Ekim 1917'de Bolşevikler tamamen yönetime hakim oldu.

Lenin Dönemi'nde;

- **Brest – Litovsk Antlaşması**
- Çarlık yanlılarının Beyaz Ordusu ile içte mücadele
- **NEP** denilen ekonomi politikası (köylülere ürün pazarlama özgürlüğü)

Lenin'in Ölümünden Sonra 1924'te başa geçen Joseph Stalin Döneminde;

Joseph Stalin
(Koba)

- **I. Beş Yıllık Kalkınma Planı**
- Tarım devrimi (Kollektifleştirme politikası)
- Kolhoz denilen devlet üretme çiftlikleri
- Traktör imalatı ve demir – çelik alanlarında yeni fabrikalar
- Sibirya'daki maden yatakları işletilmeye başlandı.
- 1930'da herkes için eğitim mecburi hale getirildi.

BASMACI HAREKETİ

- Türkistan'ı Ruslardan kurtararak bağımsızlığını sağlamaktı. (Korbaşı Ergaş)
- 1918'de ilk olarak Hokand'da başlayan bu ayaklanma 1935'e kadar sürdü.
- **Enver Paşa** ve **Zeki Velidi Togan** da bu hareketin içinde yer aldı.

Enver Paşa

Zeki Velidi Togan

Gazavat ve Müridizm Direniş Hareketi (Yeni MEB)

- XVIII. yy. da Çarlık Rusyası'nın Kafkasya'yı istilasına karşı Şeyh Şamil ile özdeşleşen dini ve millî direniştir.
- Bu direnişe Ruslar "Müridizm", Müslümanlar "Gazavat" demiştir.
- Bu hareketin temellerini atan İmam Mansur'dur.

MEIJI RESTORASYONU (JAPONYA'NIN YÜKSELİŞİ)

İmparator Mutsuhito

1850'lerden sonra Japonya'da imparator MUTSUHİTO'nun batılı tarzda yenilik yapılmasına izin verdiği döneme MEIJI RESTORASYONU denilmektedir.

Bu dönemde Japonya'da;

- Feodal düzen yıkıldı.
- Hukuk devrimi yapılarak Prusya modeline dayalı anayasa oluşturuldu.
- Çağdaş bankacılık sistemi oluşturuldu.
- Okur – yazar oranı artırıldı.
- Demiryolu ağı kuruldu.
- Donanma ve kara ordusu güçlendirildi.
- Takvim değiştirildi.
- Kadın ve erkekler için ilköğretim zorunlu hale getirildi.
- İlk gazete yayımlandı.
- Toprak ve vergi sistemi düzenlendi.

1929 DÜNYA EKONOMİK KRİZİ (KARA PERŞEMBE)

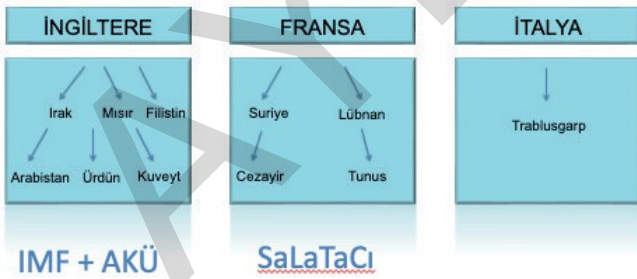
- 24 Ekim 1929'da New York Borsası'nın çökmesi ve tüm dünyayı etkilemesidir.
- Kriz sonucunda borsa dibe vurmuş, bir çok banka, holding ve şirket batmıştır.
- Kriz sırasında başkan Hoover

Krizin Türkiye'ye Etkileri

- Korumacı – devletçi iktisat politikasına yönelmiştir.
- İthalata sınırlama getirilmiş ve gümrük vergileri yükseltilmiştir.
- Yerli malı kullanımı yaygınlaştırılmaya çalışılmış ve bu faaliyetleri yürütmek için “**Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti**” kurulmuştur. (KAZIM ÖZALP)
- Dış ödemelerde “**kliring**” ve takas sistemi uygulanmaya başlanmıştır.
- Rusya bu krizden etkilenmedi.

ORTA DOĞU'DA MANDA YÖNETİMLERİNİN KURULMASI

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYA BARIŞINI KORUMA ÇABALARI

1. MİLLETLER CEMİYETİ (Cemiyet-i Akvam)

- İlk olarak kurulması Wilson ilkelerinde gündeme gelmiştir.
- Paris Barış Konferansı'nda kurulması kararlaştırılmıştır.
- 1920'de İsviçre'nin Cenevre kenti merkez olmak üzere kurulmuştur.
- ABD, senatosu kabul etmediği için bu teşkilatta yer almamıştır.
- Türkiye 1932'de İspanya'nın daveti ve Yunanistan'ın desteğiyle üye olmuştur.

2. LOCARNO PAKTI

- 1 Aralık 1925'te Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya arasında **LONDRA**'da imzalandı.
- Devletler arasındaki anlaşmazlıkların barış yolu ile çözülmesi kararlaştırıldı.
- Pakt, Almanya'nın Milletler Cemiyeti'ne üye olması ile yürürlüğe girecekti.

3. BRIAND KELLOG PAKTI (Paris Paktı)

- 1928'de Paris'te ABD, Fransa, İngiltere, Almanya, İtalya, Japonya, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya arasında imzalandı.
- Paktın kurulmasında öncü rolü **ABD ve Fransa** oynadı.
- 1929'da SSCB ve TÜRKİYE de pakta dahil oldu.
- Savunmaya dayanmayan savaş kanun dışı sayıldı.

AVRUPA'DA TOTALİTER REJİMLERİN KURULMASI

İTALYA

Mussolini

- 1922'de İtalya'da Mussolini başbakan oldu. / **Scala Nutku**
Mussolini diktatörlüğünü ilan etti.
- Mussolini iktidara gelince **FAŞİST PARTİ** haricindeki partileri yasakladı. / **BİZİM DENİZ**
- **KARA GÖMLEKLİLER** Mussoli'nin iktidarını sağlamlaştırdı.

ALMANYA

Adolf Hitler

- I. Dünya Savaşı'ndan sonra **Weimar Anayasası** ilan edilerek demokratik düzene geçildi.
- **Kahverengi Gömlekliler / Gestapo / SS-SA Birlikleri**
- 1933'te Versay Antlaşması'nın yok edilmesini, Alman ırkının üstünlüğü savunan **NAZI PARTİSİ** iktidara geldi ve Adolf Hitler başbakan olarak atandı.

İSPANYA

General Franco

- 1936 seçimlerini İspanya'da Cumhuriyetçilerin kazanması üzerine General Franco önderliğindeki milliyetçiler ayaklandı.
- Böylece başlayan iç savaşı Almanya ve İtalya'dan destek alan General Franco kazandı.

NOT: Picasso **Guernica** adlı tablosunda İspanya iç savaşını anlatmıştır. (**Kübizm**)

I. ve II. Dünya Savaşı arasındaki gelişmeler

John Steinback **Gazap Üzümleri** adlı eserinde 1929 Dünya Ekonomik krizinden sonra ABD'de yaşanan sosyal ve ekonomik durumu anlattı.

Sürrealizm (gerçek üstüçülük) akımı ortaya çıktı. Bu akımını en önemli temsilcisi olan **Salvador Dali** düşlerden esenlenerek tablolar yaptı. (eriyip akan saatler, gövdesinde çekmece taşıyan insanlar)

- 1920'de ABD'de **ilk radyo yayınının yapılmasıyla** konuşan basın dönemi başladı.
- 1921'de tüberküloza karşı Calmette ve Guerin tarafından **BCG** aşısı bulundu.
- 1928'de C vitamini keşfedildi.
- 1929'da Alexander Fleming penisilini buldu.
- Albert Einstein'ın fizikteki izafiyet teorisi çığır açtı.
- **HİTLER / KAVGAM / RADYO**
- 1931'de ABD'de Empire State Building yapıldı ve daha sonra gökdelenlerin sayısında artış oldu.
- Mimari bir akım olan Bauhaus şehir planlaması konusunda yenilikler getirdi.
- **ŞARLO** karakteriyle ön plana çıkan Charlie Chaplin

II. DÜNYA SAVAŞI (1939 – 1945)

Savaş Öncesindeki Gelişmeler

JAPONYA

- 1931'de Mançurya'yı işgal etti.
- 1933'te Milletler Cemiyeti'nden çekildi.
- 1934'te Washington Deniz Silahsızlanması Antlaşması'ndan çekildi.
- 1934'de “**Asya Asyalılarındır**” politikasını izleyerek Batılı devletleri Uzak Doğu'dan atmak istedi.
- 1937'de Çin'e saldırması üzerine batılı devletlerden tepki aldı.

İTALYA

- Bizim Deniz Politikası
- Yugoslavya'dan Fiume şehri
- Yunanistan'a ait Korfu Adası
- Arnavutluk'u nüfuzu altına alma
- 1936 yılında Habeşistan'ı işgal etti.

ALMANYA

- Versay Antlaşması ile Fransa'ya bırakılan Saar bölgesini aldı.
- Ren bölgesine asker çıkardı.
- 1938'de Avusturya'yı ilhak etti. (Anschluss Olayı)
- 1938 Münih Konferansı'nda Südet bölgesi Almanya'ya bırakıldı.

Yatıştırma Politikası

İngiltere Başbakanı Chamberlain ile özdeşleşen bir politika-
dır. İngiltere, Münih Konferansı'ndan sonra Almanya'nın ya-
yılma siyasetini terk edeceğini, SSCB'ye karşı kendileriyle
işbirliği yapacaklarını düşünüyordu.

KURULAN BLOKLAR VE SAVAŞIN GELİŞİMİ

MÜTTEFİK DEVLETLER (Statükocu)	LİDERLERİ
İNGİLTERE	Neville Chamberlain (1940) Winston Churchill (1940 – 1945) Clement Attlee (1945)
FRANSA	Mareşal Petain Charles de Gaulle
ABD	Franklin Roosevelt (1941 – 1945) Harry Truman (1945)
SSCB	Joseph Stalin

MİHVER DEVLETLER (Revizyonist)	LİDERLERİ
ALMANYA	Adolf Hitler (Führer)
İTALYA	Benito Mussolini (Duçe)
JAPONYA	İmparator Hirohito

NOT: II. Dünya Savaşı'nda mücadeleler **Avrupa, Pasifik ve Kuzey Afrika** olmak üzere üç cephede cereyan etmiştir.

Churchill

- İtalya **Arnavutluk'u** işgal etti.
- 22 Mayıs 1939'da **Çelik Pakt** ile Almanya ve İtalya arasındaki ittifak güçlendi.
- Almanya 23 Ağustos 1939'da SSCB ile Saldırmazlık Paktı imzaladı. Bu paktın gizli maddesine göre Almanya ve SSCB Baltık bölgesi ve Polonya'yı paylaşma kararı aldı.

1 Eylül 1939'da Almanya Polonya'ya saldırdı. (Savaş başladı)

→ **Hayat sahası düşüncesi:** Germen ırkına yeni yaşam alanları oluşturma düşüncesidir. Hitler tarafından ortaya atılmıştır.

→ **Maginot Hattı:** Fransızların savaş sırasında Almanlara karşı oluşturduğu savunma hattıdır. Birçok yeraltı tüneline oluşmaktadır.

→ **Kartal Hücumu:** Almanya'nın İngiltere üzerine düzenlediği hava saldırısına verilen addır.

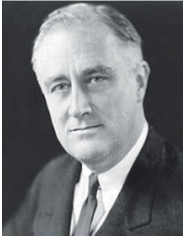
→ **Barbarosso Harekatı:** Almanların SSCB üzerine düzenlediği kara harekattır. Almanlar başarılı olamamıştır.

- Almanya 1940'da Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Danimarka ve Norveç'i işgal etti.
- Almanya aynı yıl Maginot Hattı'nı aşarak Fransa'yı işgal etti ve Fransa'nın güneyinde kendi denetiminde “Vichy Hükümeti”ni kurdu.

Not:

ATLANTİK BİLDİRİSİ (14 Ağustos 1941)

- Savaş devam ederken o sırada henüz savaşa girmemiş olan ABD Başkanı **Roosevelt** ile İngiltere Başbakanı **Churchill** arasında imzalandı.
- Bu maddelerin bir kısmı I. Dünya Savaşı sırasında yayımlanan **Wilson İlkeleri** ile benzerlik göstermektedir.
- Bu maddeler savaştan sonra kurulan Birleşmiş Milletler teşkilatının temelini oluşturmuştur.

Roosevelt

- Almanya 1941'de Yunanistan'ı ve Ege adalarını işgal etti.
- Almanya 1941'de **Barbarossa Harekati** ile Sovyet Rusya'ya saldırdı, ancak Sovyet Rusya Alman ordusunu Stalingrad'da durdurdu.
- Japonya'nın Çin'le yaptığı mücadele sırasında ABD Çin'e mali yardımda bulundu. Bunun üzerine Japonya 1941'de Hawaii Adalarında bulunan ABD donanmasını **Pearl Harbör Baskını** ile yok etti.
- 1943 yılında Müttefik Devletler İtalya'yı işgal etmeye başladı. Aynı yıl İtalya savaştan çekildi.
- Müttefikler 1944'de Fransız sahillerine **Normandiya Çıkarması**'nı yaparak Paris'i Almanya'dan kurtardı.
- 1945'de Berlin, Sovyet Rusya'nın da olduğu Müttefikler tarafından ele geçirildi.
- Alman orduları bu kayıpları üzerine teslim oldu.

Pearl Harbör Baskını

- ABD Japonya'yı teslim olmaya zorlamak için 1945'te Hiroşima ve Nagazaki'ye ilk atom bombası attı. Bunun üzerine Japonya 10 Ağustos 1945'te savaştan çekildi.
- Savaş sırasında "Yalta, Casablanca, Potsdam, (savaştan sonra) Washington, Qubec, Kahire, Tahran" gibi konferanslar düzenlendi.
- San Francisco Konferansı sırasında ise Almanya kayıtsız şartsız teslim oldu ve savaş sona erdi.

7 dalda OSCAR ödülü aldı.

- » **Manhattan Projesi**
- » **Little Boy** Hiroşima'ya
- » **Fat Man** Nagazaki'ye
- » **Enola Gay** bombardıman uçağı
- » **Truman** "Tarihin en büyük kumarına iki milyon dolar yatırdık ve kazandık."

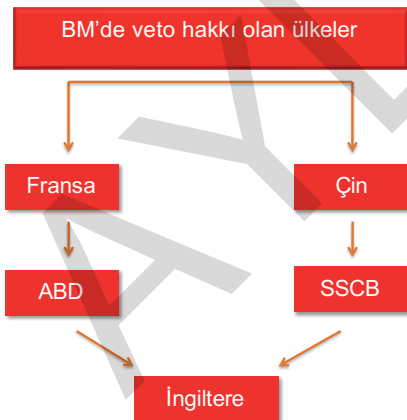
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TEŞKİLATI (1945)

- Bu teşkilatın temeli ABD ile İngiltere arasında gerçekleştirilen Atlantik Bildirisi ile atıldı.
- 1945 yılının Şubat ayında düzenlenen Yalta Konferansı'nda Mihver devletlere savaş ilan eden devletlerin Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na üye olmasına karar verildi. Aynı yıl Birleşmiş Milletleri kurmak için San Fransisco Konferansı düzenlendi.
- Tüm bu gelişmeler sonucunda Milletler Cemiyeti 1945'te bütün yetkilerini Birleşmiş Milletlere devretti ve merkezi New York olan Birleşmiş Milletler Teşkilatı kuruldu.

BM'nin Temel Organları

Vesayet Konseyi
Güvenlik Konseyi
Uluslararası Adalet Divanı
Sekreterlik
Ekonomik ve Sosyal Konsey

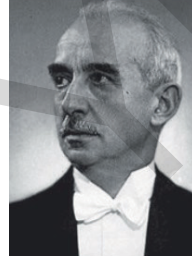

FİRÇA

II. DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE

Dış politika ile ilgili gelişmeler

- II. Dünya Savaşı başladığında Türkiye savaş dışında kalmanın yollarını aradı. Denge politikası izledi.
- Savaş sırasında **İsmet İnönü Cumhurbaşkanı** ve CHP'nin değişmez başkanıydı. Başbakanlarımız, **Refik Saydam** ve **Şükrü Saraçoğlu**'ydu.
- Dış İşleri Bakanları Şükrü Saraçoğlu, Numan Menemencioglu, Hasan Saka
- 19 Ekim 1939'da Türkiye, İngiltere ve Fransa arasında **Karşılıklı Yardım Antlaşması** imzalandı.
- 1941 yılına gelindiğinde Almanya Yunanistan'ı ve Ege adalarını işgal etmişti. Türkiye'nin İngiltere ile yakınlaşmasını önlemek isteyen Almanya ile Türkiye arasında 18 Haziran 1941'de **Saldırmazlık Paktı** imzalandı.

İsmet İnönü

- Ocak 1943'deki **Adana Konferansı**'nda İsmet İnönü ile bir araya gelen İngiltere başbakanı Churchill Türkiye'nin savaşa girmesini istedi. Konferansta Türkiye'nin savaşa katılmak için hazırlıksız olduğu ve Müttefik Devletler tarafından Türkiye'ye yardım yapılması kararlaştırıldı.
- 5-6 Kasım 1943'de **II. Kahire Konferansı**'nda ABD, İngiltere ve Türkiye (Roosevelt-Churchill-İnönü) bir araya geldi. Bu konferansta da müttefikler Türkiye'nin savaşa girmesine yönelik baskılarını artırdılar. Türkiye ihtiyacı olan silah ve malzemenin sağlanması şartıyla savaşa girmeyi kabul etti.
- Şubat 1945'de düzenlenen **Yalta Konferansı**'nda Mart 1945'e kadar Mihver Devletlere savaş ilan eden devletlerin Birleşmiş Milletler'e üye olarak kabul edilmesi kararlaştırılmıştı.
- Türkiye 23 Şubat 1945'te BM'nin asli üyeleri arasında yer alabilmek ve San Fransisco Konferansı'na katılabilmek için Almanya'ya ve Japonya'ya savaş ilan etti. Ancak bu durum simgesel olarak kaldı.

SAVAŞIN ÜLKE İÇİNDEKİ YANSIMALARI

- Saldırı ihtimaline karşı büyük kentlerde geceleri karartma uygulaması başlatıldı.
- Sınır bölgelerine askeri yığınaklar yapıldı. Tüm gençler silah altına alındı. Bu durum 1940-1945 yılları arasındaki dönemde nüfusun azalmasına ve savunma harcamalarının artmasına neden oldu.

- 18 Ocak 1940'da çıkarılan **Milli Korunma Kanunu** ile üretim, dağıtım ve tüketim ilişkileri devlet kontrolü altına alındı.
- Yersiz fiyat artışlarını önlemek için NARH KOYMA prensibi benimsendi.
- 1942'de **Ticaret Ofisi ve laşe Müsteşarlığı** kuruldu.
- Temel tüketim mallarının karneyle dağıtımı başladı (ekmek karnesi uygulaması gibi).
- Sıkı fiyat kontrolü **karaborsayı** artırdı.
- 1942'de azınlıklar için **Varlık Vergisi** Kanunu çıkarıldı.
- 1944'de çiftçilerden **Toprak Mahsulleri Vergisi** alındı.
- Savaş şartlarına rağmen ilkokul yapımı hızlandı ve **Köy Enstitüleri** kuruldu.
- Savaştan dolayı **II. Beş Yıllık Kalkınma Planı** uygulanamadı.
- Savaşta gelişmeleri takip etme isteğinden dolayı radyo yaygınlaştı. 1943'te **İstanbul Radyosu** sürekli yayına geçti.

NURİ DEMİRAĞ (Yeni MEB)

- 1922'de "Türk Zaferi" adı verilen ilk Türk sigara kağıdını üretti.
- Ankara'nın doğusuna ilk demiryolunu yaptı. Atatürk kendisine **Demirağ** soyadını verdi. İlk Türk demiryolu müteahhididir.
- Sivas Divriği'nde **Gök Okulu** adıyla pilot yetiştirmek için akademi kurdu.
- Seri üretim olarak 1936'da ilk Türk uçağını yaptı. (Fransa'da uçak mühendisliği eğitimi alan **Selahattin Reşit Alan** ile yaptığı ortaklığın sonucunda 1936 ve 1938'de **Nu.D.36** ve **Nu.D.38** adı verilen uçakları tasarladı. 1941'de Türk yapımı ilk uçak İstanbul'dan Divriği'ye uçtu.)
- İstanbul Boğazı'na **özel köprü** yapmayı projelendirdi.
- Bursa'da Sümerbank'ın **Merinos** Fabrikasını kurdu.
- İzmit'te **selüloz** fabrikasını kurdu.
- İstanbul'daki büyük hal binasını yaptı.
- Karabük'te **demir-çelik** fabrikasını kurdu.
- İlk yerli **paraşütü** yaptı.
- Sivas'ta **çimento** fabrikası kurdu.
- II. Dünya Savaşı'ndan sonra çok partili hayata geçişte ilk muhalefet partisi olan "**Milli Kalkınma Partisi**"ni kurdu.

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ

BATI BLOKU	DOĞU BLOKU
• LİDERİ ABD • BAB • OEEC • MARSHAL PLANI • TRUMAN DOKTRİNİ • AVRUPA KONSEYİ • NATO • SCHUMAN BİLDİRGESİ • AKÇT (1951 PARİS ANT.) • AET (1957 ROMA ANT.) • AT (1967 BRÜKSEL ANT.) • AB (1992 MAASTRİCHT ANT.)	• LİDERİ SSCB • DEMİR PERDE ÜLKELERİ • COMİFORM • COMECON • VARŞOVA PAKTI • MOLOTOF PLANI

DOĞU BLOĞU İÇİNDEKİ GELİŞMELER

- Doğu Bloğunda Sovyet Rusya'nın hegemonyasına ilk tepkiyi 1945'ten itibaren **Yugoslavya** gösterdi. Bundan dolayı Cominform'dan çıkarıldı.
- 1956'daki **Macaristan** olayları Sovyetleri sarstı. (**Imre Nagi**)
- 1964'te **Romanya** Batılı devletlere yönelmeye başladı. (Çavuşesku)
- 1968'deki **Çekoslovakya** olayları da Sovyetleri sarstı. **Çekoslovakya**'da Alexander Dubcek liderliğinde "**İnsalcıl komünizm**" hareketi başladı. / 1989'da **KADİFE DEVRİM**

ORTA DOĞU'DAKİ GELİŞMELER

- 1890'larda Dünya Siyonist Örgütü Başkanı **Theodor Herzl** Yahudilerin Filistin'e göç etmesine izin verilmesi karşılığında dönemin padişahı **II. Abdülhamit'e** Osmanlı Devleti'nin Duvunu Umumiye İdaresi'ne olan borçlarını ödemeyi önerdi. Ancak II. Abdülhamit bu öneriyi reddetti.
- I. Dünya Savaşı sırasında "**Balfour Deklerasyonu**" Filistin'de bir Yahudi Devleti'nin kurulmasına olanak sağladı.
- 14 Mayıs 1948'de İngiltere, Filistin'deki manda yönetimine son verdi ve aynı gün İsrail Devleti kuruldu. 15 Mayıs **EL NAKBA (Felaket Günü)**

Bu durum günümüze kadar süren Filistinli Mülteciler Sorunu'nun ve Arap-İsrail Savaşlarının başlamasında etkili oldu.

Eisenhower Doktrini (1957)

ABD Başkanı Eisenhower'ın komünizmin yayılmasını önlemek için Ortadoğu ülkelerine askeri ve mali alanlarda yardım yapılmasını öngören ve 5 Mart 1957'de ABD Temsilciler Meclisi ve Senatosu tarafından da kabul edilen isteklerdir.

NELSON MANDELA

KORE SAVAŞI (1950 – 1953)

- II. Dünya Savaşı'ndan sonra Kore'nin kuzeyi Sovyet, güneyi ise ABD işgali altındaydı. (Yalta Konferansı ile) Postdam Konferansı ile **38. Enlem** iki taraf arasında sınır oldu.
- Türkiye Kore'ye bir tugaylık asker gönderdi. (Komutanı **Tahsin Yazıcı**)
- / Gönderdiğimiz birliğin adı "**Şimal Yıldızı**" / **Kunuri** Muharebelerinde başarı
- Kore'deki askerler için çıkarılan gazete "**Kutup Yıldızı**"
- Kore'ye giden ilk kadın savaş muhabiri **Semiha Es**
- 1953'de "**Panmunjom Mütarekesi**" Çin Halk Cumhuriyeti, Sovyetler Birliği ve ABD'nin katılımıyla imzalandı. (38. Enlem yine sınır oldu.)

ASYA VE AFRIKA'DAKİ BAĞIMSIZLIK MÜCADELELERİ

- **Hindistan** bağımsızlık hareketinin siyasi ve ruhani lideridir. (**Mahatma Gandhi**) Doğduğu 2 Ekim günü Hindistan'da milli tatil ilan edilmiştir.
- **Pakistan – Muhammed Ali Cinnah** (1947)
- **Bangladeş – Ziaur Rahman** (1971)
- **Fas – İspanya ve Fransa'da** (1956)
- **Tunus – Habib Burgiba** (1956)
- **Cezayir – Ferhat Abbas** (1962) **Setif Katliamı / Cemile Buhayra**

- Lakabı Madiba'dır.
 - Güney Afrika'nın ilk siyahi avukatı ve seçimle iş başına gelen **ilk siyahi devlet başkanıdır**.
 - "Mücadele benim hayatımdır. Hayatımın sonuna kadar siyahların bağımsızlığı için mücadele edeceğim." sözünü söylemiştir.
- Afrikalılar Özgürlük Savaşçısı demıştır.

Soğuk Savaş Döneminde Türk Dış Politikası

a) Türkiye'nin Avrupa Konseyi'ne Girişi

b) Kore Savaşı ve Türkiye'nin NATO'ya üye olması

c. Balkan Paketi'nin Kurulması (1953)

Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya'nın katılımıyla 1953 yılında resmi adı "Dostluk ve İşbirliği Antlaşması" olan Balkan Paketi imzalandı. (Rusya'ya karşı)

d. Bağdat Paketi (1955) ve CENTO (1959)

Temelleri Türkiye ile Irak arasında atılan bu pakta daha sonra İngiltere, İran ve Pakistan'da katıldı. (Rusya'ya karşı)

Irak'ın pakttan çekilmesinden sonra paktın merkezi Ankara, Bağdat Paketi'nin da adı değiştirilerek CENTO (Merkezi Andlaşma Örgütü) oldu (1959).

12 Mart 1979'da Pakistan ve İran CENTO'dan çekildiklerini açıkladılar. Böylece CENTO'da işlevini yitirmiş oldu.

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİNDE TÜRKİYE'DEKİ SİYASİ GELİŞMELER

Celal Bayar

- Demokrasi taleplerinin artması üzerine ilk muhalefet partisi 1945'te Nuri Demirağ tarafından **Milli Kalkınma Partisi** adıyla kuruldu.
- 1945 yılında, ağır vergiler altında ezilen köylüleri rahatlatmak amacıyla çıkarılmak istenen "**Çiftçi Topraklandırma Kanunu**" Adnan Menderes gibi büyük toprak sahibi milletvekillerinin büyük tepkisini çekmişti.
- **Adnan Menderes, Celal Bayar, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü**'den oluşan bir grup CHP milletvekili parti programı üzerinde değişiklik teklif ederek **DÖRTLÜ TAKRİR** denilen önergeyi CHP grubuna sundu. Ancak bu önerge CHP tarafından reddedilince bu milletvekilleri de CHP'den ayrılarak **DEMOKRAT PARTİ**'yi kurdular.
- Parti başkanlığını 1950 yılına kadar Celal Bayar üstlendi. Parti programında ekonomik liberalizm, **siyasal sistemin demokratikleştirilmesi, temel hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi** ön plana çıkarıldı.

CAFeR

- 1948'de Demokrat Parti'den bir grup milletvekili ayrılarak **MİLLET PARTİSİ**'ni kurdu. Böylece mecliste CHP, Demokrat Parti ve Millet Partisi yer aldı.
- 1950 seçimlerinden hemen önce Seçim Kanunu'nda yapılan düzenleme ile "gizli oy, açık sayım" kuralı, yargı denetiminin kabulü ile Yargıtay ve Danıştay üyelerinden oluşan Yüksek Seçim Kurulu'nun kurulması kabul edildi.

Bağlantı Kuralım

1950'de Demokrat Parti Genel Başkanı Celal Bayar cumhurbaşkanı olunca hükümeti kurma görevini **Adnan Menderes**'e verdi.

- Demokrat Parti'nin 1950'de seçimleri kazanması ve iktidara gelmesine **BEYAZ İHTİLAL (DEVİRİM)** denilmektedir.
- Böylece 27 yıllık CHP iktidarı son bulmuştur.
- Adnan Menderes 1950 Seçim Kanunu için "**Demokrasinin Sakarya Zaferi**" ifadesini kullanmıştır.
- İsmet İnönü Demokrat Parti'nin iktidara gelişini "**Benim en büyük yenilgim, en büyük zaferim oldu.**" sözleriyle ifade ederek demokrasiye olan inancını dile getirmiştir. (**Yeni MEB**)

BUNLAR KESİNLİKLE BİLİNECEK!!!

- TBMM'deki Teşkilat-ı Esasiye Kanunu tasarısına "**HALKÇILIK BEYANNAMESİ / PROGRAMI**" denilmektedir. (Bir Anayasa tasarısıdır.)
- 25 Nisan 1920'de Hamdullah Suphi Bey'in kaleme aldığı "Büyük Millet Meclisi'nin Memleketine Beyannamesi" (**MEMLEKET BEYANNAMESİ**) Memleket yayımlandı. Bil-diride padişah ve halifeye isyan iddiasının asılsız olduğu vurgulandı. Milletin kararlılığı dile getirildi. Halk Kurtuluş Savaşı'na davet edildi.
- II. Dünya Savaşı sırasında CHP içinde parti içi denetleme görevini üstlenecek **MÜSTAKİL GRUP** kurulmuştur.
- DP'nin ilk genel kurulunda; antidemokratik yasaların yürürlükten kaldırılmasını, seçim yasasında gerekli değişikliklerin yapılmasını ve Cumhurbaşkanlığı ile parti başkanlığı görevlerinin birbirinden ayrılmasını öngören bildirisine "**HÜR-RİYET MİSAKİ**" denilmiştir. (2022 KPSS Lisans sınavında soruldu.)
- İsmet İnönü'nün 1947'de iktidar ile muhalefet milletvekilleri arasındaki gerilimi sonlandırmak için yayımladığı bildiri "**12 TEMMUZ BEYANNAMESİ**" dir. Bu beyanname de çok partili hayata geçişi sağlamlaştıran önemli bir belgedir.
- Adnan Menderes'in CHP'ye karşı kendisini destekleyen insanlardan oluşturduğu saffa **VATAN CEPHESİ** denilmektedir.
- 1980'de ekonomideki kötü gidişi önlemek için karma ekonomiden serbest piyasa ekonomisine geçişi sağlayan kararlar "**24 OCAK KARARLARI**"dır. Bu kararların mimarı Turgut Özal'dır. Özal, özelleştirmeyi resmi politika haline getirmiş, KDV'yi 1985'te hayata geçirmiştir.

Demokrasi ve Özgürlük Adası

T.C Cumhurbaşkanlığının çalışmaları sonucunda "Demokrasi ve Özgürlükler Adası" olarak yeniden düzenlenen ada **YASSIADA**'dır.

27 Mayıs 1960 Askeri Darbesinden sonra darbecilerin iktidarı güç kullanarak devralmasının ardından **Yassıada yar-gılamaları** ile;

- **Başbakan** Adnan Menderes,
- **Dışişleri Bakanı** Fatin Rüştü Zorlu
- **Maliye Bakanı** Hasan Polatkan idam edildi.

UYARI: Yargılama **Yassıada**'da, idam ise **İmralı Adası**'nda gerçekleşti.

KARIŞTIRMAYALIM!!!!!!

Necmettin Erbakan ve Gümüş Motor (Yeni MEB)

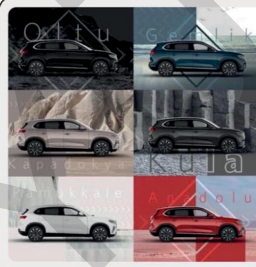
- Necmettin Erbakan, İTÜ'den mezun olduktan sonra Almanya'da akademik çalışmalarına devam etmiş ve Alman "**Leopard Tankları**"nda araştırma baş mühendisi olarak çalışmıştır.
- 1956'da Erbakan'ın girişimleri ile Türkiye'nin ilk yerli motorunu üretmek için "**Gümüş Motor**" adlı fabrikanın temeli atıldı. 1960'ta Maliye Bakanı **Hasan Polatkan** tarafından açıldı. Bu fabrikanın kuruluşunda öz kaynaklardan yararlanıldı.
- Ülkeye ithal motorların girişine izin verilince "Gümüş Motor"un adı **Pancar Motor** oldu. Böylece önemini yitirdi.

Devrim Otomobili (Yeni MEB)

- 27 Mayıs 1960 Darbesi'nden sonra Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in direktifleriyle ordunun binek araç ihtiyacını karşılayacak bir otomobil tipinin geliştirilmesine karar verildi. Bu görev Eskişehir Devlet Demiryolları Fabrikalarına verildi.

Mart 2024'te Türkiye'nin ilk yerli otomobili Devrim'in kaporta üretim ekibinde yer alan yüksek mimar mühendis **GÜNDÜZ SAİT GÜNGEN** hayatını kaybetti.

6 Ekim 2022'de TOGG adlı otomobilin renklerine "Anadolu, Gemlik, Oltu, Kula, Kapadokya ve Pamukkale" isimlerinin verildiği açıklandı. (1961'de Cemal Gürsel'in talimatıyla üretilen Devrim otomobillerinin isimleri ise "Siyah, Beyaz, Mavi Boncuk ve Gecekondur"dur.)

YUMUŞAMA (DETANT) DÖNEMİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLERDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

- Yumuşama Dönemine ortam hazırlayan önemli gelişmeler şunlardır:
 - Kennedy-Kuruşçev görüşmeleri (1961)
 - **Nixon-Kissenger** Doktrini'nin yayımlanması (Karşılıklı çıkarlar doğrultusunda)
 - ABD-Çin görüşmelerinin yapılması (**Ping-Pong Diplomasisi** – 1971)

STRATEJİK SİLAHLARIN SINIRLANDIRILMASI
(SALT) GÖRÜŞMELERİ

a. Salt-I (1969)

- Savunma füzelerinin sınırlandırılması kararlaştırıldı. (Nixon - Brejnev arasında)

b. Salt-II (1979)

- Bu antlaşmada uzun menzilli nükleer silahların sınırlandırılması kararlaştırıldı.
- **SSCB'nin Afganistan'ı işgali üzerine iptal edildi.**

c. Helsinki Konferansı (1975)

- SALT-I Antlaşması'ndan sonra Arnavutluk dışında tüm Avrupa ülkeleri ile ABD ve Kanada'nın katıldığı "Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı" (AGİK-Helsinki Konferansı) toplandı.
- Yapılan uzun görüşmeler sonucunda uluslararası barış ve işbirliğini kapsayan "Helsinki Nihai Senedi" (Sonuç Belgesi) imzalandı.

KÜBA BUHRANI (1962)

- ABD, U-2 casus uçaklarını kullanarak Küba'da Sovyetlerin ABD'ye karşı füze yerleştirdiğini belirledi.
- ABD Başkanı Küba'daki füzelerin kaldırılması için her yola başvuracağını belirtince Sovyet Başkanı Kruşçev daha fazla gerilim yaratmamak için geri adım attı.
- Kruşçev yaptığı açıklama ile ABD'nin **Türkiye'deki Jüpiter füzelerini sökmeleri** karşılığında Sovyet Rusya'nın da Küba'daki füzelerini sökeceğini belirtti.

VIETNAM SAVAŞI (1964 – 1973)

- **Muhammed Ali Clay** / Cenevre Görüşmeleri / 1976'da Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti

KEŞMİR SORUNU

- Keşmir yüzünden **Hindistan-Pakistan Savaşı** çıkmıştır. Birleşmiş Milletler 1948 yılında iki devlet arasında arabuluculuk yaparak Keşmir'de halkoylaması ve ateşkes yapılmasına karar vermiştir.
- 1966'da ise Sovyetler'in araya girmesiyle Keşmir konusunda Pakistan ile Hindistan devlet başkanları arasında Taşkent'te "**Taşkent Deklerasyonu**" imzalandı.

SSCB'NİN AFGANISTAN'I İŞGALI (1979)

- Sovyet Rusya'nın Afganistan'ı işgal etmesindeki asıl amacı; **Afganistan'ı ele geçirerek Basra Körfezi'ne, dolayısıyla Orta Doğu petrol-lerine ve Hint Okyanusu'na ulaşmaktır.**
- Afganistan'daki bu çatışmalara son vermek için 14 Nisan 1988'de Cenevre Antlaşmaları imzalandı.
- Sovyetler 1989'da Afganistan'dan çekildi.

ABD 1980 Moskova Olimpiyatlarını boykot etti. SALT – II Antlaşması'nı onaylamadı. Afgan Mücahitlerine destek verdi.

Bağılantısız (Tarafsız) Ülkelerdeki Gelişmeler

Tito

- Bağılantısızlar bloğunun öncülüğünü; Avrupa'da **Yugoslavya (Tito)**, Asya'da **Hindistan (Nehru)**, Afrika'da Mısır (**Cemal Abdülnasır**) yaptı.
- Asya ve Afrika'dan 24 ülkenin katılımıyla Endonezya'da **BANDUNG KONFERANSI** düzenlendi. (1955) (Barış içinde yaşamının beş ilkesi)
- 1961 BELGRAD KONFERANSI (İlk Teşkilatlı Toplantı)

CAMP DAVID ANTLAŞMALARI

- **Mekik Diplomasisi:** 1973 Arap-İsrail Savaşı'ndan sonra ABD Dışişleri Bakanı **Herry Kissenger**'ın Orta Doğu'da barışın sağlanmasına yönelik İsrail ve Arap başkentleri arasında diplomatik trafik kurmasıdır.
- 1978'de ABD, İsrail ve Mısır'ı, Camp David'de bir araya getirdi. Burada Mısır devlet başkanı **Enver Sedat** ile İsrail Başbakanı **Menahem Begin** arasında Filistin sorunu ve iki ülke arasındaki barış esaslarını içeren antlaşmalar imzalandı. Böylece **Mısır**, İsrail'i resmen tanıyan ilk Arap ülkesi oldu.

Not:

- Bu gelişmelerden sonra **Enver Sedat**, ülkesindeki radikal İslamcılarının suikastı sonucunda öldürülmüş ve 1981'de yerine **Hüsnü Mübarek** geçmiştir.

HENRY KISSINGER Öldü. (Kasım 2023)

Henry A. Kissinger

1923 – 2023

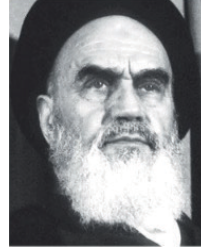
ABD eski Dışişleri Bakanı

Vietnam Savaşı Müzakereleri
1973'te Nobel Barış Ödülü
Mekik Diplomasisi
Camp David antlaşmaları

İslam Konferansı Örgütü:

- İsrail işgalindeki Kudüs'te **Mescid-i Aksa**'nın 21 Ağustos 1969'da yakılmak istenmesinden sonra 25 Eylül 1969'da İslam Konferansı Teşkilatı kurulmuştur.
- Teşkilatın genel sekreteri 2005-2014 arasında **Ekmeleddin İhsanoğlu** olmuştur.
- 2011 **ASTANA Görüşmeleri** ile adı İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) oldu.

İRAN – IRAK SAVAŞI (1980 – 1988)

Ayetullah Humeyni

Saddam Hüseyin

- Savaşın asıl nedeni İran Şahı'nın daha önceki antlaşmalarla Irak'a bırakılan **Şattularap** bölgesini geri almak istemesidir. İran Şah'ı bu amacına ulaşabilmek için 1969'dan itibaren ABD'nin de desteğini almıştır.

Not:

- **Sosyalizmi, Arap toplumuna uyarlamaya çalışan BAAS hareketi, Irak ve Suriye'de etkili oldu.**
- **İRAN GATE OLAYI (1986):** İran'daki Humeyni rejiminin **İsrail aracılığıyla ABD'den silah alması** olayıdır. ABD Başkanı Reagan Dönemi'nde gerçekleşmiştir.
- **HALEPÇE KATLIAMI (1988):** İran-Irak Savaşı sırasında Kürtlerin Irak'a ihanet ettikleri gerekçe gösterilerek Saddam Hüseyin'in emriyle kimyasal silah kullanılması ve 5000 kişilik sivil halkın katledilmesi olayıdır.

YUMUŞAMA DÖNEMİNDE
TÜRK - YUNAN İLİŞKİLERİ

Kıbrıs Sorunu

- Kıbrıs konusunda 1959'da **Zürih ve Londra** Antlaşmaları imzalandı. Bu antlaşmalardan sonra 1960'da Kıbrıs Cumhuriyeti kuruldu. Cumhurbaşkanı Rum lider **Makarios**, yardımcısı ise **Dr. Fazıl Küçük** oldu.
- 1957 **MAC MILLAN** Planı ile Kıbrıs üzerinde üçlü yönetim öngörüldü.
- Kıbrıs üzerinde İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'nin **garantörlük** hakları bulunuyordu.
- 1960'da Rumların, Kıbrıs konusundaki istekleri Birleşmiş Milletler tarafından reddedilince Rumlar EOKA adlı yer altı örgütünü kurdular.

Bağlantı Kuralım

Bu örgütün amacı; İngiltere'yi Kıbrıs'tan atmak, Türkleri imha etmek ve **ENOSIS**'i (Kıbrıs'ı Yunanistan'a katma düşüncesi) gerçekleştirmektir.

- EOKA'nın faaliyetlerine karşı Türkler **Volkan** ve "**Türk Mukamevet Teşkilatı**"nı kurdu. 1963'te **KANLI NOEL** denilen olayla 24 Türk şehit edildi.
Rum çeteler çalıştı. Bu durum Türkiye-ABD ilişkilerinin gerginleşmesine ve Türkiye'nin SSCB'ye yaklaşmasına neden oldu.
- 1964 İkaz Uçuşu sırasında inin bölgedeki faaliyetlerini artırması üzerine Türkiye, Kıbrıs'a müdahale kararı aldı. Bu kararın uygulanmasını istemeyen ABD 1964'te **JOHNSON MEKTUBU** ile bunu önlemeye pilot **CENGİZ TOPEL** şehit oldu.
- Yeşil Hat / Kapalı Maraş Bölgesi
- 1974'te Rumlar, **Kıbrıs Elen Cumhuriyeti**'ni kurdular. Türkiye bu duruma garantörlük anlaşmasının ihlal edildiğini ileri sürerek tepki gösterdi ve 20 Temmuz 1974'te Kıbrıs Barış Harekatı başladı. (Cumhurbaşkanı **Fahri Korutürk** – Başbakan **Bülent Ecevit**)
- 1983'te ise **KKTC** kuruldu. Kurulduğu gün ilk tanıyan da Türkiye oldu. (İlk tanıyan Müslüman devlet Pakistan, ardından Bangladeş)

Akritis Planı: Bu plana göre Türk halkı ani bir saldırı ile yok edilecek ve Kıbrıs Yunanistan'a bağlanacaktı.

Annan Planı: Kıbrıs Adası'ndaki Türkler ve Rumların tek devlet çatısı altında birleştirilmesi gerektiği ortaya atılmıştır (Birleşik Kıbrıs Tezi).

Yunanistan ile Diğer Sorunlar

a. Ege Adalarının Silahlandırılması Sorunu

Yunanistan özellikle **Limni Adası**'nı silahlandırmak istemiştir.

b. Kıta Sahaneliği Sorunu (Sismik I / Bern Deklerasyonu)

c. Kara Suları Sorunu

d. Ege Hava Sahası (Fır Hattı-Uçuş Bilgi Bölgesi) Sorunu

Asala: Agop Agopyan ve Agop Tarakçıyan tarafından kurulan ve 1975 ile 1985 yılları arasında faaliyet gösteren Ermeni terör örgütüdür.

Türkiye'nin uzun yıllardır çözemediği Adalar Denizi (Ege)'ndeki kıta sahanlığı ve Akdeniz'deki alan paylaşımı sorunlarına çözüm üretmeye yöneliktir.

**Ortaya atan
Emekli Tümamiral
Cem Gürdeniz**

YUMUŞAMA DÖNEMİNDE DÜNYA

- İlk kez 1964 **Tokyo Olimpiyatları** canlı televizyon yayını ile tüm dünyaya ulaştırıldı.
- 1961'de Rus kozmonot **Yuri Gagarin Vostok – 1** uzay aracı ile ilk kez uzaya giden insan oldu.
- 1963 ilk uzay yürüyüşü Alexy Leonov
- 1965 ilk kalp nakli (Christian Bernard)
- 1969 İnsanoğlu aya indi. (**Neil Armstrong – Edwin Aldrin**)
- Türkiye 1971'de düzenlenen 6. Akdeniz Oyunlarına İzmir'de ev sahipliği yaptı. (2013'te Mersin'de)

KÜRESELLEŞEN DÜNYA SSCB'NİN DAĞILMASI

Mihael Gorbaçov

- 1985 yılında Mikhail Gorbachev
- 1987'de Glastnost (açıklık) ve 1988'de de Perestroyka (yeniden yapılanma)
- 1991 **Alma-Ata Deklerasyonu** ile **BDT** kuruldu.
 - Gürcistan** 2008'de BDT'den ayrıldı.
 - Türkmenistan 2005'te ayrıldı. – Gözlemci oldu.
 - 1991'de SSCB'den bağımsızlığını kazanan ilk Türkiye Cumhuriyeti **Azerbaycan**, son **Kazakistan**

ŞANGAY BEŞLİSİ

1996'da Rusya, Çin, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan "Şangay Beşlisi" adı ile birlik kurdular. Birlik, 2001'de Özbekistan'ın da katılımı ile, "Şangay İşbirliği Örgütü" adını aldı. (DİKKAT: Pakistan ve Hindistan 2017'de, İRAN 2022'de, Belarus 2024'te katıldı.)

TÜRK CUMHURİYETLERİNİN BAĞIMSIZLIK MÜCADELELERİ

Azerbaycan (Başkenti Bakü)

Ebulfeyz Elçibey

- 1918 Mehmet Emin Resulzade (İlk bağımsızlık lideri)
- 1991 Ebulfeyz Elçibey öncülüğünde kurulan "Halk Cephesi" bağımsızlığını ilan etti. (Bütün Azerbaycan Yolunda)
- Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı Projesi'ni kabul etti. Bu projeye Rusya, Ermenistan ve İran tepki gösterdi.
- Dağlık Karabağ Sorunu (Hocalı Katliamı – 1993)
- "Biz bir millet, iki devletiz."

Kazakistan (Başkenti Astana / Nur Sultan)

Nazarbayev

- Nur Sultan Nazarbayev
- En büyük yüz ölçüme sahip Türki Cumhuriyet
- Dünyadaki kromun %26'sı, altının %20'si, uranyumun %17'si bu ülkeden çıkmaktadır.
- Kazakistan AB gibi Orta Asya Birliği fikrini ortaya atmış ve dünyada nükleer deneme alanını ilk kez kapatan ülke olmuştur (Semey nükleer tesisi). / Baykonur Uzun Üssü

Kırgızistan (Başkenti Bişkek)

Cengiz Aytmatov

- 1881'de Ruslar'ın egemenliğine giren ilk Türk topluluğudur.
- 1991'de Cumhurbaşkanı Askar Akayev öncülüğünde bağımsızlık ilan edildi. Başkent Frunze, Bişkek olarak eski adını yeniden aldı.
- Dünyaca ünlü Kırgız yazar Cengiz Aytmatov ülkemizde Cemile, Kopar Zincir-

lerini Gülsarı, Toprak Ana gibi eserlerinin yanında, yine onun eserinden uyarlanan "Selvi Boylum, Al Yazmalım" filmi ile de tanınmaktadır.

Özbekistan (Başkenti Taşkent)

Kerimov

Özbekistan, Sovyetler Birliği'nin dağılması üzerine İslam Kerimov öncülüğünde bağımsızlığına kavuştu.

Bunları Biliyor musunuz?

Özbekistan, sınırları içerisinde yaşayan Meşhet (Ahıska) Türkleri ile yoğun mücadeleler yapmıştır.

Türkmenistan (Başkenti Aşkabat)

Niyazov

Saparmurat Niyazov öncülüğünde 1991'de bağımsızlığını kazanan Türkmenistan'ın ekonomisinin temelini doğalgaz ve petrol oluşturur. En büyük doğalgaz rezervine sahip Türk cumhuriyetidir.

Bunları Biliyor musunuz?

Türkmenistan, Özbekistan'dan sonra en fazla pamuk üreten Türki Cumhuriyettir. İhracatının %20'sini pamuk oluşturur.

Önemli Teşkilatlar

- TİKA – 1992 – MERKEZİ ANKARA
- KEİ – 1992 – MERKEZİ İSTANBUL
- TÜRKSOY – 1993 – MERKEZİ ANKARA
- YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ – 2007 de kurulup 2009 da faaliyetlerine başladı.
- TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI VAKFI – İsmail Gaspıralı'nın dilde fikirde, işte birlik parolasını ilke edinip Prof. Dr. Turan Yazgan tarafından kuruldu.

EKONOMİK İŞBİRLİĞİ
TEŞKİLATI (EİT)

Kasım 2023'te Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te **Ekonomik İşbirliği Teşkilatı** toplantısı yapıldı.

- Bu teşkilat 1985 yılında İran, Pakistan ve Türkiye tarafından kurulan uluslararası bir kuruluş olup üye sayısı Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Afganistan'ın da katılımı ile 10'a ulaşmıştır.
- KKTC; hem EİT'de hem de TDT'de gözlemci üyedir.

NATO'ya üye olan son devlet	İsveç (2024)
AB'ye üye olan son devlet	Hırvatistan (2013)
BM'ye üye olan son devlet	Güney Sudan (2011)
Avrupa Konseyi'nden çıkarılan devlet	Rusya (2022)
Şangay İşbirliği Örgütü'ne üye olan son devlet	Belarus (2024)
AB'den ayrılan son devlet	İngiltere (2020)
OPEC'ten ayrılan son devlet	Angola (2024) BAE (2026)

BALKANLARDAKİ GELİŞMELER

a. Yugoslavya'nın Dağılması

Milosević

YUGOSLAVYA İÇİNDEKİ DEVLETLER

Makedonya – Karadağ – Sırbistan – Slovenya – Hırvatistan – Bosna Hersek + Kosova ve Vojvodina özerk bölgeleri

SEREBRENITSA KATLIAMI / DAYTON ANTLAŞMASI

MAVİ KELEBEĞİN İZİNDE

ALIYA İZZET BEGOVIĆ (BİLGE KRAL, BABA, İSLAM MANİFESTOSU)

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu, 11 Temmuz'un "Srebrenitsa Soykırımı'nı Anma Günü" ilan edilmesi istenilen karar tasarısını kabul etti.

b. Filistin Sorunu

Filistin halkının temsilcisi olan **Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ)** 1964'te **Yaser Arafat** öncülüğünde Filistinli grupların toplandığı bir siyasi ve askeri yapı olmuştur.

1987'de başlayan **İntifada (Ayaklanma) Hareketi, (DİK-KAT!!!)** Filistinli çocukların taş ve sapanlarla başlattığı silahlı eylemlerdi.

c. Orta Doğu'da Su Sorunu

Not:

Orta Doğu'nun su kaynakları Fırat, Dicle, Asi, Şeria ve Nil nehirleridir.

- Asi Nehri → Lübnan, Suriye, Türkiye arasında,
- Nil Nehri → Mısır, Sudan, Etiyopya arasında
- Şeria Nehri → Ürdün, Suriye, İsrail arasında
- Fırat ve Dicle Nehirleri → Türkiye, Irak, Suriye arasında sorunlar yaşanmasına neden olmuştur.
- Türkiye Ortadoğu'da "Barış Suyu Projesi"ni ortaya attı.

Arap Baharı (Yeni MEB)

TUNUS
(18 Aralık 2010)

- Pazarcılık yapan üniversitesi mezunu **Muhammed Buazizi**'nin kendisini yakması ile başladı.
- Arap Baharı'nın başlamasına neden olan ülkedir.
- Yaşanan yönetim değişikliğine "Ya-semin Devrimi" denir.
- Ayaklanmanın başladığı şehir **Sidi Bouzid**'dir.
- Tunus lideri **Zeynel Abidin Bin Ali** ülkeyi terketti.
- Nahda Hareketi lideri **Gannuşi** yönetimin başına geçti.

Hüsnü Mübarek Şubat 2020'de vefat etmiştir.

MISIR
(25 OCAK 2011)

- Sembolleşen ismi **Esmâ el Biltaci** olaylar sırasında şehit oldu.
- Gösterilerin merkezi Kahire'deki **Tahrir Meydanı**'ydı.
- **Hüsnü Mübarek** haspedildi. Seçimler sonucunda **Muhammed Mursi** cumhurbaşkanı seçildi. **Abdülfettah el Sisi** daha sonra darbe yaparak yönetimin başına geçti.

LIBYA
(15 Şubat 2011)

- **Aşiretler Savaşı** yaşandı.
- NATO bombardımanı yapıldı.
- Liderleri **Muammer Kaddafi** öldürüldü.
- Ulusal Geçiş Konseyi ülke yönetimini devraldı.

SURIYE
(15 Mart 2011)

- Muhalif Özgür Suriye Ordusu ve Suriye Ulusal Konseyi, Esat rejimine karşı mücadeleye başladı.
- **Rusya, İran ve Çin** Esat rejimine destek verdi.

YEMEN
(27 Ocak 2011)

- **Şii Husiler** mevcut yönetime karşı ayaklandı.
- **Abdullah Salih** 33 yıllık iktidarını bırakmak zorunda kaldı.
- İç savaş "mezhep savaşı"na dönüştü.

DEVRİMLER

YAŞANDIĞI ÜLKELER

Ekim Devrimi	Rusya
Beyaz Devrim	İran
Kadife Devrim (Prag Baharı)	Çekoslovakya
Lale Devrimi	Kırgızistan
Turuncu Devrim	Ukrayna
Gül Devrimi	Gürcistan
Yasemin Devrimi	Tunus

TSK'nin Yurt Dışı Görevleri

• Somali	• Arnavutluk
• Makedonya	• Afganistan
• Lübnan	• Lübnan
• Bosna-Hersek	
• Kosova	

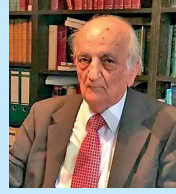
TSK'nin BM nezdindeki ilk görev yeri **Kore**, NATO nezdindeki ilk görev yeri **Bosna-Hersek**'tir. (Kaynak Eski MEB)

BİLİME HİZMET EDEN 4 TÜRK BİLİM İNSANI

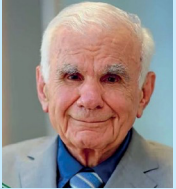
OKTAY
SINANOĞLU

- 26 yaşında profesör olmuştur. (Yale Üniversitesi'nden)
- Türk Einstein'i olarak bilinir. (En genç profesör olandır.)
- 50 yıldır çözilemeyen bir matematik kuramını bilim dünyasına kazandırdı.
- Türkçenin bilim dili olması için çalışmalar yaptı.
- 1966'da Tübitak Bilim Ödülü'nü alan ilk kişi oldu.
- Almanya'nın en yüksek bilim ödülü olan "Alexander von Humbolt Bilim Ödülü'nü aldı.
- Eserleri: Türkçe Giderse Türkiye Gider, Bye Bye Türkçe, Bir New York Rüyası

FUAT SEZGIN

- İslam bilim tarihçisidir.
- O'nun öncülüğünde İstanbul'da "İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi" kurulmuştur.
- Buhari ile ilgili birçok araştırma yapmıştır.
- Resmi Gazetede yayınlanan genelge ile 2019 yılı "Prof. Dr. Fuat Sezgin Yılı" olarak ilan edilmiştir.

GAZİ
YAŞARGİL

- "Yüzyılın Beyin Cerrahı" olarak anılmaktadır.
- Dünya tıp tarihine geçen 50 hekimden biri unvanını almıştır.
- 1973'te ordinaryüs profesör olmuştur.
- Epilepsi ve beyin tümörünü kendi bulduğu yöntemlerle tedavi etmiştir.

AZİZ SANCAR

- Hücrelerin hasar gören DNA'ları nasıl onardığını ve genetik bilgisini koruduğunu haritalandıran araştırmaları sayesinde "2015 Nobel Kimya Ödülünü" aldı. (ABD'li Paul Modrich ve İsveçli Thomas Lindahl ile birlikte)
- "Çoğu insan zekaya inanır, ben inanmıyorum. Bizi birbirimizden ayıran emektir, ben çalışmaya inanıyorum." sözünü söylemiştir.

